

työväen kalenteri 1970

Suomen Sosialidemokraattinen Puoluetoimikunta

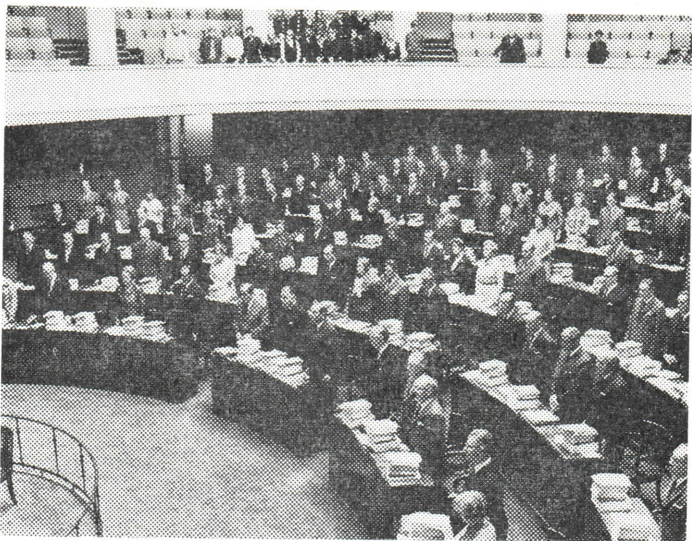
Vuoden 1966 eduskunta loppusuoralla

Tasavallan presidentti Urho Kekkonen esitti muutama vuosi sitten toivomuksen, että hallituspolitiikassamme päästäisiin sellaiseen käytäntöön, että hallitukset istuisivat vaaleista vaaleihin. Nyt näyttää siltä, että tämä tasavallan presidentin esittämä toivomus on toteutumassa, koska Paasion ja Koiviston hallitukset rakentuvat olennaisesti samalle pohjalle, eikä pääministerin ja hallituksen vaihdosta aiheuttanut mikään hallituspoliittinen kriisi, vaan muodollisuus.

On täysin ilmeistä, että maamme taloudellista kehitystä (vakauttamista) ei olisi onnistuttu turvaamaan suoritetun devalvaation jälkeen ilman eduskunnan suurimpien puolueiden parlamenttaarista yhteistyötä. Radikaali puuttuminen maataloutemme ylituotantongelmiin olisi tuskin ollut mahdollista, jos hallituspohja olisi ollut olennaisesti toinen. Näin ollen voidaan viimeistään nyt todeta, että vuonna 1966 suoritettu hallituspoliittinen ratkaisu oli oikeaan osunut.

Sosiaalisen — kansalaisten turvallisuutta ja hyvinvointia lisäävän — lainsäädännön alalla on viime vuosina edetty niin pitkälle, että sen voidaan katsoa vastaavan kansainvälisesti esimerkillistä pohjoismaista tasoa. Hallituksen ja eduskunnan tulisikin nyt kun vakauttamisen jatkokin näyttää turvatulta keskittyä sellaisiin erikoiskysymyksiin kuin työlainsäädännön uudistamiseen ja kansalaisten tuloeroja tasoittavan politiikan harjoittamiseen.

Edellytyksiä nykyistä määrätietoisemmalle ja tuloksellisemmalle työväestön edut huomioon ottavalle politiikalle loi myös kesäkuussa 1969 tapahtunut ammattiyhdistysliikkeen eheytyminen, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestön perustaminen.

hintaan 5 000 kansanedustajain vaaleissa vaalioikeutettua kannattajaa, ja jonka säännöt turvaavat kansanvaltaisten periaatteiden noudattamisen yhdistyksen päätöksenteossa ja toiminnassa ja jolla on yleisohjelma, joka ilmaisee yhdistyksen noudattamat periaatteet ja tavoitteet.

Rikoslainsäädäntöämme muutettiin erältä osin nykyistä sosiaalisesti oikeudenmukaisemmaksi. Sellaiset lisärangaistukset, kuten kansalaisluottamuksen menettäminen ja kelvottomuus maan palvelukseen, poistettiin kokonaan rangaistusjärjestelmästäme.

Ns. sähköveturikysymys aiheutti vuoden 1968 valtiopäivien lopussa porvarillisessa lehdistössä äärimmilleen kiihdytetyn propagandakirjoittelun, josta selvästi ilmeni porvareiden haluttomuus kehittää Suomen ja Neuvostoliiton välistä kauppaa. Hallitus pyysi valtuuksia eduskunnalta tutkia Neuvostoliiton tekemän sähkövetureiden hankintatarjouksen ja mikäli tutkimus osoittaa hankinnan Neuvostoliitosta taloudellisesti perustelluksi tilata sähköveturit Neuvostoliitosta. Eduskunta myönsi hallitukselle sen pyytämät valtuudet äänin 117—51, edellyttäen kuitenkin, että hallitus suorittaa uuden vertailevan tutkimuksen dieselöidyn ja sähköistetyn vetokaluston käytön kannattavuudesta.

Hväksyessään vuoden 1969 tulo- ja menoarvion eduskunta kiinnitti Sos.-dem. eduskuntaryhmän ehdotuksesta huomiota ns. köy-

hyiden ongelmaan todeten, että keskimääräisestä elintasomme ja kulutuskysyntämme noususta huolimatta kuilu köyhien ja rikkaiden välillä ei ole supistunut, vaan päinvastoin tuloerot ovat kasvaneet. Eduskunta edellyttikin, että hallitus noudattaa kansalaisten tulo- ja kulutusmahdollisuuksia tasoittavaa palkka-, vero- ja sosiaali-politiikkaa ja pyrkii myötävaikuttamaan siihen, että myös yleisillä työmarkkinoilla voitaisiin noudattaa pienipalkkaisia suosivaa palkka-politiikkaa sekä huolehtia erikoisesti alimpiin tuloryhmiin kuuluvien kansalaisten toimeentulon parantamisesta.

Ennen vuoden 1968 valtiopäivien päättymistä eduskunta antoi suostumuksensa Suomen liittymiseen Taloudellisen Yhteistyön ja Kehityksen Järjestöä koskevaan konventioon. Kielteisellä kannalla OECD:hen liittymiseen nähden olivat ainoastaan SKDL ja TPSL.

Lainsäädäntö kevätistuntokaudella 1969

Sosiaaliturvajärjestelmämme laajentaminen ja kehittäminen on jatkunut vuoden 1969 valtiopäivien kevätistuntokaudella. Päälle-kaatuvat voi- ja viljavuoret ovat pakottaneet eduskunnan monin lainsäädännöllisin toimenpitein puuttumaan entistä määrätietoisemmin maatalouspolitiisiin ongelmiimme.

Nyt myös ns. itsenäiset yrittäjät ovat saaneet omat eläkelakinsa ja saatettu eläketurvan piiriin eduskunnan hyväksyttyä hallituksen esitykset maatalousyrittäjien eläkelainsäädäntöä ja yrittäjien eläkelainsäädäntöä. Yrittäjien eläkelait tulevat voimaan tammikuun alusta vuonna 1970. Lait eivät koske eläketapahtumia, jotka ovat sattuneet sitä ennen. Yrittäjien eläkejärjestelmän pääpiirteet, eläkkeitten mitoitus ja muut yksityiskohdat, on pyritty tekemään soveltuvin kohdin työn-tekijäin eläkelakien säännöksiä vastaavaksi. Ammattimaisen kalastuksen harjoittajat kuuluvat maatalousyrittäjien eläkelain piiriin. Yrittäjien eläkejärjestelmä ei aiheuta valtiolle lisäkustannuksia, kun sen sijaan maatalousyrittäjien eläkejärjestelmälle valtio suorittaa puolet sen eläkemenosta. Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän ehdotuksesta eduskunta hyväksyi maatalousyrittäjien eläkelain perusteluihin lausuman, jossa edellytetään hallituksen selvittävän mahdollisuudet maatalousyrittäjille nyt annettavan erityistuen ulottamiseen yhtäläisin perustein muihinkin yrittäjiin siten, että sanottu erityistuki sekä maatalouden että muun yritystoiminnan osalta rajoitetaan koskemaan vain pienituloisia yrittäjiä.

Asutuskeskuksissa asuvien kansaneläkettä saavien kannalta pitää Sos.-dem. eduskuntaryhmä merkittävänä saavutuksena sitä, että

kansaneläkelain muutoksella liitettiin kansaneläkkeeseen ja perhe-eläkkeeseen ns. asumistuki. Asumistuen tarkoituksena on tasottaa asumiskustannuksissa ilmenneitä eroja.

Uutta meidän oloissamme on myös eduskunnassa hyväksytyiksi tullut laki lapsen hoitotuesta. Sen mukaan 3 vuotta täyttäneelle kehitysvammaiselle lapselle suoritetaan kansaneläkelaitoksen varoista tammikuun 1 päivästä 1970 lukien 16 ikävuoteen asti erityistä hoitotukea. Hoitotuki on tarkoitettu kotona tai muussa yksityiskodissa annettavan hoidon tueksi.

Sairausvakuutuslakiin tehtiin korvauksensaajien kannalta monia korvauksen saantia helpottavia muutoksia. Sairausvakuutuslaki tulee muutosten jälkeen sairaanhoitokustannusten osalta ensisijaiseksi, mikä merkitsee sitä, että asiakas saa aina korvauksen sairausvakuutustoimistosta tai työpaikkakassasta. Lainmuutos tekee mahdolliseksi myös lääkkeiden saamisen apteekista sairausvakuutuskorvauksella alennettuun hintaan. Sairausvakuutuksen päivärahan saajiksi tulevat nyt myös kaikki, jotka opiskelevat jossakin oppilaitoksessa niin, että opiskelu voidaan katsoa päätyöksi. Sairausvakuutuslain muutos tähtää myös työpaikkaterveydenhuollon tehostamiseen.

Vuoden 1969 valtiopäivien kevätistuntokaudella eduskunta hyväksyi lait pellonkäytön rajoittamisesta eli ns. peltopakettilain, maataloustulon vakaannuttamisesta, maidon ja vehnän markkinointimaksusta, voim hinnanalennuskorvauksesta ja hinnanalennusmaksusta sekä kaksi maatalouteen liittyvää lisämenoarviota. Kaikilla näillä laeilla pyritään rajoittamaan ja supistamaan eri keinoin maatalouden paisuvaa ylituotantoa, jonka markkinointi on aiheuttanut valtiolle huomattavia taloudellisia rasituksia. Menemättä yksityiskohtiin todettakoon, että tarkoituksena on kahden ensimmäisen vuoden aikana pellonvaraussopimuksilla saada tuotannosta pois 100.000 peltotehtäaria. Maataloustulolakiin saatiin Sos.-dem. eduskuntaryhmän ja hallitusryhmän vaatimuksesta vihdoinkin ylituotantoa rajoittava pykälä. Mm. maidon ja vehnän osalta ylituotantoa pyritään asteittain alentamaan siten, että viiden vuoden kuluttua tuotanto ja kulutus tulisivat olemaan tavoitteen edellyttämässä tasapainossa.

Äänioikeusikäraja kunnallisvaaleissa alennettiin jo vuonna 1968 hyväksytyllä lainmuutoksella 21 vuodesta 20 vuoteen. Toukokuun 13 päivänä 1969 eduskunta hyväksyi valtiopäiväjärjestykseen muutoksen, jolla äänioikeusikäraja valtiollisissa vaaleissa ja yksityisoikeudellinen täysivaltaisuusikäraja alennettiin nykyisestä 21 vuodesta 20 vuoteen. Eri eduskuntaryhmissä puolueisiin katsomatta

oli myös niitä, jotka kannattivat äänioikeusikärajan alentamista 18 ikävuoteen.

Keväällä 1968 vakauttamislakia käsiteltäessä pääministeri antoi oppositiolle lupauksen, että hallituksen esitys vaalilain uudistamisesta annetaan eduskunnalle ns. puoluesihteerikomitean mietintöön sisältyvän esityksen mukaisena. Esitys sisälsi mm. vaalirengasjärjestelmän käyttöönottamisen. Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä määritteli kantansa vaalilakiesitykseen 20.2.1969 pitämässään kokouksessa todeten tyydytyksellä uuteen vaalilakiesitykseen sisältyvän merkittäviä periaatteellisia teknisiä parannuksia, mutta ilmoitti samalla vastustavansa yksimielisesti ns. vaalirengasjärjestelmän sisällyttämistä muodossa tai toisessa vaalilakiesitykseen. Helmi-kuun 21 päivän 1969 pidetyssä presidentin esittelyssä tasavallan presidentti muutti hallituksen esitystä poistamalla siitä vaalirenkaita koskevat säännökset. Vaalilakiesityksen kolmannessa käsittelyssä 27.5.1969 oikeisto esti hallituksen esityksen kiireelliseksi julistamisen ja kaatoi näin ollen koko vaalilain uudistusesityksen. Hallitus antoi eduskunnalle uuden esityksen, johon ei sisältynyt säännöksiä, jotka edellyttäisivät perustuslain muuttamista. Hallituksen uusi vaalilakiesitys hyväksyttiin lähes yksimielisesti. Oikeiston taholta tehty ehdotus hyväksytyn lakiehdotuksen lepäämäänjättämisestä hylättiin äänin 39—133. Uuden vaalilain mukaan oikeus ehdokkaiden asettamiseen on Ahvenanmaan maakunnan vaalipiiriä lukuunottamatta puolerekisteriin merkityillä puolueilla eikä kuten tähänasti valitsijayhdistyksillä. Sama henkilö voidaan asettaa vain yhden puolueen ehdokkaaksi ja ainoastaan yhdessä vaalipiirissä. Uusi laki sisältää myös ennakkoäänestysjärjestelmän käyttöönottamisen. Lisäksi vaalilakiin sisältyy lukuisia vaali- ja lakiteknillisiä parannuksia. Uutta vaalilakia sovelletaan jo vuoden 1970 eduskuntavaaleissa, kuitenkin niin, että ehdokkaiden asettaminen vielä silloin toimitetaan vanhan lain mukaan, koska kaikkien puolueiden säännöissä ei vielä ole sellaisia määräyksiä, jotka takaisivat kansanvaltaisuuden periaatteiden noudattamisen ehdokkaiden asettamisessa. Hyväksyessään uuden vaalilakiesityksen eduskunta edellytti, että hallitus kiireellisesti antaa eduskunnalle esityksen puoluelain muuttamiseksi siten, että kansanvaltaisuuden periaatteet tulevat turvatuiksi ehdokkaita asettaessa. Lopputulokseksi oikeiston vaalilakiuudistukseen kohdistamasta kiusanteko-operaatiosta jäikin vain se, että valtakunnan ulkopuolella asuvat Suomen kansalaiset eivät ainakaan seuraavissa vaaleissa voi osallistua äänestykseen.

Vähittäiskauppojen aukioloajat pitenevät niin, että eräitä poikkeuksia lukuunottamatta ammattimaista vähittäiskauppaa saadaan

harjoittaa arkipäivinä klo 8—20 välisenä aikana ja lauantaisin sekä juhlapäivien aattoina klo 8—18 välisenä aikana. Pidennettyä kaupaliikkeiden aukioloaikaa koskevan lainmuutoksen hyväksyminen kävi mahdolliseksi sen jälkeen, kun työmarkkinajärjestöt olivat sopineet pidennettyyn aukioloaikaan liittyvästä työntekijäin työhönsidonnaisuuskysymyksestä.

Viime vuosina käydyissä keskusteluissa on kiinnitetty huomiota mm. tasavallan presidentin taholta Suomen Akatemian asemaan ja tarkoituksenmukaisuuteen nykyisessä muodossaan. Eduskunnan hyväksymä laki tieteellisen tutkimuksen järjestelystä merkitsee sitä, että Suomen Akademia nykyisessä muodossaan lakkautetaan ja tieteellisen tutkimuksen edistäminen ja tukeminen järjestetään hyväksytyn uuden lain mukaisesti.

Valtionapu kansanopistoille tulee lisääntymään eduskunnan hyväksyttyä sitä koskevan lainmuutoksen. Tämä luonnollisesti antaa mahdollisuuden kansanopistojen toimintaedellytysten parantamiseen.

Eduskunta muutti kunnallislain 57 §:n 1 kohtaa siten, että kiinteän omaisuuden ostamiseen ei enää tarvita määräenemmistöä, jos sitä varten on käytettävissä määräraha. Kysymys siitä, onko kunnallislain määräenemmistö säännöstö tarkistettava, tulee harkittavaksi yleistä kunnallishallintoa ja taloutta koskevan lainsäädännön kokonaistarkistuksen yhteydessä.

Kevätistuntokauden 1969 aikana toteutettiin myös pankkilainsäädännön kokonaisuudistus.

Mitä hallitus on saanut aikaan ja mitä siltä vielä odotetaan

Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä jätti pääministerille 17.6.1969 laajan muistion, jossa todetaan hallituksen onnistuneen maamme ulkopolitiikan hoidossa ja osoittaneen Euroopan turvallisuuskonferenssia koskevalla muistiollaan kansainvälisesti huomattua aktiivisuutta. Niinikään ryhmän mielestä hallitus on onnistunut kehittämään ja laajentamaan sekä monipuolistamaan ulkomaankauppaamme ja siten palauttamaan pahasti järkkyneen kauppaja maksutaseen tasapainon. Hallitus on myös työmarkkinajärjestöjen myötävaikutuksella luonut edellytykset taloudellisen kasvun nopeutumiselle. Aikaisempaa enemmän on nykyisen hallituksen aikana ohjattu varoja teolliseen rakentamiseen ja teollisen tuotannon monipuolistamiseen. Yksityistä yritteliäisyyttä on elvytetty ja valtion toimenpitein pantu alkuun ja jo toteutettu mittavia teollisuushankkeita. Verolainsäädännön uudistus on merkittävältä osaltaan toteutettu. Sosiaalisen turvallisuuden perusteita on lujitettu ennenkaikkea

eläkepoliittisin uudistuksin. Peruskoulu-uudistus on pantu alulle. Opintotukijärjestelmän aikaansaamisella on vähennetty varattomien opiskelun tiellä olevia esteitä ja pantu alkuun tasa-arvoisuuden toteuttaminen korkeakouluopiskelussa.

Samalla kun Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä totesi em. saavutukset se muistutti hallitusta niistä hallitusohjelmakohdista, jotka vielä odottavat toteutustaan. Ryhmän mielestä hallituksen tulisi kiireellisesti ryhtyä korjaamaan työläinsäädännön puutteita ja kiinnittää erityistä huomiota työelämän demokratisoimiseen, työntekijöiden oikeuksiin ja niihin liittyvän vastuun lisäämiseen sekä työturvallisuuden parantamiseen ja terveydenhoidon tehostamiseen työpaikalla. Ryhmä odottaa hallitukselta toimenpiteitä nykyistä tasapuolisemman ja oikeudenmukaisemman työttömyysvakuutusjärjestelmän aikaansaamiseksi. Hallituksen tulisi kiireellisesti ryhtyä myös sellaisiin toimenpiteisiin, että siirtotyömaille sijoitetuille työläisille voitaisiin ryhtyä maksamaan päivärahaa.

Parhaana rokotteenä työttömyyttä vastaan ryhmä näkee ammattikoulutuksen. Tästä syystä olisi tehostettava ammattikurssitoiminnan laajentamista ja eriasteisen ammattikoulutuksen nykyaikaistamista sekä jatko-, uudelleen- ja täydennyskoulujärjestelmän aikaansaamista. Erityisesti toivotaan hallituksen kiinnittävän huomiota nuorison työttömyyteen ja siihen, ettei nuoria ihmisiä kouluteta sellaisiin ammatteihin, joiden tulevaisuus on epävarma. Aktiivisen työvoiman siirtymiselle alityöllisyysalueilta sinne, missä työpaikkoja on tarjolla tulisi luoda myös nykyistä paremmat edellytykset. Tämä edellyttää mm. sitä, että yhteiskunnan tukemaa vuokra-asuntojen tuotantoa lisätään varsinkin niillä alueilla, jonne muuttovirrat suuntautuvat.

Eduskuntaryhmä muistutti hallitusta myös siitä, ketkä, milloin ja missä olosuhteissa laativat nykyisen hallitusmuotomme, joka ei ole kyennyt toteuttamaan demokratiaan olennaisesti kuuluvaa enem-

mistön päättäntävaltaa. Tästä syystä ryhmän mielestä valtiosääntöämme olisi pyrittävä uudistamaan siten, että siihen sisältyvät epädemokraattiset valtiopäiväjärjestyksen määräenemmistösäännökset muutetaan. Valtioneuvoston tulisi vielä vuoden 1969 valtiopäivien aikana asettaa erityinen perustuslakikomitea valmistelemaan valtiosääntöämme uudistamista.

Sosialidemokraattinen Eduskuntaryhmä hyväksyi 19.8.1969 pitämässään ryhmäkokouksessa vakauttamisen jatkotoimenpiteet edellyttäen kuitenkin hallituksen huolehtivan siitä, että vakauttamista jatkettaessa pääomatuloja ei saateta erikoisasemaan työtuloihin nähden. Samassa kokouksessaan ryhmä ilmoitti vastustavansa luonnollisten henkilöiden verotuksen uudistusta valmistelleen komitean ehdotusta, koska se toteutettuna lisäisi pieni- ja keskipalkkaisten verotusta ja hyödyttäisi suurituloisia. Luonnollisten henkilöiden kokonaisverouudistusta toteutettaessa on ryhmän mielestä pyrittävä tuloerojen nopeaan kaventamiseen.

Jotta vuoden 1970 maalisvaalien jälkeenkin voitaisiin turvata kansantaloutemme tasainen kasvu ja harjoittaa tuloksekasta yleis- ja talous- sekä ulkopoliittikkaa edellyttää se ryhmän mielestä pääpiirteissään nykyispohjaista hallitusta. Ryhmän mielestä päähuomio lähitulevaisuudessa on kiinnitettävä työnsaannin turvaamisen ohella edellytysten luomiseen kansalaisten tasa-arvoisuudelle, kansanvaltaisuuden lisäämiseen koulu-, erityisesti korkeakoululaitoksen hallinnossa sekä demokratian toteuttamiseen työpaikoilla ja taloudellisen vallan käytössä. Olemme lähestymässä kansanvaltaisen sosialismin toteuttamisen vaihetta.

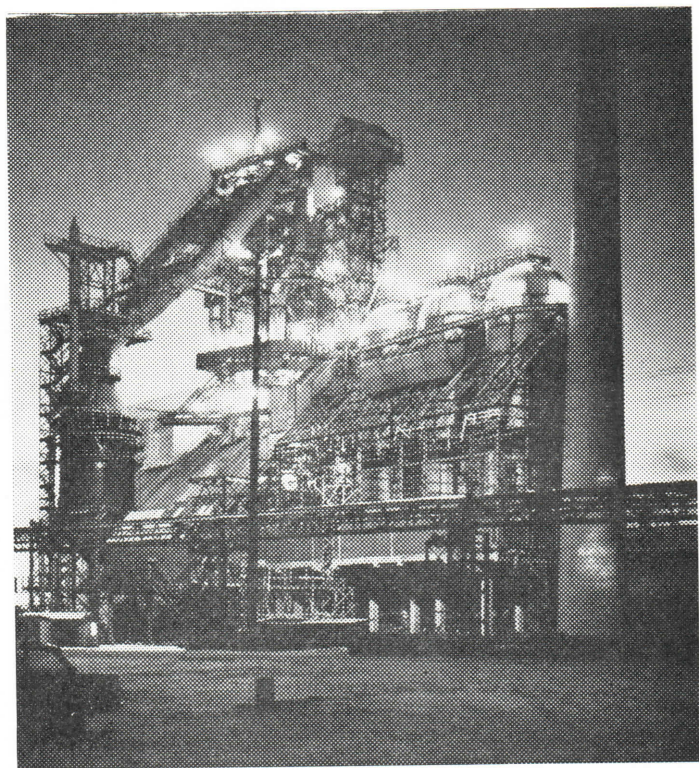
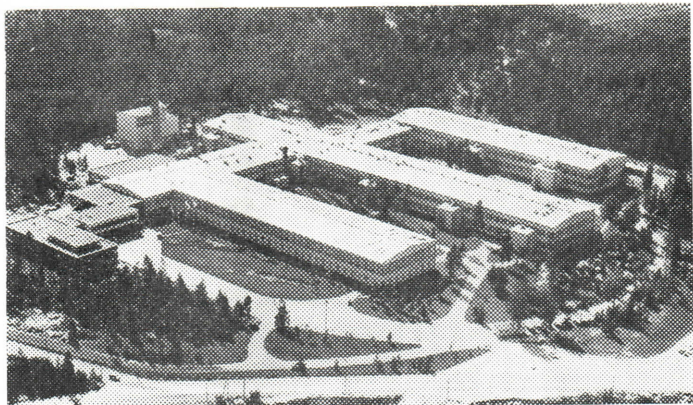
Teollisuuspolitiikka 1970-luvulla

Suomen taloudellinen kasvu perustuu 1970-luvulla yhä ratkaisevammin teollisuuden ja siihen läheisesti liittyvien palveluelinkeinojen laajentumiseen. Niinpä on arvioitavissa, että vuodesta 1966 vuoteen 1980 kokonaistuotannon määrä lisääntyy 80 %, kun taas teollisuustuotannon määrä runsaasti kaksinkertaistuu. Samalla teollisuuden osuus kokonaistuotannosta kohoaa 29 %:sta 34 %:iin. Myös metsätalous laajentuu edelleen lähinnä teollisuuden raakapuun hankkijana. Maatalous on sen sijaan saavuttanut kehityksessään lakipisteen ja sen tuotantoa on 1970-luvulla rajoitettava vastaamaan entistä paremmin kotimaista kulutusta.

Mihin teollisuuden laajentuminen sitten perustuu? Huomattavalta osalta kuluttajien ostopäätöksiin. Kulutusta lisätään ja monipuolistetaan hankkimalla yhä enemmän ulkomaisia tuotteita. Nämä tuotteet on maksettava viennillä, lähinnä teollisuustuotteiden viennillä. Teollisuudelle on myös sinänsä edullista erikoistua, mikä merkitsee osaltaan tuonnin kasvua. Lisäksi kotimaiset raaka-ainevarat ovat yksipuoliset, tarvitaan tuontia. Kotimaisesta kulutuksesta suuntautuu sellaisenaan myös yhä suurempi osa suoraan kotimaisiin teollisuustuotteisiin. Tuotannon voimakas koneistus ja rationalisointi lisäävät puolestaan teollisuuden valmistamien koneiden ja laitteiden kysyntää. Näin teollisuus on avainasemassa sekä viennin lisääjänä että kotimaisen kulutus- ja investointikysynnän tyydyttäjänä.

Teollisuuden laajentuminen edellyttää monien palvelusten tuotannon kasvua. Lisäksi kotimaisesta kulutuskysynnästä suuntautuu palveluksiin yhä suurempi osa. Palveluelinkeinoihin kuuluvat kauppa, liikenne, pankkitoiminta, vakuutustoiminta, julkinen hallinto jne.

Talonrakennustoiminta, maa- ja vesirakennustoiminta sekä metsätalous kuuluvat myös laajentuviin elinkeinoihin, joskin laajentuminen

on vaatimattomampaa kuin teollisuuden. Maataloustuotanto sen sijaan supistunee vuoteen 1980 mennessä johtuen osaksi tuotettujen tuotemäärien vähentämisestä, osaksi ulkopuolelta hankittavien tuotantopanosten lisääntymisestä. Maatalouden osuus oli 1966 kokonaistuotannosta noin 9 %. Vuonna 1980 osuus on ehkä 5 %.

On selvää, että kuvattu kehitys heijastuu merkittävinä muutoksina työvoimassa. Niinpä maa- ja metsätalouden työvoima supistunee vuodesta 1966 vuoteen 1980 lähes puoleen. Teollisuus lisää työvoimaansa ehkä kymmeneksellä ja palveluelinkeinot kolmanneksella. Uusista työpaikoista neljännes syntyy teollisuuteen ja rakennustoimintaan sekä kolme neljänestä palveluelinkeinoihin. Näin palveluelinkeinon merkitys uusien työpaikkojen tarjoajana lisääntyy. Vaikka teollisuustuotannon laajentuminen on erittäin merkittävää, tuottavuuden kohoaminen on laskettavissa niin suureksi, että työvoiman lisätarve jää vähäiseksi.

Tarkasteltaessa teollisuuden kehitystä teollisuusaloittain on todettava kemian teollisuuden keskimäärää voimakkaampi laajentuminen. Vuodesta 1966 vuoteen 1980 kemian teollisuus kasvanee yli kolminkertaiseksi. Tämä perustuu ennen kaikkea öljynjalostuksen sekä muoviraaka-aineiden, lannoitteiden, teollisuuskemikalien ja kuluttajien välittömästi käyttämien kemian tuotteiden tuotannon lisääntymiseen. Eniten kasvaviin teollisuudenaloihin kuuluvat myös sähkön tuotanto, muoviteollisuus sekä savi-, lasi ja kivenjalostusteollisuus. Sähkö ja muovi ovat 1970-luvun teollisen kehityksen tunnusmerkkejä. Savi-, lasi- ja kivenjalostusteollisuuden voimakas kasvu perustuu puolestaan lähinnä siihen, että rakennustyö siirtyy rakennustyömailta yhä enemmän tehtaisiin.

Keskimäärää enemmän laajentunee tuotanto myös metalliteollisuudessa. Tämä aiheutuu metallituotteiden viennin lisääntymisestä sekä koneiden ja laitteiden kysynnän kasvusta kotimaassa. Paperiteollisuus laajentunee tarkastelukautena kaksinkertaiseksi. Huomattava osa tästä toteutetaan jalostusastetta korottamalla. Uusien metsänparannusohjelmien ansiosta puuraaka-ainetta näyttää löytyvän riittävästi tämän laajentumisen toteutumiseen. Sen sijaan perinteellinen puuteollisuus kasvanee tässä vaiheessa verrattain vähän.

Pääosa teollisuuden uusista työpaikoista syntyy metalliteollisuuteen. Työvoimaa lisäävät myös graafinen teollisuus, kemian teollisuus, vasi-, lasi ja kivenjalostusteollisuus sekä sähkölaitokset. Muilla aloilla lisäykset jäävät vaatimattomiksi. Työvoiman vähentyminen jatkuu tekstiiliteollisuudessa sekä puuteollisuudessa. Näin on tapahtunut myös 1960-luvulla.

Edellä kuvattu teollisuuteen perustuva taloudellinen kasvu merkinnee likimain täystyöllisyyttä 1970-luvulla. Mainittu kasvu antaa mahdollisuuden noin 4 %:n vuotuisen kulutuksen lisäykseen, mikä vastaa keskimääräistä tulosta 1960-luvulla. On kuitenkin ilmeistä, että 1970-luvun nopeasti muuttuvissa oloissa valtiovallan harjoittamalta talouspolitiikalta vaaditaan suurta aktiivisuutta. Tätä teollisuuden laajentumista edistävää talouspolitiikkaa, teollisuuspolitiikkaa tarkastellaan yksityiskohtaisesti seuraavassa.

1970-luvun teollisuuspolitiikka voidaan luonnehtia uudeksi siinä mielessä, että se merkitsee siirtymistä teollisuutta tukevasta talouspolitiikasta sitä kehittävään talouspolitiikkaan. Niinpä tulleista, tuonnin määrällisistä rajoituksista, valtion maksamista tukipalkkioista ja muista tutuista talouspolitiikan välineistä on luovuttava. Tilalle tulevat tutkimus, työvoiman koulutus, tuotteiden markkinointi, rahoitusjärjestelyt ja niihin verrattavat toimenpiteet. Tarkoituksena on sellaisen teollisuuden luominen, mikä pystyy entistä parempaan kilpailuun vientimarkkinoilla ja tuontia vastaan kotimarkkinoilla. Tätä tietä katsotaan toteutuvan ns. kansainvälisen työnjaon, mikä antaa kullekin maalle mahdollisuuden kehittää sille parhaiten soveltuvaa tuotantoa.

1970-luvulla kansainvälinen kilpailukyky ei enää perustu entisessä laajuudessa raaka-aineisiin. Yhä ratkaisevammiksi tulevat esimerkiksi sellaiset seikat kuin työvoiman ammattitaito, tuotannon organisaatio, tuotekehittely sekä yritysten edullinen koko ja sijainti. Jos teollisuutta ei haluta kehittää näiden kansainvälisten virtausten mukaisesti, vaihtoehtona on yleensä eristäytyminen. Sen vallitessa kokonaistuotannon kasvuvauhti jäänee pienemmäksi kuin talouden ollessa avoin kansainväliselle taloudelliselle kilpailulle. Kuitenkin on selvää, että mukautuminen kansainväliseen työnjakoon voi tapahtua vain suurten muutosten kautta. Nämä muutokset aiheuttavat monia häiriöitä. Niinpä työvoimalta edellytetään 1970-luvulla aikaisempaa suurempaa liikkuvuutta niin ammatillisesti kuin alueellisesti.

Tutkimus ja suunnittelu kuuluvat 1970-luvulla teollisuuspolitiikan keskeisiin välineisiin. Tutkimuksen ja siihen liittyvän kehittelytyön avulla on luotava ne uudet tuotteet, uudet raaka-aineet ja uudet tuotantomenetelmät, jotka turvaavat teollisuuden kilpailukyvyn. Suunnittelu on puolestaan välttämätöntä, jotta vältetään työvoiman ja reaali-pääoman toisarvoista käyttöä. Valtiovallan tehtävät tutkimuksen ja suunnittelun alalla ovat monipuoliset. Ne alkavat tutkijoiden ja suunnittelijoiden koulutuksesta ja jatkuvat

mm. varsinaisten tutkimus- ja suunnittelulaitosten ylläpitoon. Myös tutkimustyön avustaminen eri muodoissaan kuuluu teollisuutta kehittävään talouspolitiikkaan.

Erittäin laajan tehtäväkentän muodostaa työvoimapolitiikka. Sen keskeisimpiä osia on ammattikoulutus. 1970-luvulla on nuorille ikäluokille pystyttävä antamaan entistä perusteellisempi ammattikoulutus. Mutta olosuhteiden muuttuessa aikaisempaa nopeammalla vauhdilla tulee myös jatko- ja täydennyskoulutus yhä tärkeämmäksi. Työttömille ja työttömyyden uhan alaisille on tehtävä mahdolliseksi muuttaa uusille ammattialoille uudelleen koulutuksen avulla.

Työnvälitys ja sitä täydentävä tiedoitustoiminta ovat eräs edellytys työvoiman ammatilliselle ja alueelliselle liikkuvuudelle. Niiden avulla voidaan selvittää avoimet työpaikat ja muut työnsaantia edistävät seikat. Kun siirtyminen uuteen työpaikkaan aiheuttaa monissa tapauksissa työntekijöille kustannuksia, jotka voivat kohota huomattavan suuriksi, muuttoavustukset, korvaukset menetetyistä ansioista ja niihin verrattavat avustukset tulevat ilmeisesti yleistymään 1970-luvun työvoimapolitiikassa. Tähän toimenpideryhmään kuuluu myös uusien asuntojen rakentaminen alueille, joille muutto-liike suuntautuu.

Tutkimuksen, opetuksen yms. ohella julkinen valta kustantaa teollisuudelle eräitä peruspalveluksia. Niistä mainittakoon neuvonta sekä satamien, kanavien, lentokenttien, uittoväylien, maanteiden ja katujen käyttö. Yritykset saavat nämä palvelukset käyttöönsä ilmaiseksi tai vähäistä korvausta vastaan. Lisäksi valtion ja kuntien liikeyritykset tuottavat teollisuuden käyttöön monia raaka-aineita ja käyttöaineita kuten sähköä ja vettä. Myös tonttien ja rakennusten hankinta on syytä mainita tässä yhteydessä. Tällaisten teollisuuden käyttöön tulevien panostekijöiden hankinnassa ja hinnoittelussa on nähtävä mahdollisuudet laajentaa teollisuutta ja muuttaa sen rakennetta kilpailukykyä vahvistavaan suuntaan.

1970-luvulle ovat luonteellomaisia yrityskoon suurentaminen, erikoistuminen sekä yritysten keskinäisen yhteistyön lisääntyminen tutkimuksessa, tuotannossa, markkinoinnissa jne. Kaikki tällaiset toimenpiteet ovat omiaan alentamaan tuotantokustannuksia. Tätä kehitystä voidaan edistää valtiovallan toimesta raivaamalla siltä esteitä mm. verotuksessa ja kilpailua edistävässä lainsäädännössä.

Uudesta tuotantopääomasta rahoitetaan 1970-luvulla ilmeisesti runsas kolmannes poistoilla. Näitä poistoja ohjaavilla verosäännöksillä on siten mahdollista säädellä varsin laajassa mitassa pääoman muodostusta. Erityisesti on löydettävä keinoja, joilla suunnataan pääomaa vanhoista, kasvukykynsä jo menettäneistä yrityksistä

uusiin, kasvukykyisiin yrityksiin. Tämä nopeuttaa teollisuuden rakenteen muuttumista ja helpottaa uusien yritysten liikkeellelähtöä ja laajentumista.

Myös suuri yleisö olisi saatava suuntamaan säästövarojaan teollisuuteen. Kun osakeomistus kiinnostaa vain suppeaa väestöryhmää, yleisön säästövaroja voidaan ohjata teollisuuteen esimerkiksi laskeamalla valtion toimesta liikkeelle lyhytaikaisia teollisuusbliigaatioita, joista kertyvät varat annetaan lainoina ja osakeostoina teollisuuden käyttöön. Myös valtion ja kuntien keräämiä verovaroja tullaan ilmeisesti käyttämään 1970-luvulla edelleen teollisuuden lainoihin ja osakeostoihin.

Valtio ja kunnat omistavat tällä hetkellä teollisuudesta viidenneksen. Tämän julkisessa omistuksessa olevan teollisuuden laajentaminen tarjoaa ehkä parhaimmat mahdollisuudet teollisuuspolitiikan harjoittamiseen. Pääomaa voidaan tätä tietä ohjata varsinkin uuteen ja riskipitoiseen teollisuuteen sekä huomattavia alkupääomia vaativaan teollisuuteen. Lisäksi tällaisen teollisuuden rakentamisella voidaan tasoittaa suhdannevaihteluja laajentamalla kapasiteettia ajan-kohtana, jolloin yksityisen sektorin laajennukset ovat vähäisiä.

Eräs tärkeimmistä edellytyksistä 1970-luvun talouspolitiikassa on riittävän liikkumatilan luominen maksutaseeseen, jotta tuonti voi jatkua toivotussa laajudessa. Tämä edellyttää laajaa ja kilpailukykyistä vientiteollisuutta sekä tuonnin kanssa kilpailuun pystyvää, kotimaisten markkinoiden varaan rakentuvaa teollisuutta. Tähän suuntaan teollisuutta voidaan kehittää ennen kaikkea laajentamalla ja perustamalla valtion ja kuntien yrityksiä sekä lainoittamalla valtion varoin mainitun kaltaisia yrityksiä.

Valtiovalta voi monin tavoin edistää suomalaisten teollisuustuotteiden markkinointia ulkomaille. Niinpä diskriminointia olisi poistettava suomalaisilta tuotteilta siten, että niihin ei sovelleta tulleja, tuontirajoituksia tai muita rajoituksia ostomaissa enempää kuin mitä tulleja yms. sovelletaan tuontiin kilpailevista maista. Tämä tavoite on tällä hetkellä vielä kaukana. Vielä kauempana on tilanne, missä suomalaiset vientituotteet voivat kilpailla rajoituksitta tuontimaiden kotimaisen tuotannon kanssa. Nämä diskriminoinnin poistamiseen tähtäävät pyrkimykset ovat olleet perustana mm. Suomen ja EFTA-maiden väliselle sopimukselle samoin kuin GATT-sopimuksen mukaisille yleisille tullilennuksille. Miten suomalaiset tuotteet voivat välttää lisääntyvän diskriminoinnin EEC:n markkinoilla, se tulee olemaan 1970-luvulla erittäin vaikea kysymys.

Valtiovallan tehtäviin kuuluu myös kaupan kehittäminen niihin maihin, joiden kanssa kauppaa käydään kahdenkeskisten sopimusten perusteella. Niinpä teollisuustuotteiden viennin laajentaminen Neuvostoliittoon riippuu ratkaisevasti valtiovallan toimenpiteistä. Tällä hetkellä olisi varsinkin jalosteiden tuontia voitava lisätä Neuvostoliitosta, jotta tilaa syntyisi viennin kasvulle.

Vientiin kohdistuvien esteiden poistaminen sopimuspolitiikalla sekä kauppasopimukset ovat vain osa vientiä edistävää yleistä talouspolitiikkaa. Valtiovallalle voidaan asettaa tältä osalta monia muitakin tehtäviä. Niihin kuuluvat mm. yritysten johdon ja myyntihenkilöstön koulutus vientiä varten, kauppayhteyksien avaaminen, kaupalliset sihteeristöt, ulkomaille perustettavat myyntitoimistot, tilapäiset ja pysyvät vientinäyttelyt, myyntikampanjat ulkomailla sekä yleinen tiedotustoiminta.

Kilpailu kansainvälisillä markkinoilla johtaa yleensä siihen, että tilauksen saa se yritys, joka pystyy järjestämään ostajalle toimitusluottoa. Tämän vuoksi toimitusluottojen saannin varmistaminen on välttämätöntä viennin turvaamiseksi. Viennin edistämiskeinona on myös mainittava vientitakuut kotimaisille valmistajille.

Parhaillaan monissa Länsi-Euroopan maissa uudistetaan liikevaihtoveroa siten, että se poistetaan vientituotannossa käytettäviltä koneilta, laitteilta ja rakennuksilta sekä poltto- ja käyttöaineilta. On mahdollista, että myös Suomessa tämä uudistus tullaan toteuttamaan 1970-luvun alkupuoliskolla eräänä kansainvälisen kilpailukyvyn lisäämistöimenpiteenä. Kysymykseen voi tulla myös eräiden muiden välillisten verojen poistaminen tai alentaminen vientituotannon osalta.

Valtio ja kunnat ovat huomattavia kotimaisen teollisuustuotteiden ostajia. Tässä ominaisuudessa ne voivat ratkaisevalla tavalla edistää teollisuustuotteiden markkinointia kotimaahan. Laadultaan, hinnoiltaan ja toimitusehdoiltaan kilpailukykyiset kotimaiset tuotteet olisikin astettava etualalle valtion ja kuntien hankinnoissa. Myös toimitusluottojen avulla valtio voi suosia koneiden ja laitteiden tilauksia kotimaasta. Usein tilaukset menevät ulkomaisille valmistajille sen vuoksi, että ne pystyvät antamaan hyvinkin pitkäaikaisia toimitusluottoja ostajille.

Nykyisen liikevaihtoverolain mukaan kotimaahan markkinoitavista teollisuustuotteista on maksettava jonkin verran enemmän mainittua veroa kuin maahan tuotavista ulkomaisista teollisuustuotteista. Veroa peritään valmiiden tuotteiden ohella tuotannossa käytettävistä koneista, laitteista, poltto- ja voiteluaineista jne. Tämän välttämiseksi jouduttaneen liikevaihtovero ennen pitkää uudista-

maan siten, että veron kaksinkertainen perintä poistuu. Tämä on toteutettavissa siirtymällä ns. lisäarvoon perustuvaan liikevaihtoveroon.

Verotuksessa toteutettaneen yleensäkin 1970-luvulla varsin perinpohjaisia uudistuksia. Niinpä tullien alentaminen ja poistaminen jatkuvat. Liikevaihtovero muutettaneen lisäarvoon perustuvaksi. Leimaveroon ja poistoihin kohdistuvilla uudistuksilla voidaan helpottaa pääomien siirtymistä uusille, laajenemiskelpoisille yritysaloille sekä alentaa välittömästi teollisuuden investointikustannuksia. Myös yksityishenkilöiden säästöjen ohjaaminen teollisuuden rahoitukseen on osaksi toteutettavissa verotusta muuttamalla.

Teollisuuspolitiikan piiriin on luettavissa lisäksi suuri joukko julkisen vallan toimenpiteitä, jotka välittömästi tai välillisesti edistävät taloudellista kasvua. Niistä mainittakoon toimenpiteet tuotannon ohjaamiseksi kehitysalueille sekä asuntojen tuotannon lisääminen siellä, minne muuttoliike suuntautuu. 1970-luvun verrattain nopeasti muuttuvissa olosuhteissa on myös välttämätöntä lisätä yksilöturvaa. Siihen kuuluvat mm. kansalaisten terveyttä ja koulutusta lisäävät toimenpiteet, työtilaisuuksien järjestäminen, työelämän säännösten uudistaminen, asuntojen saannin helpottaminen sekä viihtyisyyden ja virkistykseen takaavan ympäristön suojaaminen. Tällaisilla toimenpiteillä poistetaan monia markkinamekanismin aiheuttamia, yksilöturvaa vaarantavia epäkohtia.

1970-luvun terveydenhuoltopolitiikka eli enemmän demokratiaa — enemmän sosialismia

KANSANTERVEYDEN KEHITYS

Sotien jälkeisten vuosien huomattavin kehitys kansanterveyden alalla on tarttuvien tautien voittaminen. Tämä on tapahtunut pääasiassa lääkehoidon kehittymisen ansiosta, joka kehitys alkoi sulfalääkkeitten keksimisellä 1930-luvulla ja jatkui 1940-luvulla alkanella antibioottien esiinmarssilla. Tarttuvien tautien voittamista ei siis varsinaisesti voida pitää harjoitetun terveydenhuoltopolitiikan saavutuksena. Tehokkaasti hoidetun rokotustyön saavutuksina voidaan kuitenkin pitää polion ja kurkkumädän täydellistä hävittämistä **maastamme**. Myös tuberkuloosikuolleisuuden jyrkkä lasku ja sairaustuneisuuden vähentyminen ovat suuresti muuttaneet kansanterveytemme kokonaiskuvaa. Tuberkuloosialalla kehitys on osittain uusien lääkkeiden ansiota, mutta pääosaltaan ilmeisesti kuitenkin harjoitetun terveydenhuoltopolitiikan positiivisia tuloksia. Tuberkuloosin alalla olemme todella merkittävästi edistyneet, mikäli vertaamme nykyistä tilannetta esimerkiksi 1930-lukuun, vaikka samalla on tunnusnettava, että tilanne meillä on edelleen huomattavasti heikompi kuin muissa Länsi-Euroopan maissa. Meillä on tuberkuloosikuolleisuus kuitenkin laskenut noin 1/20:aan siitä, mitä se oli 1930-luvulla, ja uusia sairaustapauksia ilmaantuu jatkuvasti vuosittain vähemmän ja vähemmän. Ansio tästä lankeaa pakolliselle pienoisoröntgenkuvaukselle, jonka ansiosta tuberkuloositapaukset saadaan varhaisemmassa vaiheessa hoitoon, rokotustoiminnalle, jolla ilmeisesti on pystytty estämään tuberkuloosin puhkeamista tai ainakin muuttamaan tuberkuloosin luonnetta lievemmäksi, sekä tuberkuloosin yhteydessä annettavalle täysin ilmaiselle hoidolle, joka tekee kaikille todella mahdolliseksi hoitoon hakeutumisen ja riittävän pitkän hoidon.

Kansainvälisesti katsoen on kansanterveytemme parhaiten kehittynyt osa äitiys- ja lastenhuolto. Imeväiskuolleisuuden, siis alle 1 vuotiaitten kuolleisuuden osalta olemme maailman kärkimaita. Kuoleehan meillä vain 14 alle vuoden vanhaa lasta 1 000 elävänä syntynyttä kohti, mikä luku on maailman toiseksi tai kolmanneksi paras. Tähänkin kehitykseen on tietysti lääketieteen yleinen kehitys osittain vaikuttanut, mutta pääasiassa tämä on saavutettu tehokkaan ja koko kansan hyväksymän ilmaisen äitiys- ja lastenneuvolatyön ansiosta. Ennen toista maailmansotaa imeväiskuolleisuus oli meillä vielä 100 promillea. Äitiyskuolleisuus on laskenut vastaavana aikana 5 promillista 0,3 promilleen, pääasiassa tehokkaan äitiysneuvolatyön ansuosta. Positiiviseen kehitykseen on vaikuttanut tietysti myöskin se, että synnytykset ovat 99 %:sesti siirtyneet sairaaloissa tai synnytyslaitoksissa tapahtuviksi. Kotisynnytyksistä on toisaalta pystytty luopumaan sairaalapaikkatilanteen parantumisen vuoksi, mutta tähän on vaikuttanut myöskin neuvoloitten jakama tehokas terveyskasvatus.

Imeväiskuolleisuuden ja tarttuvien tautien vähentyessä on luonnollista että etualalle ovat nousseet erilaiset rappeutumissairaudet. Jostakin syystä monet näistä tuntuvat kohtaavan suomalaisia varhaisemmassa iässä kuin muita kansoja. Meillä on kuolleisuus kaikissa ikäryhmissä yli 30 vuotiailla suurempi kuin Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa, ja myös suurempi kuin useimmissa muissa Euroopan maissa, sekä miesten että naisten kohdalla. Varsinainen kansanterveydellinen ongelma on meillä tällä hetkellä keski-ikäisten miesten suuri kuolleisuus. 35—40 vuotiaitten miesten kuolleisuus on peräti 2 ½ kertaa suurempi kuin muissa Pohjoismaissa, sydän- ja verisuonitaudeissa peräti nelinkertainen.

Vanhojen ikäluokkien osuus on meilläkin lisääntymässä, joskaan emme pitkiin aikoihin pääse siinä muitten Pohjoismaitten tasolle. Tällä hetkellä meillä on yli 65-vuotiaita noin 8 ½ % kansasta, kun vastaava määrä Ruotsissa on yli 12 %. 1970-luvulla tulee vanhus-ten osuus hiukan nousemaan, mutta jää edelleen selvästi alle 10 %:n. Joka tapauksessa vanhempien ikäluokkien osuuden kasvu ja lasten suhteellisen lukumäärän vähentyminen vaikuttavat voimakkaasti terveydenhuollon suunnitteluun.

• POSITIIVISIA SAAVUTUKSIA

1950-luvulla aloitettiin meillä voimakas sairaaloiden rakentaminen, joka sai vauhtia erityisesti sen jälkeen kun 1956 voimaantuneella sairaalalailla siirrettiin keskus- ja aluesairaaloitten omistus kuntain-

liitoille valtiolta. Sen jälkeen valtaosa maamme sairaalalaitoksista on kuntainliittojen (keskus-, alue- ja mielisairaalat sekä tuberkuloosiparantolat) tai kuntien (paikallissairaalat) omistuksessa. Kuntainliitoille siirryttyään on yleissairaalaverkosto huomattavasti kehittänyt. Kun meillä oli heti sodan jälkeen yhteensä noin 30 000 sairaansijaa, on niitä tällä hetkellä kaikki käytettävissä olevat sairaansijat, myös ns. laitossairaalat (mm. puolustuslaitoksen ja sosiaaliviranomaisten ylläpitämät sairaalat) mukaanlukien yhteensä 66 000 eli 14 sairaansijaa 1 000 asukasta kohti, mikä luku on Euroopan korkeimpia. Ilmeisesti vain Ruotsissa ja mahdollisesti Irlannissa luku on suurempi kuin meillä. Meillä on siis nykyisin yksi sairaansija 70 asukasta kohti. Sairaaloiden tehokas käyttö on jatkuvasti lisääntynyt, kun hoitoaika on koko ajan lyhenemässä. Tuberkuloosiparantoloissa on paikkoja jo selvästi liikaa, mutta niitä voidaan käyttää ja on käytettykin yleissairauksien hoitopaikkoina. On ilmeistä, että myöskin mielisairaloissa, sekä A- että B-sairaloissa, meillä on paikkoja vähintään riittävästi, tulevaisuutta ajatellen ehkä liikaakin.

Sodan jälkeen suoritettuja pnnistuksia terveydenhuollon henkilökunnan lisäämiseksi voidaan myöskin pitää kohtalaisen tuloksekkaina. Sairaanhoitajapula on pystytty voittamaan, jopa niin että sairaanhoitajista on tällä hetkellä tilapäistä ylituotantoa. Lääkärimäärä on huomattavasti lisääntynyt niin, että meillä vuoden 1969 lopussa on yli 4 600 lääkäriä eli 1 lääkäri 1 020 asukasta kohti. Sodan päättyessä meillä oli 1 lääkäri 2 500 asukasta kohti ja 1950-luvun puolivälissä 1 noin 1 700 asukasta kohti. Lääkärikoulutusta on lisätty erityisesti 1960-luvun aikana, mutta koulutuksen pituuden takia tulokset näkyvät suhteellisen hitaasti. Olemme melko positiivisesta kehityksestä huolimatta edelleen heikoimmassa asemassa Euroopassa Albaniaa lukuunottamatta. Samalla kun positiivinen kehitys on todettava, on terveydenhuoltopolitiikasta vastaaville esitettävä myös syyte, että lisääntyvä lääkärintarve havaittiin liian myöhään, jolloin lääkärikoulutuksen lisäämiseen ei myöskään päästy ajoissa.

1960-luvun suuria saavutuksia on sairausvakuutuslain säätäminen, vaikka onkin sanottava, että ainakin sairaanhoitovakuutuksen hoitajana se luotiin 50 vuotta liian myöhään ja silloin itseasiassa jo tarpeettomasti. On selvää, että sairausvakuutuslakia tarvitaan päivärahavakuutuksen ja äitiysvakuutuksen hoitajana, mutta sairaanhoitopalvelusten suhteen olisi ollut viisaampi siinä vaiheessa siirtyä tarjoamaan palvelukset suoraan yleisölle alihintaisina sairaalalaitoksen tapaan.

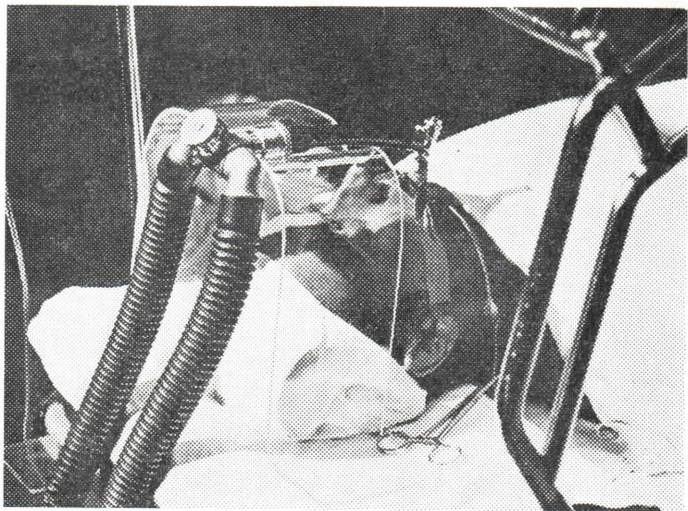
EPÄKOHTIA

Terveystenhuoltomme suurimpia epäkohtia on edelleen palvelusten epätasainen ja epädemokraattinen jakautuminen. Sairausrakuutuskaan ei ole pystynyt tasoittamaan riittävässä määrin eroja, joita terveydenhuoltopalvelusten saannissa esiintyy asuinpaikasta, varallisuudesta ja sosiaalisesta luokasta johtuen. Sairaalarapalvelukset ovat suurimmaksi osaksi yhteiskunnan kustantamia ja kansalaisille suhteellisen edullisia, mutta avosairaanhoidon palvelukset ovat edelleen sairausrakuutuksesta huolimatta monelle vähävaraiselle liian kalliita, jolloin ne jätetään käyttämättä sairauden varhaisessa vaiheessa. Täten sairaudet pääsevät tarpeettomasti pahentumaan ja pakottavat myöhemmässä vaiheessa turvautumaan yhteiskunnan kannalta paljon epätaloudellisempaan sairaalarahoitukseen.

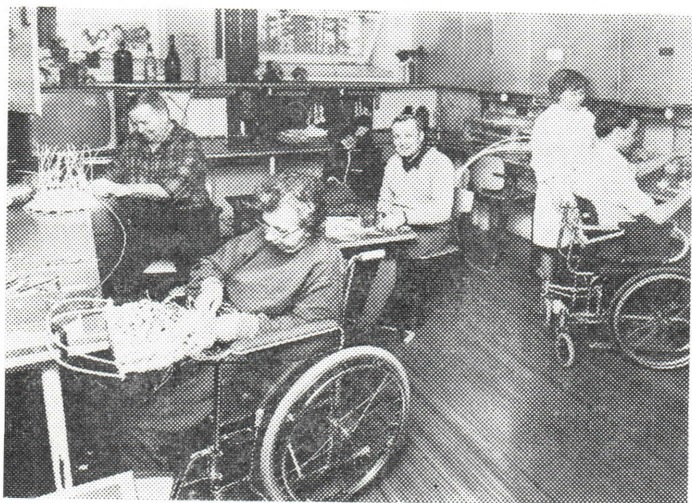
Terveystenhuoltomme suuria epäkohtia ja terveystenpalvelusten kysyntää rajoittava tekijä on lääkäripula, josta tosin olemme hitaasti pääsemässä. 1970-luvun lopussa meillä ilmeisesti kuitenkin edelleen on lääkäreitä riittämättömästi ja todennäköisesti olemme edelleen silloinkin muusta Euroopasta lääkäritiheydessä jäljessä. Tämän hetken kannalta katsoen riittävään lääkäritiheyteen, 1 lääkäri noin 500 asukasta kohti, pääsemme nykyisten suunnitelmien mukaan vasta 1990-luvulla. Koska on todennäköistä, että lääkäripalvelusten kysyntä siihen mennessä edelleen on huomattavasti kasvanut, saattaa meillä edelleen silloin olla lääkäripula.

Terveystenhuollon organisaatiomme on voimakkaasti vinosuuntaainen. Meillä on hyvin kehittynyt ja kansainvälisestikin korkea tasoinen sairaalaralaitos, mutta muun terveystenhuollon palvelusten kehittymättömyydestä johtuen se tuntuu silti riittämättömältä. Sairaalaraloihin on jonotusta, joka aiheutuu siitä, että kansalaiset eivät saa tarvitsemiaan palveluksia avosairaanhoidossa riittävän ajoissa. Sairaalaralaitoksen paisumista avosairaanhoidon kustannuksella kuvaa lääkärikunnan jakautuminen näitten kesken. 1930-luvulla oli sekä sairaaloissa että avosairaanhoidossa lääkäreitä suurin piirtein yhtä paljon, runsaat 300, kun tällä hetkellä sairaalaralaitoksessa työskentelee yli 2 500 lääkärinä ja avosairaanhoidoviroissa on vain 700 lääkärinä.

Samalla kun yhteiskunta vastaa valtaosasta sairaalaralaitosta niin, että sen palvelukset ovat kansalaisille varsin edullisia, on yhteiskunnan panos ja kustannusten subventio avosairaanhoidossa huomattavasti vähäisempää. Meillä on kunnallislääkäriverkosto, joka ei kuitenkaan ole pystynyt kehittymään ajan vaatimuksia vastaavaksi. Erityisen heikoksi on yhteiskunnan panos jäänyt erikoislää-

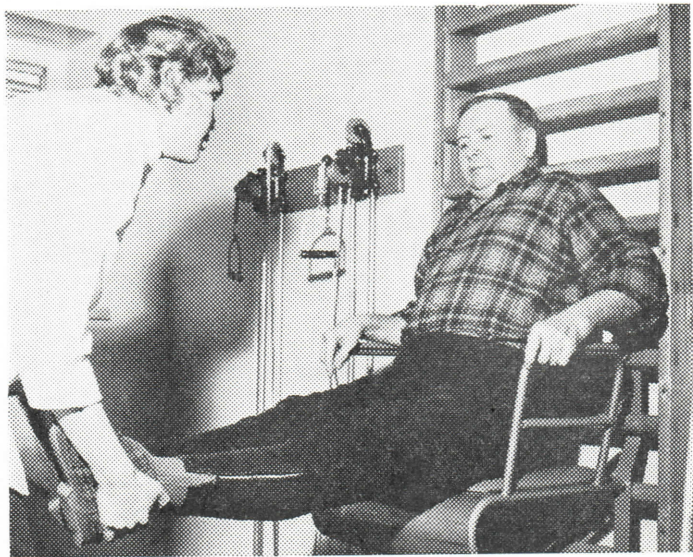
Olemme pystyneet kehittämään korkeatasoisen sairaalalaitoksen mm. tehostetun hoidon osastoihin, mutta avohoito ja terveydenhoito ovat jääneet vähemmälle huomiolle.

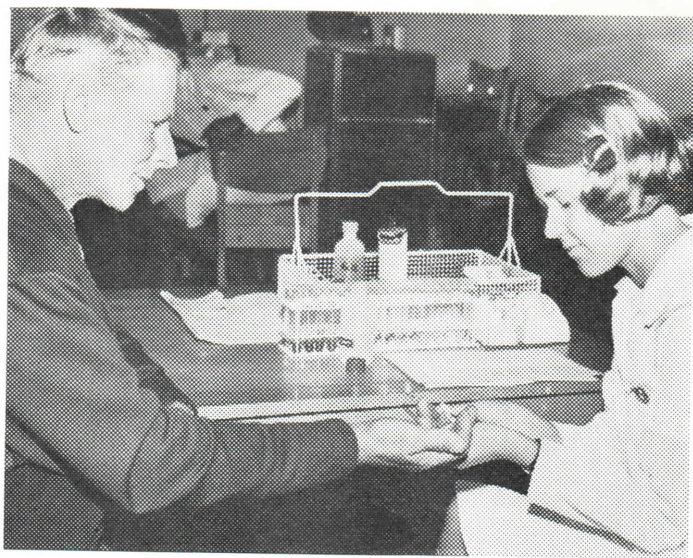
Kuntoutuksen alalla tulisi mm. vammaisten toimintaterapiaan ja suojatyömahdollisuuksien luomiseen kiinnittää huomiota.

Vanhusten terveydenhuolto kaipaa sekin kehittämistä, onhan vanhusten osuus väestöstämme koko ajan lisääntymässä.

Lääkinnällinen kuntoutus on laiminlyödyimpiä terveydenhuollon aloja meillä.

Keski-ikäisten miesten terveystarkastukset olisi pikaisesti saatava käyntiin esimerkiksi työpaikkojen puitteissa.

Suhteellisen kankea sairausvakuutus ei ole enää 1970-luvulla soveliaa järjestelmä sairaanhoidon kustannusten tasoittamiseen, tarvittaisiin kansallinen terveyspalvelu.

käritasoisten avohoidon palvelusten tarjonnassa. Sillä alalla yhteiskunta tarjoaa palveluksia vain sairaaloitten poliklinikoitten kautta, jonne pääsyä on varsinkin viime vuosina voimakkaasti rajoitettu. Näin ollen erikoislääkäritasoinen avohoito on jäänyt jokseenkin kokonaan yksityissektorin, siis yksityisten erikoislääkäriasemien, laboratorioitten, röntgenlaitosten ja kuntoutuslaitosten hoitamaksi. Yhteiskunnan kannalta ei voida pitää myönteisenä sitä, että tämän tason terveystalouden tarjonta on lähes kokonaan riippuvainen yksityisestä voiton tavoittelusta ja vapaan markkinatalouden periaatteiden mukaisesta liiketoiminnasta.

Varsin heikosti kehittyneenä voimme pitää myöskin kuntoutuspalvelusten verkostoa, sekä lääkinnällisen että ammatillisen kuntoutuksen alueella. Toiminta on osittain yksityisten laitosten hoitamaa ja varsin suuressa määrin riippuvainen eri kansanterveysjärjestöjen ja sosiaalivakuutuslaitosten kiinnostuksesta. Monipuolisia kuntoutusosastoja, jotka pystyisivät tarjoamaan kaikkia tarvittavia lääkinnällisen kuntoutuksen palveluksia sekä ammatillisen kuntoutuksen mahdollisuuksien selvittelyä ei ole lainkaan sairaalalaitoksissamme eikä avosairaanhoidon kentällä.

Ehkäisevän terveydenhoidon hyväksi on myöskin pystytty tekemään riittämättömästi. Meillä on edelleen suhteellisen hyvin ajan vaatimuksia vastaava äitiys- ja lastenneuvolaverkosto sekä tyydyttävästi toimiva kansakoulujen ja eräitten muitten koululaitosten terveydenhoitojärjestelmä. Kukaan ei kuitenkaan huolehdi tämän työn jatkamisesta koululaisten kasvaessa työikäiseksi, joten aikaisemmatkin tulokset pääsevät suuresti valumaan hukkaan. Ainoa lakisääteinen työmuoto, joka koskee työikäistä väestöä on tällä alalla pakollinen keuhkojen pienoiströntgenkuvaus, jonka lisäksi eräitten työpaikkojen yhteydessä toimii suhteellisen kehittynyt työpaikkaterveydenhuolto. Varsinaista terveydenhoitoa, esimerkiksi terveystarkastusten muodossa ei kuitenkaan tapahdu lukuunottamatta kansaneläkelaitoksen autoklinikan harjoittamaa työtä, jonka tarkoituksena on pääasiassa sairauksien esiintymisen kartoittaminen ja metodiikan kehittäminen.

Autoklinikan suorittama tai muuten suoritettava terveystarkastustoiminta on lähinnä tautien varhaisdiagnostiikkaa eikä varsinaista terveyden hoitamista tai sairauksien ehkäisemistä. Tällä alalla olemme vieläkin kauempana ihannetilasta. Varsinaista terveydenhoitotyötä tähän on nimenomaan terveyskasvatus, joka olisi nähtävä tärkeimpänä tulevaisuuden terveydenhuollon työmuotona. Terveyskasvatusta meillä suoritetaan varsin epäyhtenäisesti kouluissa, kansanterveysjärjestöissä jne. Ainoastaan odottaviin äiteihin ja lapsiin koh-

distuvana on tämäkin työmuoto äitiys- ja lastenneuvolatoiminnan hyvin hoidettu.

Kuitenkin yksilöä kohtaavien terveysvaarojen merkitys on nyky-yhteiskunnassa koko ajan lisääntymässä. Me syömme itsemme ylipainoisiksi ja ennenaikaiseen hautaan, syömme tarpeettomia ja epäterveellisiä eläinrasvoja verisuontemme kovettamiseksi, tupakoimme lyhentääksemme elinikäämme, himopolttajat tutkimusten mukaan peräti kahdeksalla vuodella, syömme itsemme ylettömillä lääkemäärillä sairaiksi, kulutamme jatkuvasti enemmän alkoholia, kahvia ja huumausaineita, harrastamme liikuntaa vähemmän ja vähemmän, mutta sensijaan hankimme jatkuvasti enemmän ja enemmän autoja, joilla vähitellen myrkytämme ilman, jota meidän tulisi hengittää, tuhoamme luonnon ympäriltämme erilaisilla kasvin-»suojelu«-myrkyillä, pilaamme vesistömme ja muutamme ne mätäneviksi soiksi teollisuusjätteillämme ja niillä synteettisillä pesuaineillamme, joilla mainosmiesten vaatimuksesta pyrimme tekemään pyykistämme luonnottoman valkoista, ja kaiken tämän ohessa mielettömällä housimisellamme aiheutamme mielenterveyshaittoja sekä itsellemme että toisille.

Terveydenhuoltomme muita epäkohtia ovat mm. varsin jyrkkä henkilökuntahierarkia, liian voimakas lääkärikeskeisyys kaikessa päätöksenteossa, suunnittelun heikkous, ympäristöterveydenhoidon ja sosiaalilääketieteen heikko kehitys, terveydenhuoltopolitiikasta vastaavien kyvyttömyys yhteistoimintaan muitten yhteiskuntapolitiikasta vastaavien piirien kanssa, lääkehuollon irrallisuus muusta terveydenhuollosta, sairaanhoitomme liiallinen lääkehoitovoittoisuus ja lääketieteellisen tutkimuksen liiallinen vieraantuminen terveydenhuollon tarpeista.

MIHIN SUUNTAAN KEHITETTÄVÄ

Terveydenhuollon kehityksessä on painopiste voimakkaasti siirrettävä avosairaanhoidon ja ehkäisevän terveydenhoidon sekä terveyskasvatuksen suuntaan. Koska terveydenhuollon käytettävissä olevat varat ovat rajalliset, on tällöin pakko tinkiä sairaalalaitoksen kehittämisestä. Niinpä sairaalalaitoksen laajentuminen nykyisestään onkin estettävä, paikallissairaaloita lukuunottamatta. Sensijaan on luotava tehokas, koko maan kattava ja demokraattinen avosairaanhoidon verkosto sekä yleislääkäritasoista että erikoislääkäritasoista sairaanhoitoa varten ja samoin tehokas verkosto ehkäisevää terveydenhoitotyötä varten.

Pitkän tähtäimen tavoitteena on mielestäni pidettävä sitä, että

maassamme terveydenhuollosta kokonaisuudessaan vastaisivat suhteellisen itsenäiset maakunnat samaan tapaan, kuin Ruotsissa jo tapahtuu. Saattaa olla, että tähän emme pääse vielä 1970-luvulla, mutta terveydenhuoltoa kehitettäessä tämä päämäärä on kuitenkin pidettävä koko ajan mielessä. Välivaiheena meidän ilmeisesti on tyydyttävä ns. Hannuksen komitean eli kunnallisen yhteistoiminnan järjestysmuotokomitean esittämään suunnitelmaan kuntainliittopohjaisesta aluetasoisesta sairaanhoidosta sekä kansanterveyskomitean esittämään suunnitelmaan peruskuntien, joko yksin tai yhteistoiminnassa toisten kuntien kanssa hoitamaan paikallistasoiseen sairaanhoitoon ja ehkäisevään terveydenhoitoon.

ALUETASOINEN TERVEYDENHUOLTO

Hannuksen komitea esittää, että nykyisestä jyrkästä jaosta yleis-sairaaloihin, mielisairaaloihin ja tuberkuloosiparantoloihin luovuttaisiin ja että tällä hetkellä toimivat 130 eri sairaalakuntainliittoa yhdistettäisiin sairaanhoitopiiriksi, joita olisi 13 ja jotka suunnilleen vastaisivat nykyisiä läänejä. Kuntainliittoviidakko onkin osaltaan syy-päänä sairaalalaitoksen kalleuteen ja jatkuvaan kustannusnousuun, koska 130:ssä eri pisteessä tehdyt ratkaisut eivät voi olla riittävän systemaattisia ja kokonaisuuden etua huomioon ottavia. Hankintoja tehdään usein epäasiallisin perustein, esimerkiksi röntgenin, laboratorion ja leikkaussalin osalta. Samoin saattaa tietyn tyyppisiä hoitopisteitä syntyä liian monta, kuten tällä hetkellä jo on käynyt avoimen sydänkirurgian osalta. Tällä alalla meillä hyvin riittäisi 1—2 keskusta sen sijaan, että meillä niitä on jo 5.

Erityisen tärkeätä on, että sairaanhoitopiirit huolehtivat myös riittävästä erikoislääkäritasoisien sairaanhoitopalvelusten tarjonnasta alueillaan. Tämä tapahtuu laajentamalla sairaaloitten poliklinikkatoimintaa ja luomalla erillisiä yhteiskunnallisia erikoislääkärijohtoisia avosairaanhoitokeskuksia. Nämä on, vastoin komitean esityksiä, pyrittävä järjestämään siten, että niissä palvelukset tarjotaan potilaille tasahintaisina ja subventoituina samaan tapaan kuin sairaalapalvelukset nykyisin. Missään tapauksessa ei pidä ryhtyä toteuttamaan v. 1968 mietintönsä jättäneen poliklinikkatoimikunnan esityksiä siitä, että sairaaloitten poliklinikatkin muutettaisiin itse-kannattaviksi, jolloin potilailta perittäisiin todellisten kustannusten mukaiset maksut. Vaikka sairausvakuutus näistä korvaisikin osan, merkitsisi tämä nimenomaan vähävaraisten aseman selvää huonontamista.

Sairaanhoitoa järjestettäessä on suurta huomiota kiinnitettävä

tehokkaaseen porrastukseen. Nykyisinhän sairaanhoitopalvelujärjestelmämme muodostaa eräänlaisen kärjellään seisovan pyramidin, jossa korkeatasoisimmat palvelut ovat parhaiten kehittyneitä ja eniten tarvittavat, vaatimattomampitasoiset palvelut heikoimmin. Kun rajat yleissairaaloitten, mielisairaaloitten ja tuberkuloosiparantoloitten välillä poistuvat, on helpompi porrastaa sairaalalaitoskin tämän periaatteen mukaan. Tällöin tarjoutuu myöskin mahdollisuudet pitkäaikaissairaiden hoitamiseen kulloinkin tarkoitukseen parhaiten sopivassa hoitopaikassa. Ilmeistä on, että pitkäaikaissairaita varten tarvitsemme myös jonkin verran uusia sairaanhoitolaitoksia, todennäköisesti myöskin erikoislääkäritasoisia. Aluetasolla on pidettävä huolta myös riittävien kuntoutuspalvelusten tarjonnasta, vaikka osa näistä tietenkin voidaan hoitaa myös paikallistasolla.

TERVEYSASEMAT

1970-luvun aikana tarjotaan yleislääkäritasoinen sairaanhoito sekä varsinaiset terveydenhoitopalvelukset ilmeisesti kunnallisten terveysasemien puitteissa. Terveysaseman on kansanterveyskomitean esityksen mukaan velvollinen perustamaan jokainen kunta kuitenkin siten, että pienet kunnat voidaan velvoittaa yhteistoimintaan. Terveysasema palvelisi 8 000—13 000 asukasta ja siellä toimisi mm. 3—8 lääkäriä, sairaanhoitajia, terveyshoitajia, lääkintävoimistelijointa jne. Terveysaseman yhteydessä olisi paitsi avosairaanhoitokeskus myös paikallissairaala, kuntoutusosasto, laboratorio, röntgenosasto, kotisairaanhoitokeskus, sairaankuljetuskeskus, hammashoitokeskus ja miksei tietysti myös lääkehuoltokeskus eli apteekki. Tosin kansanterveyskomitea ei tätä esitä, mutta tuntuisi täysin luonnolliselta ja varsin tarpeelliselta, että apteekit liitettäisiin nykyistä kiinteämmin muuhun terveydenhuolto-organisaatioon ja tällöin tietysti lähinnä terveysasemien ja sairaaloitten yhteyteen. Kaikki ehkäisevän terveydenhoidon työmuodot paikallistasolla kuuluisivat myös terveysaseman toimintakenttään, mm. äitiys-, lasten-, nuoriso-, vanhusten-, mielen terveys- ja työterveysneuvolat.

Kun lääketieteen kehittyminen vaatii terveyspalvelusten keskittämistä, jolloin esimerkiksi on parempi että useampi lääkäri toimii samassa pisteessä tehokkaan muun henkilökunnan ympäröimänä, tulee terveysasemia olemaan harvemmassa kuin nykyisin kunnanlääkärin vastaanottoja. Tämän epäkohdan poistamiseksi on tarpeellista, että eri puolilla terveyspiiriä toimii riittävä määrä terveyshoitajia, esimerkiksi yksi jokaista 1 000 asukasta kohti. He toimisivat sairaanhoidon alalla eräänlaisena perhelääkäreinä. Jokainen kansalainen

tietäisi, kuka terveyshoitaja hänen asioistaan vastaa ja voisi palveluksia tarvitessaan ensin kääntyä oman terveyshoitajansa puoleen. Ellei tämä voi asiassa auttaa, hän ohjaa asiakkaansa oikean palvelupisteen puoleen olipa tämä sitten terveysasema, erikoislääkäriasema tai sairaala.

Pienten työpaikkojenkin terveydenhuoltopalvelut voidaan varmasti hoitaa tehokkaimmin kunnallisen terveysaseman toimesta, jolloin kuitenkin varsinaisten työterveysongelmien osalta toiminnan on suuntauduttava työpaikalle. Suurimmilla työpaikoilla tarvitaan ilmeisesti oma työterveyshuolto, joka tällöin voi vastata sekä varsinaisten työhön liittyvien ongelmien selvittelystä että työntekijöiden yleisestä terveydenhoidosta. Kansanterveytemme suurin riskiryhmä on työikäinen miesväestö, joka parhaiten on tavoitettavissa työpaikoilta. Luomalla tehokas työpaikkaterveydenhuolto, joka käsittää myös työikäisen väestön terveystarkastukset ja terveyskasvatuksen, pystymme todennäköisesti tässä vaiheessa tekemään eniten tämän riskiryhmän hyväksi. Myöhemmin yhteiskunnan muun terveydenhoitojärjestelmän kehittyessä saattaa olla mahdollista, että työpaikkojen terveydenhuolto voi keskittyä pelkästään työterveyskysymysten hoitamiseen ja jättää yleisen terveydenhoidon kokonaan muulle järjestelmälle. Suhteellisen pian tämä voitaneen toteuttaa sairaanhoidon osalta siten, että työpaikkojen terveydenhuollosta pyritäänsairaanhoidon osuutta jatkuvasti vähentämään. Pikaisimmin toteutettavia lainsäädännöllisiä uudistuksia olisi käsittääkseni laki työpaikkaterveydenhuollosta, koska ilman lainsäädännön antamaa apua tuskin pääsemme tehokkaasti liikkeelle. Silti tarvitaan lisäksi esimerkiksi ammattiyhdistysliikkeen voimakasta panosta tälläkin alalla.

TERVEYDENHUOLTOTYÖN SISÄLTÖ

Organisaatiomuutosten lisäksi tarvitaan tietysti myöskin työn sisällön kehittämistä. Terveydenhuollossa on, kuten aikaisemmin sanoin, painopiste siirrettävä voimakkaasti sairaalakeskeisyydestä avosairaanhoidon ja terveydenhoidon suuntaan. Tämä vaatii myöskin jatkuvaa asennemuokkausta, siis tehokasta terveyskasvatusta. Toisaalta on yhä enemmän otettava huomioon se, että yksilön ja yhteiskunnan terveyteen ei pystytä vaikuttamaan enää yksin lääketieteen keinoin, vaan on kyettävä riittävän kiinteään yhteistoimintaan muiden yhteiskuntapolitiikan lohkojen kanssa. Mm. asuntotilanne, asuntojen koko esimerkiksi, vaikuttaa suuresti kotona sairastamismahdollisuuteen ja siten avohoidon suosituksi tulemiseen. Riittävän tila-

vien asuntojen lisäksi kotona sairastaminen tietysti vaatii myöskin tehokasta kotisairaanhoido-organisaatiota.

On myös nähtävä se, että tällä hetkellä lähes estottomasti tapahtuva ilman ja vesien saastuminen todennäköisesti pian tulee heijastamaan vaikutuksia myös ihmisten terveyteen. Terveydelliset seikat onkin aina otettava huomioon kaikessa yhdyskuntasuunnittelussa ja mm. liikenne- ja ratkaisuja tehtäessä. Terveydenhuollon asiantuntijoiden on myös pontevasti vaadittava, että mitään sellaisia maatalousratkaisuja ei sallita tehtävän, joilla on kansanterveydellisiä haittavaikutuksia. Tässäkin auttaa kansalaisten tehokas terveyskasvatus, jonka takia toistan vielä pitäväni sitä tulevaisuuden terveydenhuollon tärkeimpänä työmuotona.

Yhteiskunnalla tosin ei ole käytettävissään tällä hetkellä riittävästi tietoa terveyskasvatuksen jakamiseen, koska tutkijat näyttävät olevan varsin varovaisia ainakin puolivalmiitten tulosten julkisaattamisessa. Lääketieteen ja siihen liittyvien alojen monipuolistuessa tulee kuitenkin »lopullisen» tarkan tiedon saaminen käymään yhä vaikeammaksi, jonka takia tutkimustulokset on vaadittava käytettäväksi jo siinä vaiheessa, jolloin ne näyttävät todennäköisesti oikeilta. Kaiken käytettävissä olevan tiedon pohjalta on laadittava laajamittainen terveyskasvatusohjelma, jonka tulee kuulua paitsi terveysasemien, sairaaloitten ja muiden terveydenhuoltopisteitten tehtäviin, myös kaikkien koulujen, julkisten tiedotusvälineiden, työpaikkojen, kansanterveysjärjestöjen, armeijan, sosiaalivakuutuslaitosten ja muun sosiaalityön kentän, eri alojen huolto- ja valvontaviranomaisten jne. työkenttään.

KOULUTUS

Organisaation ja tehtäväkentän muuttuminen vaatii tietysti myös henkilökunnan ja siten myös koulutuksen kehittämistä. On selvää, että me tarvitsemme jatkuvasti lisää nykyisentyyppejä, lähinnä sairaanhoitolääkäreitä, mutta sen lisäksi on yhtä selvää, että me tarvitsemme myös terveydenhoito- ja hallintotehtäviin koulutettua henkilökuntaa, joka meiltä nykyisin lähes puuttuukin. Tarvitsemme terveydenhoitolääkäreitä ja hallintolääkäreitä, jotka ehkä voidaan kouluttaa kokonaan erityyppisissä tiedekunnissa, kuin nykyiset lääkärit. Sairaanhoidaja- ja terveyshoitajakoulutusta on syytä myöskin muuttaa siten, että näiltä aloilta siirtyminen lääkärin tehtäviin olisi nykyistä helpompaa. Ylimalkaan koulutuksen on pyrittävä tähtäämään henkilökuntarakenteen demokratisoitumiseen ja nykyisen jyrkän hierarkian murtamiseen.

KUSTANNUKSET

Tällä hetkellä käytämme noin 6 % kansantulostamme terveydenhuoltomenoihin, joka on suunnilleen samaa luokkaa kuin muissa kehittyneissä maissa. Kaikkialla kehittyneissä maissa nousevat terveydenhuollon kustannukset noin 1 %:n vauhtia 10 vuodessa bruttokansantuotteesta laskettuna. Ainoa poikkeus on Englanti, jossa tapahtui voimakas nousu siirryttäessä kansalliseen terveystalouteen vuonna 1948, mutta jossa terveydenhuollon kustannusten osuus kansantulosta on sen jälkeen pysynyt jokseenkin muuttumattomana. Tällä hetkellä Englanti käyttääkin vähemmän terveydenhuoltoonsa kuin mikään muu kehittynyt maa siitä huolimatta, että Englannin kansallinen terveystalous tarjoaa ilmaisen sairaanhoidon sekä sairaaloissa että avosairaanhoidossa. Englannin kansallisen terveystalouden kustannukset ovat vain 280 mk henkeä kohti vuodessa, kun meillä pelkkä sairaalalaitos vie noin 220 mk henkeä kohti vuodessa. Sairaalalaitoksen kehitystä olisimme voineet huomattavasti hillitä sillä, että ajoissa olisimme luoneet halvan ja riittävän avosairaanhoitoverkoston Englannin tapaan. Tässä vaiheessa on selvää, että avosairaanhoidon verkoston luominen tulee aluksi lisäämään kustannuksia eikä kustannusten vähentymistä heti ole nähtävissä sairaalalaitoksen piirissä. Kun sairaaloitten kustannukset kuitenkin nousevat noin 20 %:n vuosivauhtia ja ovat vuonna 1969 jo noin 1,2 miljardia markkaa, on selvää että avosairaanhoidon luominen kannattaa. Erittäin tehokkaan ja pitkälle subventoidun avosairaanhoidon saamme jo parin uuden keskussairaalan hinnalla eli noin kolmasosalla tai neljäsosalla sairaalalaitoksen vuotuisista käyttökustannuksista.

Terveystaloukset voivat olla tasavertaisesti kaikkien kansalaisten saavutettavissa vain, jos ne tarjotaan maksuttomina. Tähän tuskin pääsemme vielä 1970-luvulla, mutta välivaiheena meidän on pyrittävä muuttamaan avosairaanhoidon maksusysteemiä siten, että potilaille todella tarjotaan palvelukset tasahintaisina ja alihintaisina, sairaalahoitoon verrattavissa olevilla maksuilla hoidon tasosta ja laadusta riippumatta. Toisaalta sairaalamaksujen korottamista ei pitäisi suorittaa, ellei nyt sitten vähäinen korotus osoittaudu tarpeelliseksi, jottavapautuneilla varoilla pystyttäisiin kehittämään avosairaanhoito. Ajan mittaan avosairaanhoito joka tapauksessa tulee osoittamaan edullisuutensa, kun sen avulla pystytään hoitamaan sairaudet varhaisvaiheessa, jolloin sairaalahoidon tarve myöhemmässä vaiheessa vähenee.

Ehkäisevä terveydenhoito ja tautien varhaistoteamiseen tähtäävä toiminta ovat kannattavia samasta syystä. Tosin niitten tuloksia on

varsin vaikea mitata jälkepäinkään, joten toiminta tällä alueella on aina jossakin määrin arpapeliä. Silti on selvää, että monillakin aloilla voidaan näitten toimintamuotojen kautta päästä todella merkittäviin tuloksiin sekä ilmeisesti kustannusten säästön että nimenomaan parantuneen kansanterveyden kautta.

Sairaanhoidon palvelusten maksuttomuutta tai halvemmaksi tekemistä vastustetaan väitteillä niiden liikakäytöstä. Esimerkiksi Englannin ja Itä-Euroopan maiden kokemukset eivät tue näitä väitteitä. On hämmästyttävää, että meillä jo nyt ollaan varottamassa liika-
käytöstä, vaikka ongelmamme on nimen omaan se, ettei palveluksia käytetä riittävästi. Suomalaisethan käyvät keskimäärin vain 1,5 kertaa vuodessa lääkärissä, kun vastaavia käyntejä on Ruotsissa noin 2,3, Englannissa ja Uudessa Seelannissa yli 4 ja USA:ssa 5,3 henkilöä kohti vuodessa. On jotain merkillistä siinä, että samat henkilöt, jotka kauhistelevat ilmaispalvelun mukanaan tuomaa tarpeetonta lääkintäpalvelusten käyttöä, eivät lainkaan huolestu esimerkiksi naisten viikottaisesta kampaajalla käynnistä, kaupallisen mainonnan luomista usein mielettömistä kulutustarpeista, autokannan järjestö-
mästä lisääntymisestä tai muusta vastaavasta, jolla yhteiskuntaa ajatellen varmasti on paljon vähemmän annettavana kuin terveydenhuollon palveluksilla.

Kaiken kaikkiaan: 1970-luvun terveydenhuoltopolitiikkaa on hoidettava siten, että terveydenhuollonkin alalla yhteiskunnan vaikutusvalta lisääntyy ja kansalaisten tasa-arvoisuus korostuu. Toisin sanoen tarvitsemme tälläkin alalla enemmän sosialismia ja enemmän demokratiaa.

Mitä nuorisolle on tapahtunut

Vihainen nuori sukupolvi vei historiaan vuoden 1968. Se nosti kapinalippunsa kuten ylioppilaat, työläiset ja kansallismieliset vuonna 1948. Molemmat vuodet on luonnehdittu »hulluiksi». Vuosi 1848 aloitti yli satavuotisen yhteiskunnallispoliittisen liikehännän Euroopassa. Silloin ilmestyi »Kommunistinen manifesti». Mutta miten historia tulee muistamaan vuoden 1968? Oliko se alku suurelle tapahtumasarjalle, jonka jatkoa emme vielä tiedä, vai oliko se vain ohimenevä kuohahdus?

Unescon pääjohtaja René Maheu on lausunut: »Nuorisoa aikuisista erottava kuilu näyttää levenevän päivä päivältä. . . Tämä kapina pyyhkäisee itse asiassa maailman jokaista kolkkaa; se on hahmottunut avoimeksi riidaksi ei ainoastaan yliopiston vaan koko yhteiskunnan kanssa. . . Ehdottomuuden tarpeessaan nuoret pystyvät vähemmän kuin koskaan sietämään maailman epäoikeudenmukaisuutta ja epäjärjestystä.»

Hullu vuosi

Nuorison avoin ja väkivaltainen haaste yhteiskunnalle ei syntynyt vuonna 1968. Sen merkit olivat jo vuosia olleet näkyvissä, ja monet olivat ennustaneet yhteenoton. Jouluna 1956 koki Tukholma traagisen nuorison liikehännän, kesäkuussa 1963 kiihkosi 150 000 nuorta Pariisissa. Englannissa, Yhdysvalloissa, Saksassa, Hollannissa ja Italiassa syntyi teddy-poikien, beatnikkien, halbstarkien, provojen ja vitellinien liikkeitä, jotka osoittivat vastalauseensa yhteiskunnalle ryhtymällä luomaan omaa nuorisokulttuuriaan, eristäytymällä ja osoittamalla mieltään. Aikuisten tekopyhä yhteiskunta sai tuomionsa.

Mutta vasta 1968 huomattiin todella, mitä oli tapahtunut ja tapahtumassa.

Vuoden alkukuukausina lakkoilivat ylioppilaat Italiassa ja ottivat poliisin kanssa yhteen useita kertoja. Maaliskuussa suljettiin Rooman yliopisto levottomuuksien johdosta.

Puolassa ylioppilaat vaativat itselleen enemmän vapautta, ja maaliskuussa oli vakavia yhteenottoja poliisin kanssa.

Länsi-Saksassa kuohunta keskittyi huhtikuuhun. Ylioppilasjohtaja Rudi Dutschkea ammuttiin Länsi-Berliinissä, minkä seurauksena levottomuudet ja vastalausemielenosoitukset raivosivat kaikkialla Länsi-Saksassa. Pääkohteeksi joutui lehtikuningas Springer ja hänen lehdistönsä, jotka esittivät loukkaavia lausuntoja nuorista ja osoittivat hämmästyttävää suvaitsemattomuutta ja ymmärtämättömyyttä. 21 000 poliisia osallistui yhteenottoihin, joissa 2 henkilöä kuoli ja 400 loukkaantui.

Toukokuussa alkoivat ylioppilasmellakat Pariisissa pitkäaikaisen liikehännän jälkeen. Ylioppilaat vaativat aluksi yliopiston hallinnon demokratisoimista, mutta tilanteen kehittyessä vaatimukset kohdistuivat koko Ranskan yhteiskuntaelämään. Yhtenä ainoana viikkona 739 ihmistä joutui sairaalaan, heistä 367 poliisia. Työläiset yhtyivät tukemaan ylioppilaita ja julistivat yleislakon. Koko degaullelainen järjestelmä horjui.

Kesäkuussa vaativat belgradilaiset ylioppilaat Jugoslaviassa yliopiston uudelleen organisoimista ja opiskeluolosuhteiden parantamista. Seuranneet levottomuudet tukahdutettiin.

Heinäkuussa oli Meksikon vuoro, jossa kauan jatkuneet opiskelijain levottomuudet johtivat siihen, että pääkaupunki Mexico määrättiin armeijan valvontaan. Olympialaiset kisat olivat vaarassa. Kisojen jälkeen pidätysten aalto levisi yli maan, ja yli tuhat opettajaa ja opiskelijaa pidätettiin.

Tätä luetteloa voisi jatkaa miltei loputtomiin: Belgia, Brasilia, Kanada, Japani, Hollanti, Yhdistynyt Arabitasavalta, Yhdysvallat, Uruguay, Tšekkoslovakia ja lukuisat muut maat kokivat enemmän tai vähemmän rajua ylioppilaiden liikehdintää, mutta lisättäköön luetteloon erityisesti vain eräs:

Marraskuussa valloittivat tuhannet kadun ylioppilaat Helsingin Vanhan ylioppilastalon. Alkuna oli vastalause Helsingin Yliopiston Ylioppilaskunnan satavuotisjuhlalle, mutta protestiliikehdintä johti vaatimuksiin yliopiston hallinnon demokratisoisesta. Myös Jyväskylässä oli suuri ylioppilaiden mielenosoitus, ja Tampereen yliopiston ylioppilaat ryhtyivät maksulakkoon.

Koko laaja maailmamme oli näiden tapahtumien näyttämönä.

Vuosi 1968 oli »hullu», mutta oliko hulluus pysyvää? Miksi nuoriso kävi barrikadeille?

Pysyvää vai tilapäistä?

Suhtautuminen nuorison viime vuosien liikehdintään on vaihdellut suuresti. Joidenkuiden mukaan kysymys ei ole mistään tärkeästä, vaan asiat asettuvat pian entiseen rauhaansa. Toisten mielestä olemme joutuneet syvään kriisiin, joka vavahduttaa koko yhteiskuntaamme ja jonka perusta on varsin monimutkaisissa sosiaalisissa ongelmassa. Erityisesti sosiologit ovat viimeksimainitun tulkin kannalla ja katsovat nuoriso-ongelmien selväpiirteisemmin heijastavan muuttuvan maailmamme arvokäsitysten nopeata kehitystä.

On tutkijoita, joiden mielestä olemme vasta kokeneet sävyisän alun siitä, mitä tulevina vuosina on tapahtuva. Ne ongelmat, jotka todella ovat nuorison liikehdinnän takana, eivät alkuunkaan ole ratkenneet eivätkä ne ratkea pelkästään yliopistojen demokratisoimisella — siellä missä sellaista tapahtuu. On menty jopa niinkin pitkälle, että nuorisokysymyksestä on ennustettu tulevan suuruudeltaan ja vakavuudeltaan työväenkysymykseen verrattava yhteiskunnallinen ongelma. Suomessa, missä nuorison suhteellinen osuus väestöstä alkaa vähetä, tällaista ennustelua on vaikea käsittää, mutta nopean väestönkasvun maissa — hitaasti teollistuvissa kehitysmaissa — nuorisoikäluokat paisuvat erittäin suuriksi lähivuosina, ja siellä tämä tulevaisuuden ennustus on helpommin käsitettävissä.

Meilläkin on tosin tehtävä epäuskoisia varten pari varausta. Ensinnäkin nuorisokäsite on venyvä. Nuorison yläikäraja voi olla yhtä hyvin 17:ssä kuin 30:ssäkin vuodessa, jopa korkeammallakin. Joka tapauksessa nuorisoksi itseään tuntevien määrä on kasvamassa. Ennenkaikkea on huomattava, että nuorison yhteiskunnallisessa asemassa olevien määrä on kasvanut ja yhä kasvamassa. Nuorison yhteiskunnallisessa asemassa ovat voimme lyhyesti määritellä sellaisiksi ihmisiksi, jotka ovat jättäneet varsinaisen lapsuuden taakseen, mutta eivät ole vielä sijoittuneet pysyvästi yhteiskunnalliselle ammatti- tai toimialalleen. Kun aikaisemmin siirtyminen lapsuudesta aikuiskauteen tapahtui yleensä muutamassa kuukaudessa, tapahtuu se nykyään kymmenessä vuodessa. Kun aikaisemmin ihmisen elämänura selvisi useimmiten 15:n ikävuoden tienoilla, tapahtuu se nykyään varsin yleisesti 25:n ikävuoden vaiheilla. Ollaan siis valtavan paljon kauemmin paikkaa auringosta etsiviä harhailijoita — nuoria — kuin koskaan aikaisemmin.

Nuorisokysymystä vähätellään myös leimaamalla se pelkästään

»ylioppilaiden vouhotukseksi». Ylioppilaat johtivat liikehdintää myös vuonna 1848 eri puolilla Eurooppaa. Ja tänään ylioppilaat johtavat nuorison yleistä mielipidettä. Sitäpaitsi: meillä ei kovinkaan kaukana enää liene aika, jolloin valtaosa nuorisosta on ylioppilaita ja opiskelijoita.

Miksi?

On luonnollista, että suuri MIKSI? on vaivannut maailman yhteiskuntatieteilijöitä, kasvattajia, poliitikkoja, kaikkia yhteisistä asioista kiinnostuneita. Syyt tapahtumassa olevaan ovat moninaiset ja selvityksiä on pyritty antamaan moninaisia. Varsin puhuvaa on seuraava teksti:

»Pyysimme tulla kuuluksi. Te kieltäydyitte. Pyysimme oikeutta. Te sanoitte sitä anarkiaksi. Me pyysimme vapautta. Te sanoitte sitä kurittomuudeksi. Mieluummin kuin teette jotain aikaansaamallenne pelolle ja epätoivolle te kutsutte sitä kommunismiksi. Te syytitte meitä siitä, ettemme käyttäneet laillisia kanavia. Mutta te olette sulkeneet ne kanavat. Te, emmekä me, olette rakentaneet yliopiston, joka perustuu epäluuloille ja epärehellisyydelle.»

Tämä on Kalifornian (Berkeley'n) yliopiston johtajien julistusta yliopistoa vuoden 1967 alussa vavahduttaneiden ylioppilaslevottomuuksien aikana. Sama teksti voitaisiin sanoa, ja on sanottukin, lähes kaikkialla maailmassa. Mutta se heijastaa kuitenkin vain sellaista, mitä on tapahtunut ja tapahtumassa. Se ei selvitä pinnan alla olevia ongelmia.

Kysymyksessä on ikuinen sukupolvien välinen ristiriita, mutta ankarampana kuin koskaan.

Tämän sukupolvien välisen ristiriidan taustana on tosiseikka, että meidän yhteiskuntamme on voimakkaasti ikääntyvä ja että vanhojen ihmisten suhteellinen osuus politiikassa, virkamieskunnassa, yliopistojen tiedekunnissa, teollisuudessa, kaupassa, maataloudessa ja yleensä yhteiskuntamme johtavilla paikoilla on kasvamassa. Useinkaan näillä vanhoilla ihmisillä ei ole enää sitä henkistä, psyykkistä ja fyysistä voimaa, jota tarvitaan ajan tasalla pysymiseen ja varsinkin elämän ja toiminnan kohdistamiseen tulevaisuuteen. Ylläoleva käsitys on belgialaisen Marcel Hicterin Euroopan neuvostolle laatimasta selvityksestä, joka on tehty Keski-Euroopan maissa tehdyistä havainnoista. Hicter jatkaa:

»Eivät edes viidenkymmenen ikäiset ole yhtä eteenpäin katsovia kuin voisi luulla. Toisen maailmansodan aikana he olivat kahdenkymmenen maissa ja ainakin Euroopassa tyhjensivät kaiken ener-

giansa taistelukentillä tai maanalaisessa toiminnassa tai viettivät vuotensa keskitysleireissä. Tänään he ovat ylpeitä tavasta, jolla he rakensivat uudelleen maansa, kotinsa, koulunsa ja teollisuutensa ja loivat yhteiskunnan, jossa elintaso ja mukavuus ovat todella varsin korkealla. He katsovat tyytyväisenä, miten elintaso jatkuvasti nousee ja sosiaalinen oikeudenmukaisuus lisääntyy.»

Mitä he nyt näkevätkään, kysyy Hicter. Heidän lapsensa tuomitsevat tämän yltäkylläisen yhteiskunnan, heidän demokratiansa, koko sosiaalisen järjestelmän.

Vastauksen löytäminen näihin paradoksilta näyttäviin ilmiöihin ei ole helppo. Tässä yhteydessä voimme vain poimia eräitä sellaisia tekijöitä, jotka näyttävät olevan asioiden takana.

Maailma muuttuu

Ensimmäinen huomiotamme vaativa seikka on, että ympärillämme oleva maailma ja koko kulttuurimme universalisoituu, muuttuu yleismaailmalliseksi. Se merkitsee, ettei missään maailmassa tapahdu mitään, mikä ei koskisi toista ihmistä jossakin muualla maailmassa. Lisäksi ensimmäisen kerran ihmiskunnan historian aikana ihmiset ovat tulleet tietoisiksi yhtenäisyydestään, ja on vain luonnollista, että nuoret ihmiset kokevat tämän paljon herkemmin kuin aivan toisenlaisessa ilmapiirissä kasvaneet vanhemmat.

Joukkotiedotusvälineet ovat valloittaneet maailman ja luoneet joukko- eli massakulttuurin. Nykyiset nuoret ovat ensimmäinen sukupolvi, joka on lapsesta saakka kasvanut televisioruudun ääressä ja päässyt kokemaan ympäröivän maailman aivan toisenlaisena. Toronton yliopiston professori Marshall McLuhan, joka on erityisesti pyrkinyt tutkimaan joukkotiedotusvälineiden vaikutusta ihmiseen, yhteiskuntaan ja kulttuuriin, on sitä mieltä, että olemme jättämässä järjen aikakauden ja astumassa uuden moraalin aikakauteen, jossa maailma on muuttunut »maapallon laajuiseksi kyläksi», jossa uudenlainen heimotunne vallitsee. Tämän tajuaminen on luonut nuorisolle täysin erilaisen henkisen perustan, joka tekee vaikeaksi nuorten ja vanhempien välisen keskustelun. He eivät kerta kaikkiaan ymmärrä toisiaan monissakaan asioissa.

Yksi merkittävä tosiseikka on meidän aikamme maailmaa ympäröivä väkivalta, jolta vanhemmat polvet ovat onnistuneesti kääntäneet kasvonsa pois. Ei mikään aikaisempi kausi ole pystynyt luomaan ympärilleen sellaista määrää väkivaltaa kuin nykyinen. Jean Onimus kuvailee väkivallan aikaamme:

»Paradoksaalisesti väkivalta on saavuttanut sellaisen järkyttävän

kyynisyyden ja hienostuneisuuden asteen viimeisten 30 vuoden aikana, että historian raaimpien kausien julmuus kalpenee vertailussa: kidutus, tieteellisesti organisoitu kansanmurha, kaikenlaatuinen vaino, väestön joukkokarkoitukset, puolustuskyvyttömiä uhrien tai kokonaisten kansojen murskaaminen sorron keinoin, terrorismin kaiken epäinhimillisimpien muotojen elpyminen ja lopuksi atomisodan uhka sekä niin sanottu kauhun tasapaino.»

Väkivallan mahdollisuudet lisääntyvät tieteen ja tekniikan kehityessä. Yhteiskunnan teknologinen kehitys on antanut »sysäyksen uusille fyysisen ja moraalisen raakuuden muodoille, joihin nykyään kuuluu yksityiselämän oikeuksien loukkaaminen, aivopesu, ihmisen luonteen manipulointi sekä erilaiset painostuskeinot, jotka röyhkeästi uhkaavat vapauksiamme», lausuu Onimus edelleen. Hänen mielestään nämä raa'at väkivallan muodot ovat kuitenkin vain yksi ihmisä uhkaava vaara. Niitä vaarallisempina hän pitää henkisen indoktrinaation ja solutuksen muotoja, jotka sitovat meidät näkymättömiin rautaisiin kahleisiin. Tässä on Onimuksen mielestä lähitulevaisuuden pahin vaara: »Väkivallan avoimet muodot synnyttävät oman välittömän reaktionsa; mutta maanalaiset muodot suikertavat tiensä johtensa siunauksella. Ne voidaan havaita ainoastaan niistä eduista, joita ne antavat käsittelijöilleen.»

Tämän väkivallan tiedostaminen ja sen vastustaminen on korostusti ollut nuorison iskulauseena sen osoittaessa mieltään yhteiskuntaa ja sen suuntausta vastaan.

Mihin sitten?

Nyt näyttää siltä, että nuoriso haluaisi repiä kaiken alas, jättämättä paljonkaan jäljelle. Mihin se todella pyrkii, se on jäänyt kaikille epäselväksi, itse nuorisollekin.

Tosiassissa nuorison levottomuudella ei vielä ole ollut montakaan konkreettista ohjelmakohtaa. Ylioppilaat, joihin se pääasiassa toistaiseksi on rajoittunut, ovat yleisesti vaatineet demokratian laajentamista ja tehostamista, ja siinä asian ydin luultavasti onkin löydetty: nuoriso on päättänyt voittaa yhteiskunnalta sen aseman ja sen arvonannon, mihin se katsoo itsellään olevan oikeuden. Nuoret eivät luota aikuisten yhteiskuntaan, heidän mielestään asioita hoidetaan väärään suuntaan. He haluavat päästä osalliseksi kehityksen määräämisestä ennen kuin se on myöhäistä. Heidän haltuunsa yhteiskunta joka tapauksessa jää. He haluavat siitä ajoissa otteen päästäkseen muuttamaan sitä mieleisekseen.

Monet kokevat tilanteen toivottamaksi ja tyytyvät jatkuvaan protestointiin, nuorisorikollisuuteen, huumausaineiden käyttöön, epäsosiaaliseen käyttäytymiseen, väkivaltaan ja hulinointiin, joiden yhteisenä nimittäjänä varsin usein on pelkästään halu osoittaa mieltään aikuisten yhteiskunnalle. Aikamme nuoriso-ongelma esiintyy lukemattomissa eri muodoissa. Sen perusteellinen selvittäminen ei ole helppo tehtävä.

Aikamme nuorisokysymyksen vakavuudesta ja laajuudesta antaa käsityksen sekin, että myös Unesco on kiinnittänyt laajaa huomiota sen syiden ja esiintymismuotojen selvittämiseen. Keväällä 1969 Unesco Courier-lehti julkaisi erityisen nuorisopainoksen, jonka aineistoa myös tässä kirjoituksessa on käytetty, ja parhaillaan on Unescon toimesta valmistumassa laaja kansainvälinen tieteellinen tutkimustyö, jonka aineisto kerätään kaikkialta maailmassa. Vaikka se ei ratkaisekaan mitään ongelmia, antaa se ainakin mahdollisuuden ymmärtää paljon paremmin niitä tekijöitä ja asenteita, joita tämän päivän nuoriso-ongelmaan sisältyy.

Nuoriso 70-luvulla

»Jokaisella kansakunnalla on nuorisonsa» on kauan sitten esitetty eräänlainen mietelause. Se tuntuu yhdentekevältä ja itsestäänselvältä, mutta sitä tarkemmin ajatellen se tuntuu sopivalta muistaa aina ja kaikkialla. Se olkoon myös lähtökohta kun tarkastelemme nuorisoa 1970-luvulla sosialidemokratian kannalta.

Sivusta katsoen näyttäisi siltä, että 1960-luvulla nuoriso astui oudolla ja ennennäkemättömällä tavalla yhteiskunnan tietoisuuteen. Tämä on kuitenkin harhakäsitys, sillä kautta vuosikymmenten ovat nuoret tavalla tai toisella »tulleet esiin». Poliittisen elämän kannalta kuitenkin juuri 1960-luvulla nuoriso esiintyi aikaisempaa aktiivisemmin ja mikä merkillisintä, selvästi sosialistisin tunnuksin ja vaatimuksin. Uudet yhteiskuntafilosofit sykähdyttivät nuorison erään osan liikkeelle, ja se tapahtui niin voimallisesti, että tilannetta pidettiin kriisinomaisena. Liikkeelle lähteneen nuorison osan muodostivat melkeinpä yksinomaisesti opiskelijat. Tässä on jotain yhteistä aikaisemmille kymmenluvuille, kuten 30-luvulle, jolloin myös akateeminen nuoriso nousi näkyvästi politiikan tantereille. Silloin vain tunnukset olivat päinvastaiset kuin nyt. Huolestuneimmat ihmiset ovat väläytelleet 60-luvun »kapinaliikkeiden» vaarallisuuden mahdollisuutta. Ehkä huolenaihe on tarpeeton, ehkä ei. 1930-luku päättyi surkeasti, vaikkakaan ei kai kukaan voi sanoa, että se suoranaisesti olisi ollut seurausta senaikaisen akateemisen nuorison liikkeistä. Toivokaamme kuitenkin, että 1960-luvun jälkeinen vuosikymmen on rauhallisempi ja turvallisempi kuin 1940-luku.

TIETEEN JA TEKNIIKAN VALLANKUMOUKSEN SEURAUKSET

1960-luvun nuoriso on puhunut asenteellisesta vallankumouksesta. Tätä pohdiskelua ei ole syytä väheksyä eikä väistää; asenteellista vallankumousta tarvitaan. Viime maailmansodan jälkeen on tiede ja

tekniikka edistynyt ja kehittynyt sellaisella nopeudella, että voidaan täydellä syyllä puhua vallankumouksesta. Avaruustutkimukset ja saavutukset sillä alueella, tiedotusvälineiden ja -menetelmien kehitys ja massatuhovälineiden valmistus ovat olleet nykyaikaisia vallankumouksen ilmentymiä. Näitä hyväksikäytettäessä ovat seuraukset nyt nähtävissämme. Vakavana seuraamusilmiönä voimme todeta, että ihminen itse on jäänyt ikäänkuin tämän vallankumouksen jalkoihin. Nuorison eduksi voidaan laskea, että se on tämän tajunnut. Miten se on vaikutuksensa näyttänyt meillä Suomessa on toinen kysymys.

Nopean tiedonvälityksen ansiosta, saamme jo hetken kuluttua dokumentaarista todistusta jossakin toisessa maassa tai maanosassa tapahtuneesta ilmiöstä. Nuoriso reagoi herkimmin näihin ilmiöihin, samanaikaisesti kun vanhemmat ihmiset päivittelevät ja muistelevat omaa nuoruuttaan. Muun muassa nopeasta tiedonvälityksestä johtuva nuorison reagointi on eräs sukupolvien ristiriidan syntymisen aihe. On olemassa muitakin syitä.

PERINTEISET KASVATUSTEKIJÄT OVAT MENETTÄMÄSSÄ OTETTAAN

Entisessä, enemmän perhekeskeisessä yhteiskunnassa, nuoret siirtyivät ikäänkuin liukumalla aikuisuuteen. Siirtymävaiheessa ei tarvinnut juuri uutta oppia. Nykyisin perheen — kodin rinnalle on tullut muita institutioita. Koulu, ammattikasvatus, työympäristö ja ikätoverit ovat nykyaikaisia institutioita, joiden merkitys huomattavasti kasvaa kodin vaikutuksen vähetessä. Koti ja koulu, jotka aikaisemmin olivat ainoita kasvatusinstitutioita, ovat autoritäärisiä, ei-demokraattisia. Nuorison omat yhteenliittymät, olivat ne sitten nuorisojärjestöjä tai järjestäytymättömiä vähemmän kiinteitä ryhmittymiä, antavat nuorelle ihmiselle enemmän vapautta, enemmän demokratiaa. Nuori tulee hyväksytyksi paremmin ikätoveriensa muodostamassa ryhmässä. Tätä hyväksyntää ja mielipiteenilmaisun vapautta nuori hakee juuri näistä ryhmistä. Opiskelijat, joita pidetään erheellisesti joskus työväenliikkeen kärkejoukkona, konkretisoivat vallanhalunsa, osallistumisen oikeutensa mitä erilaisimmin keinoin ja muodoin. Mielenosoitukset kolmannen maailman tai Vietnamin puolesta, »Vanhan valtauksset», jne. ovat juuri tyypillisiä ilmiöitä opiskelevan nuorison halusta muuttaa yhteiskuntaa ja maailmaa oman näkemyksensä mukaisesti. Pitkäaikainen pakollinen sidonnaisuus aikuisten traditioihin ja käsityksiin murtautuu esiin näiden »vapautusliikkeiden» muodossa. Tämä on eräs esiintulo. Periaatteessa on kai nähtävä tämänlainen reagointi myönteisenä, mutta sitten on

myös muita muotoja, joita on syytä pitää kielteisinä ja vastustaa. Huumausaineiden käyttö nuorison keskuudessa on lisääntynyt valtavasti. Sen samoin kuin alkoholin yms. avulla sulkeudutaan pois »aikuisten hallitsemasta maailmasta». Vastakohtana ankaralle moraalille syöksytään toiseen äärimmäisyyteen, joka on läheistä sukua anarkismille. Sukupuolinen käyttäytyminen on vapautunut nuorten keskuudessa, mutta siitä puuttuu inhimillinen vastuu omasta itsestä ja lähimmäisistä. Sukupuolisen käyttäytymisen sidonnaisuus vääriin kristillis-siveellisiin normeihin synnyttää psyykkisiä häiriötiloja, neurooseja, jotka purkautuvat vastuuttomana vapautena, pahimmissa tapauksissa väkivaltana ja sukupuolirikoksina. Jos ainoana mahdollisuutena nähdään nämä vaihtoehtoina, on yhteiskunnassamme tuhoisan välinpitämättömyyden ilmapiiri.

Kun nuoret kokevat vanhempien ja yleensä aikuisten kasvatuksen paineena heitä kohtaan, he väistyvät ja vetäytyvät vastamaailmaan, jonka heidän vertaisryhmänsä heille tarjoavat. Siellä soveltumisongelmat ratkeavat, siellä on enemmän demokratiaa ja vapautta. Näyttää siltä, että nyt enemmän kuin milloinkaan aikaisemmin, törmäävät eri ikäryhmien käsitykset vastakkain ja syntyy monia ristiriitatilanteita. Mutta ovatko nämä ristiriidat todella suurempia ja vakavampia kuin aikaisemmin? Koko maailmassa nopeasti tapahtuneen ihmiselämän kehittyminen tieteen ja tekniikan vallankumouksella on vakava haaste yhteiskunnalle ja erityisesti sosialidemokratialle. Siksi sosialidemokratian on korostettava inhimillistä, humanista ja eettistä puolta yhteiskuntapolitiikassaan. Sosialidemokratian on tarjottava nuorisolle heidän hyväksymiään demokraattisia vertaisryhmiä ja tuettava niitä.

Jos yhteiskuntaa halutaan muuttaa ja uudistaa, on tunnustettava nuorten muutoksenhalu ja ohjattava se tuottoisaan toimintaan, sillä yhteiskunta tarvitsee nuorison muutoksenhalua. Koska elämme jatkuvasti muuttuvassa maailmassa ja sosialidemokraatteina hyväksymme jatkuvan muutoksen tarpeellisuuden, on meidän toisaalta hyväksyttävä nuorison näkemys muutoksen mahdollisuudesta ja toisaalta hyväksyttävä aikuisten näkemys siitä, miten yhteiskunta on säilytettävissä. Sosialidemokratia on ainoa vaihtoehto sovitaa nämä näkemykset yhteen. Kysymys on vain siitä, onko riittävästi halua ja ymmärrystä sekä tulevaisuuteen näkevää ennakoluulotonta uudistustahtoa. Sitä ei sosialidemokratialta saa puuttua nyt kun ei se ole puuttunut ennenkään. Jos todella haluamme muuttaa yhteiskuntaa demokraattisemmaksi ja tasa-arvoisemmaksi, täytyy meidän edistää ja tukea nuorten omaa ryhmittymistä. Siksi on myös asteettaisesti lisättävä nuorille yhteiskunnallista oikeutta ja vastuuta. On myös

tuettava nuoren sukupolven tehtävää murtaa entiset ihmistä henkisesti sitovat normit ja asenteet. Samaan aikaan on kuitenkin korostettava eettillistä ja humanista vastuuta kaikista kanssaihmisistä. Entisen sosiaalisen kontrollin tilalle on tarjottava sosialistista solidaarisuutta.

EI LUOKKAJAKOA

Sosialidemokratia taistelee ihmisten keskeisen tasa-arvon ja veljeyden puolesta. Kun viime aikoina on esiin noussut voimakas keskustelu nimenomaan sosialidemokratian sosialistisuudesta, on jäänyt takalalle aivan keskeiset ideologiset näkemykset juuri tasa-arvosta ja veljeydestä. Pikemminkin on tehty karsinoita, joihin on luokiteltu ihmisiä, heidän joidenkin mielipiteidensä takia. On syntynyt selvää luokkakajakautumaa jopa sosialidemokratian sisällä. 1960-luvulla puhuttiin ideologisen keskustelun alkamisesta, mutta se keskustelu, joka oli näkyvästi esillä, oli paremminkin demokraattisen sosialismin puolesta käytävän keskustelun loppumista. 1960-luvun loppupuolella ryhtyivät opiskelijat yhä enenevässä määrin ilmaisemaan solidaarisuuttaan työläisiä kohtaan. Mutta oliko se todella syvällisesti koettua yhteisyyttä. Monesta työläisnuoresta tuntuu siltä, ettei puhelein ilmais-tun solidaarisuuden takana olekaan aitoa ja vilpitöntä uudistustahtoa ja yhteisten etujen puolustamiseen tähtäävää työväenliikkeen perin-teistä toverihenkeä. Keskusteltaessa käytetään ikäänkuin vasta-kohta-asetelmina opiskelijat ja työläiset, älymystö ja muu väestö. Mitä tekemistä tällaisella jaottelulla on demokraattisen sosialismin ihanteiden, tasa-arvon ja veljeyden kanssa? Kun opiskelijat vetoavat työläisiin taistelussaan opintodemokratian puolesta, saattaa työläis-nuori tuntea jääneensä ulkopuolelle sen demokratian. Hän kokee ase-mansa merkityksettömänä siksi, ettei hänelle annetakaan mahdolli-suutta osallistua jonkin oppilaitoksen päätöksentekoon. Ja kuitenkin hänelläkin olisi sanansa sanottavana siihen. Ei kai mitään yhteiskun-nallista institutiota saa jättää harvojen valtaan? Sosialidemokraatti-nen työväenliike haluaa t o t e u t t a a demokratiaa ja laajentaa sitä siten, että kansalaiset voivat tasavertaisesti olla päättämässä kaikista asioista. Kansanvaltaa ei suinkaan pidä missään kohdin rajoittaa eikä jättää harvojen yksinoikeudeksi, se ei vastaa demokraat-tisen sosialismin periaatteita. On syytä useasti tarkistaa mitä demo-kratia on ja mitä se toteutettuna merkitsee.

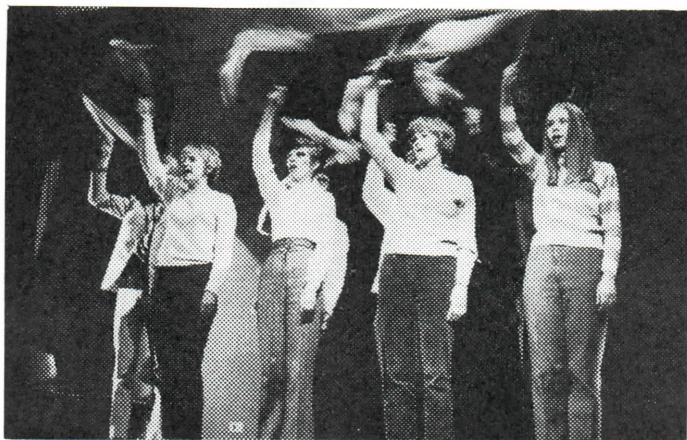
Aivan tärkeä seikka on käsitteet opiskelijat ja työläisnuorisot. Nuoriso kokonaisuudessaan on käsitettävä yhtenäisenä ikäryhmänä. Jos puhutaan työläisnuorisosta, on syytä laajentaa käsitettä koskemaan

kaikkia niitä, jotka vastaavat ja huolehtivat omasta tai lähimmäisensä toimeentulosta työnsä tuloksilla. Työtä on myös opiskelu, koska siinä hankitaan tietoja ja taitoja sitä varten, että osallistutaan konkreettiseen tuotantoon. Samaten on tehtävä selväksi, ettei ns. ruumiillinen työ ole sen ala-arvoisempaa kuin ns. henkinenkään työ. Jaoksi on otettava omistava luokka ja työtä suorittava luokka, ja toimittava myös käytännössä sen mukaisesti.

IDEOLOGIA 1970-LUVULLA

1960-luvulla oli selvästi nähtävissä nuorison lisääntyvä kiinnostus sosialismia kohtaan. On toivottavaa, että 70-luvulla kiinnostus lisääntyy ja kiinteytyy selemmäksi tietoisuudeksi. Marxilaisuus on paljon puhuttu aihe ja kun se on sosialidemokratian lähtökohta, on tulevaisuutta varten analysoitava tarkkaan, miten revisionistinen liike sosialidemokratia suhtautuu Marxin historiallisiin oppeihin. Suoraviivaisia päätelmiä on vältettävä, koska se johtaa dogmatismiin, joka taas ei ole demokraattisen sosialismin ideologian mukaista. Sosialidemokratian on joka päivä tarkistettava yhteiskuntaa ja maailmaa ja tehtävä omat ratkaisunsa sen mukaan, luopumatta kuitenkaan demokraattisen sosialismin perimmäisistä käsityksistä.

Socialidemokratian ei tarvitse eikä pidä pyrkiä klassilliseen marxilaiseen talousjärjestelmään, koska se saattaa olla taantumista. Talouspoliittisissa ratkaisuissaan sosialidemokratia pitää kiinni vaatimuksistaan oikeudenmukaisemman, tasa-arvoisemman ja turvallisemman hyvinvointivaltion luomisesta. Siihen kuuluu entistä tasaisempi tulonjako, jonka aikaansaamiseksi on käytettävä niitä keinoja, joita parlamentaarinen demokratia suo. 60-luvulla vaadittiin nuorison avulla kapitalismin heikkouden osoittamista ja sen tuhoamista ja uuden sosialistisen yhteiskunnan rakentamista sen tilalle. Tämä on kuitenkin juuri sitä yksiviivaista marxilaisuuden tulkintaa. Sosialidemokratia humanisena ja eettisenä liikkeenä ei voi hyväksyä inhimillisen elämän tuhoamista. Siksi on tehtävä asteettaisia uudistuksia. Kapitalismin tukirakennelmat ovat siksi vahvoja, ettei niitä voi hetkessä eikä ajassakaan murtaa ilman, että siitä seuraa ihmisille kärsimyksiä ja menetyksiä. Siksi sosialidemokratia muodostuu yhä vahvemmaksi käsitykseksi lopullisesta vaihtoehdosta kapitalismin ja kommunismin välillä. Se edustaa humanista ja eettillistä ihmiskäsitystä parhaimmillaan. Pitäessään kiinni perimmäisistä demokraattisen sosialismin periaatteista, pystyy sosialidemokratia uudistamaan yhteiskuntaa sosialismin suuntaan. Mutta kaiken aikaa täytyy muis-

taa, että tavoitteena on ihmiskeskainen yhteiskunta ja maailma, missä sorto ja riisto on lopetettu ja ihmisten keskeinen tasa-arvo ja veljeys toteutettu.

Noudattamalla johdonmukaista sosialidemokratian periaatteellista uudistuspolitiikkaa, tulevat kapitalistit tulevaisuudessa huomaamaan olevansa köyhiä ilman sosialismia. Se tulevaisuus ei ole kaukana. Alkakoon toimenpiteet 70-luvulla.

ORGANISAATIOT

Valtakunnallisen nuorisotutkimuksen mukaan 10–24 vuotiaista nuorista vain noin 3 % on järjestäytynyt poliittiseen liikkeeseen. Tutkimus ei ole ilmeisestikään täysin todenmukainen, koska muut tutkimukset antavat noin 10 %:n suuruisen vastauksen varsinaisen nuorison kuulumisesta. Joka tapauksessa nuorison järjestäytyminen yleensä perinteiseen organisaatioon on kovin pientä. Ennen kuin ryhdyttään syyttämään itse organisaatioita tästä vähäisyydestä, on tarpeen kiinnittää huomiota niihin moniin tekijöihin, jotka aiheuttavat passiivisuutta. Koululaitos suosii nuorille mieluummin joitakin muita organisaatioita kuin poliittisia. Ne muut organisaatiot eivät anna nuorille niitä mahdollisuuksia kokea olevansa hyödyllinen ja tärkeä yhteiskunnan kansalainen, joita nuori ennenkaikkea haluaa. On kokonaan poliittisten organisaatioiden oma vika, elleivät ne anna nuorille mahdollisuuksia osallistua tasavertaisesti tätä tietä tapahtuvaan yhteiskunnan uudistamiseen. Sosialidemokraattinen liike on tästä poikkeus, vaikkakin kankea hyväksymään nuoria täysivaltaisina osallistumaan. Sosialidemokraattisten organisaatioiden on rohkaistava nuoria järjestäytymään ja osallistumaan. Tällä hetkellä on Suomessa useita ns. toimintajärjestöjä, joissa toimii runsaasti sosialidemokraatteja. Marraskuun liike, Yhdistys 9, Sadankomiteat jne. ovat verrattavissa nuorten vertaisryhmiin. Näihin on liittynyt etupäässä nuoria, jotka tuntevat samoin ja haluavat ajaa jonkin tietyn vähemmistön asiaa tai tiettyä sosialidemokratiankin hyväksymää aatetta. Nämä eivät ole ainoita nuorten ryhmittymiä, joissa on sosialidemokraatteja, mutta ne eivät saa myös olla ainoita nuorten sosialidemokraattien ryhmittymiä. Luonnollisimpia organisaatioita ovat itse sosialidemokraattiset nuorisojärjestöt, joiksi voidaan lukea Nuoret Kotkat ja Sosialidemokraattisen Nuorison Keskusliitto (SNK). SNK on sosialidemokratian ja nuorison kannalta katsoen ideologinen välttämättömyys. Mikään muu organisaatio tai irrallinen ryhmittymä ei voi saada aikaan nuorten solidaarisuutta kokonaisvaltaisesti demokraattisen sosialismin periaatteen puolesta. Nuorisojärjestöjä syytetään byrokratisoitumisesta ja vanhoillisuudesta, joissa saattaa olla perääkin, mutta itse asiassa ainakin sosialidemokraattiset nuorisojärjestöt odottavat nuorison aktiivisempaa osallistumista demokraattisen sosialismin periaatteiden mukaiseen toimintaan. Vanhojen kasvatustutkimuslaitosten vaikutus on kuitenkin liian suuri verrattaessa nuorten omien yhteenliittymien vaikutukseen, että pakostakin nuoriso karttaa itselleen sopivia organisaatioita. SNKn toiminta kaikessa totuudessaan on ollut radikaalia nuorten hyväksymää toimintaa, vaikka

opposition luonteista liikehdintää onkin olemassa. Lähinnä voimavarojen niukkuuden takia SNK ei ole kyennyt mobilisoimaan suuria nuorison joukkoja hedelmälliseen vuorovaikutukseen sosialidemokratian kanssa. Kansanvalta on siksi vaikea käytännössä toteuttaa, että aina syntyy oppositiota, joka luulee olevansa syrjäytetty itse päätöksenteosta.

1970-luvun sosialidemokraattinen nuorisopolitiikka täytyy suuntautua uusiin uumiin ja on löydettävä keinot laajojen nuorisojoukkojen tahdon toteuttamiseksi. Nuorisoliitolla täytyy olla radikaali politiikka ja toiminta, mutta sen pitää olla ehdottomasti sosialidemokraattiseen ideologiaan pohjautuvaa ja luottamustehtävissä olevilla henkilöillä pitää olla vastuuta. Nuorisoliikkeen kasvatus- ja koulutus-toiminta on tärkeämpää kuin yleensä luullaan. Siksi on syytä odottaa solidaarisuutta koko työväenliikkeeltä omaa nuorisjärjestöään kohtaan.

1970-LUVUN TEHTÄVIÄ

Useinkin nuorisoa on pidetty vain poliittisena välinearvona, eikä suurestikaan ole yritetty vaikuttaa nuorison tahdon mukaisten uudistusten toteuttamiseen. On päästävä irti fraaseista: »tulevaisuus on nuorison» ja »nuorisoon tulee kiinnittää huomiota». Sen sijaan on tunnustettava nuoriso tasaveroiseksi ja osoitettava myös se käytännössä. Sosialidemokraattisessa työväenliikkeessä täytyy olla paikka kaikille iästä, sukupuolesta tai asuinpaikasta riippumatta, kuitenkin ehtona täytyy olla sosialidemokratian ideologian hyväksyminen ja toimiminen vain sen mukaan. Koska nuoriso ei tiedä mitä demokraattinen sosialismi ideana ja käytännön toiminnan kriteerinä merkitsee on toimenpiteet kohdistettava nuorison tietoisuuden lisäämiseksi ja herättämiseksi. Koulun uudistaminen hengeltään on keskeisiä kohteita. Toinen on työelämässä tapahtuva asenteiden muuttaminen siitä lähtien kun nuori tulee ensimmäiseen työpaikkaansa. Arvostusten ja asenteiden muuttamisen täytyy lähteä laajoista sosialidemokraattisen ideologian hyväksyneiden ihmisten joukoista. Nuorisoa on aktivoitava omaksumaan sosialidemokraattinen elämäntapa ja uudistus-tahto ja saatava nuoriso niveltymään henkisesti ja orgaanisesti työväenliikkeeseen.

Edellisiin vaikuttavana tekijänä on se politiikka, jota työväenliike noudattaa. Nuoriso on useinkin surkealla tavalla kaupallisen riiston kohde ja väline. Raha ei saa olla ainoa motiivi ihmisten kanssakäymisessä. Pohjimmaisena täytyy olla tasa-arvoinen ja veljellinen suhtautuminen kaikissa tilanteissa toisiin samoin ajatteleviin.

Nuorison oikeuksia ja etuja on lisättävä äänioikeudesta ja demokratian muustakin laajentamisesta lähtien. Koulutusmahdollisuuksien tasaaminen, tuloerojen kaventaminen, sosiaalisen turvallisuuden lisääminen, nuorten henkinen ja aineellinen suojelu, vapaa-ajan vieton saattaminen taloudellisesta asemasta riippumattomaksi ja asumismahdollisuuksien jatkuva parantaminen ovat suurisuuntaisia ja tärkeitä nuorisopolitiikan tavoitteita 1970-luvulle siirtyvälle työväenliikkeelle.

Yritysdemokratia

Miksi yritysdemokratia?

Keskeisimpiä piirteitä eri maissa käynnissä olevassa yhteiskunnan muutoksessa on yhteiskunnan yleinen demokratisoituminen. Työväenliike on eri maissa kyennyt vaikuttamaan kehitykseen siten, että työntekijäin osallistumismahdollisuudet yhteiskunnassa tapahtuvaan päätöksentekoon ovat lisääntyneet. Valtiollisissa ja kunnallisissa asioissa osallistuminen päätöksentekoon tapahtuu vaaleissa. Poliittinen demokratia on vajavaisenakin osoittautunut menestykselliseksi. Toisaalta voidaan havaita organisaatioiden byrokratisoitumisen aiheuttavan myös kehitystä johtajavaltaisuuteen ja vieraantumista, minkä estäminen edellyttää mahdollisuuksien luomista välittömän osallistumisen ja valvonnan lisäämiseksi poliittisessa päätöksenteossa.

Myös omissa joukkojärjestöissään työntekijöillä on mahdollisuuksia vaikuttaa asioiden kulkuun, joskin vallan keskittyminen ja sen seurauksena vieraantuminen ovat himmentäneet demokratiaa. Tämänkin hetken tehtäviä ajatellen jäsenten osallistuminen ja vaikutusmahdollisuudet ovat riittämättömät. Yritysdemokraattisten uudistusten toteuttaminen edellyttää työntekijäin osallistumisen ja välittömän päätöksenteon lisäämistä myös työväenjärjestöissä.

Talouselämässä tehtäviä päätöksiä valvoo pieni mutta vaikutusvaltainen pääomanimistajain luokka, jonka valvonta ulottuu yritysten päätöksentekoon sekä päätösten toimeenpanoon. Yhteiskunnalla ei ole mahdollisuutta tehokkaasti valvoa taloudellisen vallan käyttöä. Pääoman omistajat ovat pitäneet poliittisen ja taloudellisen vallan eriytymistä osoituksena demokratiasta. Poliittisen ja taloudellisen vallan eriytyminen kuitenkin osoittaa, että elämme luokka-

yhteiskunnassa, jossa miltei täysin valvonnan ulkopuolella oleva pääoman omistajain luokka käyttää valtaa yhteiskunnalle elintärkeillä alueilla. Tämän ryhmän valvonnan alaisena tehtävät päätökset vaikuttavat joko välittömästi tai välillisesti kaikkien yhteiskunnan jäsenten elämään. Päätökset ovat kuitenkin usein ristiriidassa muiden yhteiskunnan jäsenten ja erityisesti palkansaajien etujen kanssa. Kun palkansaajat muodostavat enemmistön yhteiskunnan jäsenistä, yhteiskunnan etujen mukaista on suunnitella ja ohjata yhteiskunnassa tehtäviä päätöksiä siten, että ne eivät ole ristiriidassa yhteiskunnan jäsenten valtaenemmistön etujen kanssa.

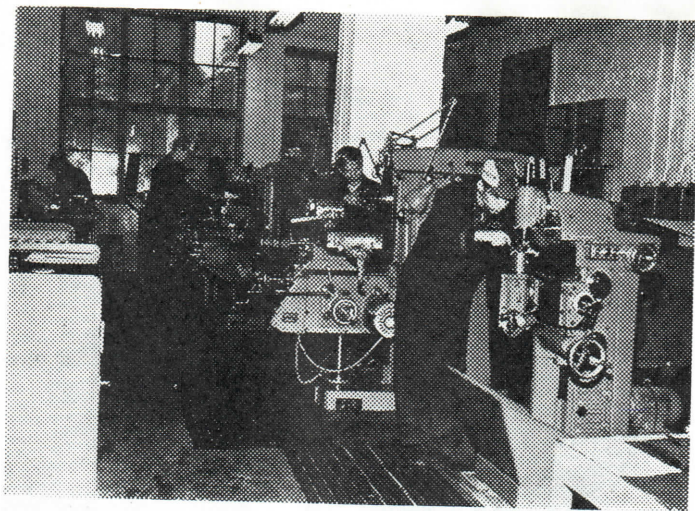
Eräs osoitus yhteiskunnan muuttumisesta on yhä kohoava koulutustaso. Tämän vuoksi ihmisillä on aikaisempaa paremmat edellytykset osallistua asioista päättämiseen. Vaikutusmahdollisuuksien vähäisyys talouselämässä yleensä sekä yritys- ja työpaikkatasolla aiheuttavat vieraantumista yritysorganisaatiosta ja koko yhteiskunnasta. Yritysdemokraattisin uudistuksin on luotava riittävät osallistumiskanavat.

Yritysdemokraattisten uudistusten välttämättömyyttä puoltavat myös tuotantoelämän nopeat rakennemuutokset. Ne ovat välttämättömiä, jotta entistä paremmin voidaan saavuttaa tuotannolliset tavoitteet. Muutosten läpiviemiseen vaikuttaa oleellisesti se, millä tavalla organisaation jäsenet voivat olla mukana niitä suunnittelemassa ja niistä päättämässä. Muutoksia ei kuitenkaan ole tarkasteltava yksinomaan tehokkuuden kannalta, vaan turvallisuus, viihtyvyys ja vallanjaon oikeudenmukaisuus on tasapainoisella tavalla otettava huomioon. Työntekijäin osallistuminen muutosten suunnitteluun, niistä päättämiseen sekä päätösten toimeenpanon ja seurausten valvontaan on paras tae siitä, että inhimillisyyden ja oikeudenmukaisuusnäkökohdat saavat keskeisen sijan.

Edellä jo viitattiin talouselämän harvainvaltaisuuteen. Tuotantovälineiden omistaminen merkitsee valtaa, eikä pääoman omistajain vallankäyttö useinkaan ole työntekijäin etujen mukaista. Ajoittain toistuva joukkotyöttömyys ja työpaikkatasolla tapahtuva mielivaltainen vallankäyttö osoittavat, ettei järjestelmä ole paras mahdollinen. Taloudellisen demokratian ja yritysdemokratian rakentaminen on täten välttämätöntä.

Yritysdemokratiaa rakennettaessa on pyrittävä turvallisuuden, viihtyvyyden, vallanjaon oikeudenmukaisuuden ja taloudellisen tehokkuuden optimaaliseen yhdistämiseen. Tehokkuuden yksipuolisen korostamisen tuloksena voi olla vieraantuneiden ihmisten räjähdysaltis massa. Tällainen kehitys ei ole yhteiskunnan etujen mukainen. Työväenliikkeen keskeisimpiä tehtäviä on korostaa, että pitkällä

tähtäyksellä turvallinen, viihtyisä ja vallanjaoltaan oikeudenmukainen työorganisaatio on myös tehokkain. Tätä tukevat myös useissa maissa tehdyt tutkimukset.

Käsittemäärittely

Demokratia-käsitettä eri maissa analysoineet sosiologit ovat korostaneet, että demokraattisessa organisaatiossa jäsenten on oltava mukana päättämässä asioista joko suoraan tai välillisesti ja että johdon on oltava jäsenten valvonnan alainen. Johdolla on oltava todellista valtaa päättää tehtäväpiiriinsä kuuluvista asioista, mutta tehtyjä päätöksiä on voitava valvoa. Näistä tunnuspiirteistä on syytä pitää kiinni ja korostaa, että demokratia-käsitteellä ei ole mitään tekemistä manipuloinnin kanssa. Pääoman omistajain käsitys, että yritys-demokratia tarkoittaa heidän ehdoillaan tapahtuvan suhde- ja tiedotustoiminnan lisäämistä ilman, että työntekijät pääsevät osallistumaan yrityksen päätöksentekoon, viittaa siihen, että he ovat samataneet manipuloinnin ja demokratian.

Taloudellisen vallan tarkastelussa on tarkoituksenmukaista erottaa kaksi eri tasoa, yleinen taloudellinen valta ja yritystason taloudellinen valta. Demokratia-käsitteen mukaisesti taloudellinen demokratia tarkoittaa koko talouselämää koskevien tavoitteiden asettamista,

suunnitelmien hyväksymistä ja päätösten tekemistä kansan valitsemisissa elimissä sekä päätösten toimeenpanon saattamista näiden elinten valvonnan alaiseksi. Yritysdemokratia tarkoittaa, että työntekijöille taataan oikeus osallistua tavoitteiden asettamiseen, suunnitelmien hyväksymiseen ja päätösten tekemiseen yritys- ja työpaikkatasolla ja että päätösten toimeenpano saatetaan koko henkilökunnan valvonnan alaiseksi.

Yritysdemokratian määritelmästä seuraa, että yritysdemokraattisina uudistuksina voidaan pitää vain muutoksia, jotka mahdollistavat työntekijäin osallistumisen päätöksentekoon. Yritysdemokratian rakentamisessa tarvitaan kuitenkin monia uudistuksia, jotka eivät välittömästi vaikuta yrityksen sisäisiin valtasuhteisiin päätöksenteossa. Tämän vuoksi uudistuksia, jotka eivät muuta yritysten valtarakennetta, mutta luovat pohjaa yritysdemokraattisten uudistusten menestykselliselle toteuttamiselle, kutsutaan yritysdemokratian edellytyksiksi. Tällaisia ovat ammattiosaston ja työntekijäin luottamushenkilöiden oikeudet työpaikalla, irtisanomissuoja, valitusoikeus, yrityksen sisäinen tiedotustoiminta jne. Muutoksia, jotka mahdollistavat työntekijäin osallistumisen yrityksen päätöksentekoon, kutsutaan yritysdemokraattisiksi uudistuksiksi. Tämä jako selkeyttää tarkastelua ja estää kuljettamasta yritysdemokratiakäsitteen alle sellaista, joka ei sinne kuulu.

Yritysdemokratia konkreettisina uudistuksina

A. Yritysdemokratian edellytykset

Edellytysten luominen on aloitettava ammattiosastojen toimintaoikeuksien turvaamisesta työpaikalla. On myös turvattava työntekijäin luottamushenkilöiden oikeudet työpaikalla. On luotava yksilöllinen ja kollektiivinen irtisanomissuoja, jotka takaavat työntekijäin taloudellisen turvallisuuden kaikissa tilanteissa. On luotava yksinkertainen ja nopea valitusmenettely sekä yrityksen sisäinen tiedotusjärjestelmä, joka takaa nopean ja luotettavan tietojen välittymisen eri hierarkiatasojen välillä ja niiden sisällä. On luotava riittävät edellytykset yritysdemokratiaa koskevalle koulutukselle ja tutkimukselle, niin että yritysdemokraattisista uudistuksista saadaan paras mahdollinen tulos.

B. Yritysdemokraattiset uudistukset

Tutkimukset osoittavat, että yrityksen päätöksentekoa koskevassa osallistumisvalmiudessa työntekijät voidaan jakaa kolmeen ryhmään. Aktiivisin osa on kiinnostunut osallistumaan yrityksen päätöksen-

tekoon kaikilla tasoilla. »Välimaastossa» oleva osa on kiinnostunut osallistumaan omaa työtä ja työympäristöä koskevaan päätöksentekoon. Passiivisin osa ei nykyisessä tilanteessa, jossa osallistumiskanavat puuttuvat, ole kiinnostunut osallistumaan minkääläntasoiseen päätöksentekoon.

Sosialidemokratialle ominaisen tasa-arvoperiaatteen mukaista on luoda sellaiset osallistumiskanavat, jotka mahdollistavat jokaisen työntekijän aktiivisen vaikuttamisen päätöksentekoon. Työntekijäin näkökulmasta päätöksentekotasot voidaan tällöin jakaa kolmeen ryhmään.

1. Omaa työtä ja työympäristöä koskevat päätökset työpaikalla. Tällä tasolla on luotava kanavat, jotka mahdollistavat jokaisen aktiivisen vaikuttamisen. Muutamissa maissa, esim. Norjassa, on kokeiltu itsehallinnollisia pienryhmiä työpaikkatasolla. Nämä saattavat olla käyttökelpoiset myös meillä.

2. Omaa työtä ja työympäristöä koskevat päätökset työntekijäin ja yrityksen johdon välisissä yhteiselimissä. Useissa maissa näillä elimillä, jotka muistuttavat meidän tuotantokomiteaamme, on päätösvaltaa yrityksen sosiaalitoimintaa, työtä ja työehtoja sekä työsuhdetta ja henkilökuntahallintoa koskevissa asioissa. Meillä tuotantokomitean voimasuhteita muuttamalla, perustamisvelvollisuutta laajentamalla ja antamalla sille päätösvaltaa em. asioissa voidaan jo astua pitkä askel kohti yritysdemokratiaa.

3. Koko yritystä koskevat päätökset yrityksen yleisissä hallinnollisissa elimissä. Työntekijäin osallistuminen yrityksen yleiseen hallintoon vaihtelee työntekijäin itsehallinnosta vähemmistöasemaan ja tietyissä asioissa veto-oikeuden käyttämiseen. Tuntuu tarkoituksenmukaiselta meillä ottaa lähtökohdaksi pariteettipohja sillä lisäyksellä, että työntekijöillä on lykkäävä veto-oikeus heitä itseään keskeisimmin koskevissa asioissa. Yrityksen yleiseen hallintoon kuuluu, että työntekijät ovat mukana päättämässä yrityksen voittovarojen käytöstä.

Yritysdemokratiaan siirtyminen

On runsaasti keskusteltu siitä, olisiko yritysdemokratiaa toteutettava lainsäädäntö- vai sopimusteitse. Sopimusteitse ei ole missään maassa päästy todella yritysdemokraattisiin uudistuksiin. Todetakaan, että siirtymistavalla ei ole vaikutusta uudistusten soveltamisessa käytäntöön.

Yritysdemokratian edellytyksiä luotaessa ja yritysdemokraattisia uudistuksia toteutettaessa tarvitaan sekä sopimusmenettelyä että

lainsäädännöllisiä toimenpiteitä. Työnantajien uudistushalukkuudesta riippuu, missä määrin yritysdemokratiaa voidaan rakentaa sopimuksin.

Keskeisin kysymys yritysdemokratian rakentamisessa on kuitenkin koko työväenliikkeen tavoitetietoisuus. Ongelmana on, haluaako työväenliike todella muuttaa yhteiskuntaa demokraattiseksi ja oman ideologinsa mukaiseksi. Tästä riippuu, muuttuuko yhteiskunta pääoman omistajien haluamaan suuntaan vai ohjaavatko muutosta työväenliikkeen peruskatsomukset.

Tutkimukset osoittavat, että varsinainen työväestö on pohjimiltaan muutokseen positiivisesti asennoitunut. Työväenliikkeen johdon on nyt tajuttava vastuunsa. On pyrittävä nopeasti laajentamaan työntekijäin demokraattisia oikeuksia ja vastuuta sekä tarvittaessa käytettävä joukkovoimaa uudistusten läpiviemiseen. Ellei demokratian laajentamista voida toteuttaa, työntekijät saattavat menettää uskonsa työväenliikkeen kykyyn hoitaa asioita. Työntekijäin on valppaasti seurattava asiain kulkua ja painostettava päätöksentekijöitä. Yritysdemokratian rakentamisessa on kysymys nimenomaan työntekijäin oikeuksista ja eduista.

Suunnanmuutos maatalouspolitiikassa

Tämän kirjoittaja ei ole maatalouden harjoittaja vaan tavallinen palkanansaitsija jo kolmannelta polvesta torpparisuvun jälkeen.

Kiinnostus maatalouspoliittisiin kysymyksiin johtuu siitä, että jouduin lähinnä omasta tahdostani eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnan jäseneksi nykyisessä eduskunnassa. Ja omasta tahdostani johtuminen johtui siitä, että jo varsin pitkän ajanjakson aikana pyrin selvittämään itselleni niitä kysymyksiä, joita varsinkin Pohjois-Hämeen pienviljelijäväestön keskuudessa liikkui ja heidän mieltään askarrutti jokapäiväisessä elämässään. Toisena syynä totean sen tosiseikan, että muista elinkeinoista elatustaan saavan väestön tietoisuus on meillä varsin vähäinen siitä kansantaloustemme osasta, jonka maatalous muodostaa.

Palkanansaitsijoiden keskuudessa koetaan maatalous meillä erittäin raskaaksi riippakiveksi, jota se varsinkin tällä hetkellä on, mutta saman väestönosan keskuudessa ei varsin usein tunneta niitä taustatekijöitä, joihin tilanne kytkeytyy.

Näiden seikkojen vuoksi tässä kirjoituksessa on syytä tutustua myös lyhyesti niihin taustatekijöihin, mitkä vihdoinkin ovat aiheuttaneet sosialidemokraattien jo puolitoista vuosikymmentä sitten vaadittaman maatalouspolitiikan suunnanmuutoksen.

Torpparivapautuksesta maankäyttölakiin

Vuosisatamme alkupuolella torppariluokan ja vielä heitäkin heikommissa asemassa maaseudulla elävien kansalaisryhmien jokapäiväinen elämä oli erittäin ankeaa. Kansalaissodan eräänä osatekijänä oli juuri torpparien aseman parantamisvaatimukset ja heille

itsenäisten tilojen saaminen. Ajankohtana, jolloin tämä tapahtui, maaseudulla maatalouden harjoittamisen lisäksi oli runsaasti sivutyöansiomahdollisuuksia. Useammat elinkeinotoiminnot takasivat työtä ja toimeentuloa varsin runsaalle maaseudulla asuvalle väestölle.

Tilat muodostuivat tässä maareformissa yleensä pieniksi, mutta elettäessä sivutyöansiomahdollisuuksien ja luontaistalouden varassa, oli näilläkin tiloilla huomattavasti turvallisempaa elää kuin aikaisemmassa vielä suuremmassa epävarmuudessa. Antoivathan lähinnä metsätyöt pitkin kuljetuksineen runsaastikin työmahdollisuuksia ja pienestäkin tilasta sai perheelle jokapäiväisen toimeentulon tai ainakin sen jatkeen.

Ratkaisua torpparien asuttamisesta voidaan pitää sinä ajankohtana onnistuneena toimenpiteenä. Toinen vastaava pienempi toimenpide maareformin avulla suoritettiin vuoden 1936 lailla, jonka täytäntöönpanon voidaan kuitenkin katsoa jääneen kesken sotien johdosta.

Sotien jälkeisessä tilanteessa, jolloin menetimme sodissa osan valtakunnan aluetta, oli tehtävänä karjalaisen siirtoväen asuttaminen. Samassa yhteydessä laajennettiin asutustoimintaa niin paljon, että maareformi ulotettiin myös muihin lukuisiin kansalaispiireihin, jotka olivat olleet rintamapalveluksessa.

Tämän maareformin yhteydessä, joka tehtiin vielä elintarviketilan eikana, ei kiinnitetty tarpeeksi huomiota siihen, että tiloista olisi tullut riittävän suuria ja elinkelpoisia. Sosialidemokraattisessa puolueessa kiinnitettiin varsin vakavaa huomiota tähän epäkohtaan jo vuoden 1949 puoluekokouksessa. Pöytäkirjojen mukaan eräs voimakkain sanankäyttäjä oli Väinö Tanner, joka jo silloin näki, mitä maatalouspolitiikassamme tulee tapahtumaan asutustoiminnan jatkuessa elinkelvottomia tiloja muodostettaessa.

Vaikka elintarviketuotannossa oli saavutettu omavaraisuus jo 1950-luvun puolivälissä, jatkettiin maassamme edelleen maareformia uuden säädetyin lain — maankäyttölain perusteella. Tämän lain tarkoitus oli saada muodostettua elinkelpoisia tiloja, mutta lain täytäntöönpanon yhteydessä on edetty huomattavassa määrin täysin toiseen suuntaan. Aivan viime vuosiin saakka on valtion varoin tuettu asutustoiminta uusien tilojen perustamisineen jatkunut ja vieläpä sellaisille alueille maassamme, pohjois- ja itä-Suomessa, joilla alueilla maataloustuotantoa useinkaan ei voida harjoittaa kohtuullisin kustannuksin. Vasta vuoden 1966 aikana tähän toimintaan saatiin ensimmäisiä sulkuja päälle lain muutoksilla, mutta toiminta vähenee odottamattoman hitaasti.

Käsityöstä koneistumiseen

Samanaikaisesti kun maareformeja on suoritettu, on tapahtunut muutoksia maatalouden työmenetelmissä. Vanhoista alkeellisista työmenetelmistä on siirrytty koneiden aikakauteen. Tämä on merkinnyt jatkuvaa työvoiman vähenemistarvetta maatalouden piirissä, mutta samalla se on merkinnyt myös pienten tilojen tuloa yhä elinkelvottomimmiksi. Kun vastaavasti myös koneellistumisen ansiosta sivuansiomahdollisuudet metsätöissä, niin tekopuolella kuin kuljetuksisakin ovat vähentyneet, on tämä aiheuttanut tilanteen, joka on edelleen heikentänyt pienillä tiloilla elävien maatalouden harjoittajien toimeentulomahdollisuuksia.

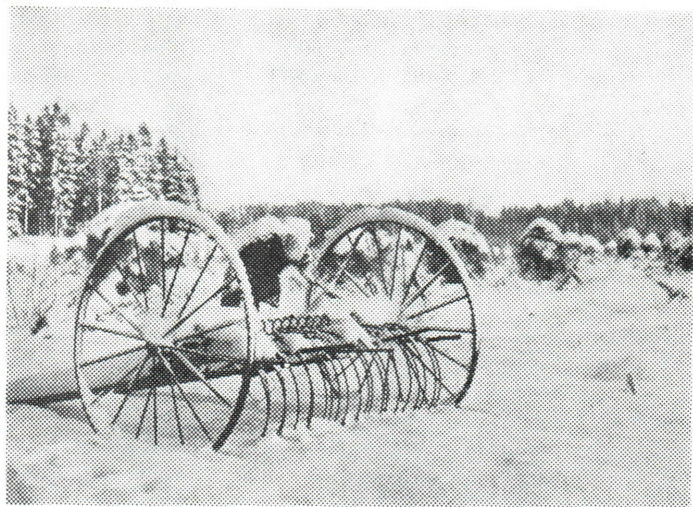
Erittäin voimakas tämä koneellistuminen on ollut viimeisen vuosikymmenen aikana ja samassa suhteessa voimakas on ollut myös väestön siirtyminen etsimään toimeentuloa muista ammateista.

Sormituntumasta tieteeseen

Tuotantoa lisääviä toimenpiteitä on ollut havaittavissa useita. Paitsi maareformit, jotka ovat lisänneet meillä peltopinta-alaa, on myös koneellistumisen ansiosta tuotanto lisääntynyt. Tämä tulee esille maatalouden vetovoimakysymyksen yhteydessä. Kun aikaisemmin käytetty elävä hevosvoima on korvattu teknillisillä hevosvoimilla, on myös hevosvoimien polttoainekysymys muuttunut. On siirrytty kiinteistä polttoaineista nestemäisiin. Vähentynyt elävien hevosten määrä on lisännyt vastaavasti rehun käyttöä muulle karjalle ja siten osittain lisännyt sitä peltopinta-alaa, josta koostuu nykyinen voimakas ylituotanto varsinkin karjatalouspuolella.

Voimakkain tuotannon lisäys on kuitenkin tapahtunut tieteen kehittymisen avulla. Karjatuotospuolella tuotantoa lisää eläinrotujen jalostus, kun tiedettä hyväksi käyttäen voidaan jalostaa yhä tuottavampia yksilöitä. Aivan samalla tavalla tieteen avulla voidaan nykyisin tuottaa yhä voimakkaampia ja tuottoa lisääviä rehuseoksia. Meillä käytetyt ulkomaiset väkirehut ovat olleet siitä selvänä esimerkkinä. Vaikka nyt näiden rehujen maahan tuominen onkin lopetettu, niin vastaavasti kotimainen rehuteollisuus jo nyt kykenee kehittämään tuotosta lisääviä rehuja. Tässä vain eräitä esimerkkejä karjatuotospuolelta, jotka vaikuttavat tuotantoa lisäävään suuntaan.

Aivan samalla tavalla viljantuotospuolella tiede lisää tuotantoa. Runsas apulantojen käyttö, joiden tehokkuutta yhä lisätään, antaa korkeampia satoja. Eräät tuhonestoaineet, joita käytetään viljan siementä käsiteltäessä ja aivan viime vuosina kehitetyt korrenvahvis-

tajat, jotka estävät viljan lakoontumista ja siten tuhoontumista, lisäävät tuotannollista tulosta. Kun lisäksi siemenlajikkeiden jatkuva kehittäminen viljelyolosuhteisiimme soveltuviksi on käynnissä, on riittävästi jo nyt voimia koossa tuotannon edelleenkin lisäämiseksi.

Kaikkeen tähän tieteen hyväksi käyttöön voi vaikuttaa tuotantoa rajoittavasti luonnonolosuhteet ainakin toistaiseksi. Ja ihminen itse omine toimenpiteineen yhteiskunnassamme maatalouspoliittisen suunnanmuutoksen avulla.

Tuotanto ja kulutus

Kuten jo edellä on todettu, saavutimme sodan jälkeisen elintarvikepulan jälkeen omavaraisuusasteen usealla elintarviketuotannon alalla jo puolitoista vuosikymmentä sitten. Tänä ajankohtana, kuten sosialidemokraattien toimesta äänekkäästi vaadittiin, olisi pitänyt saada aikaan suunnanmuutos maatalouspolitiikan piirissä.

Näin ei kuitenkaan tapahtunut, vaan tuotanto lisääntyi jatkuvasti ja sitä yritettiin markkinoida ylituotannon osalta ulkomaille alhaiseen hintaan verovaroja käyttäen toiminnan tukemiseen. Kotimaista kulutusta yritettiin jatkuvasti lisätä, kuten tapahtuu tänäkin päivänä myös verovaroja käyttäen. Jokaista voikiloa kohti, jonka suomalainen kuluttaja käyttää, olkoonpa hän sitten tuottaja-kuluttaja tai vain kuluttaja, valtion varoista maksetaan noin 3 mk. voion alennuskorvausta eli »syöntipalkkiota» kuten sitä kansanomaisella kielellä sanotaan. Tällä toimenpiteellä yritetään pitää korkeata kulumäärää.

Kun karjataloustuotanto edelleen on pysynyt korkeana ja ylituotantoa muodostuu runsaasti myös muualla maailmassa, olemme jo pitemmän ajan olleet tähyämässä vuoren huipulle ja miettimässä mitä sille pitäisi tehdä.

Aivan samanlaiseksi tilanne on muodostunut myös viljan kohdalla varsinkin viime vuonna, jolloin viljasta suurimmassa osassa maata tuli ennätysmäinen sato.

Suunnanmuutos pakon sanelema

Tämänsuuntaisten taustatekijöiden valossa me olemme ajautuneet tilanteeseen, jolloin suunnanmuutos maatalouden piirissä on pakon sanelema. Enää ei voida jatkaa sitä maalaisliittolais-kepulaista maatalouspolitiikkaa, johon sosialidemokraatit vaativat muutosta puolitoista vuosikymmentä sitten ja jonka seurauksena samalta taholta lähdettiin poliittiseen ajojahtiin sosialidemokraatteja vastaan.

Suunnanmuutos ei ole kuitenkaan mikään yksinkertainen tehtävä, vaan se tulee viemään hyvin pitkän ajanjakson toteutuakseen. Muutosta toteutettaessa on huomioitava ne ihmiset, jotka saavat toimeentulonsa maatalouden ja siihen liittyvän metsätalouden piiristä. Väki-
valtaiset toimenpiteet ovat siten mahdottomia suorittaa.

Meidän on todettava, että maa- ja metsätalouden piirissä elää vielä tällä hetkellä lähes neljännes kansalaisistamme. Kysymys on siitä, miten samanaikaisesti turvataan näille ihmisille, lähinnä ikääntyneille pienviljelijöille kohtuullinen toimeentulo ja miten samanaikaisesti voidaan päästä tuotannon vähentämiseen kun vastaavasti ja samanaikaisesti on mahdollisuus tieteen avulla lisätä tuotantoa. Ja kysymys on myös siitä, miten tulevaisuudessa voidaan kohtuullisin kustannuksin taata kansalaisille elintarvikehuolto.

Onko pulma ylipääsemätön?

Edellä kuvattujen seikkojen valossa moni voi pitää meidän pulmaamme lähes sellaisena, että siitä on vaikea selvitä. Vaikea se todella on, mutta ei ylipääsemätön. Se ei saa olla sitä.

Kaikkien niiden toimenpiteiden, joita suoritetaan, tulee tähdätä ennakolta määrättyyn suuntaan palvelemaan niitä tavoitteita, joihin pyritään.

Kun me tiedämme, että maatalouskelpoista maata tulee saada pois tuotannosta vähintään noin, 0,5 milj. hehtaaria, niin kaikinainen toiminta pellonraivauksen tukemiseksi yhteiskunnan toimesta on lope-
tettava.

Kun me tiedämme, että maatalouselinkeinon piiristä kansalaisia siirtyy vuosittain pois 30 000—50 000 henkeä, niin yhteiskunnan tukemistoiminta on suunnattava pääasiallisesti teollisten ja palveluelinkeinon kehittämiseen ja siten näille sektoreille luotava uusia työpaikkoja niillekin kansalaisille, jotka joutuvat siirtymään maatalouden piiristä pois muille elinkeinotoiminnan aloille.

Kun me tiedämme, että maatalouden piirissä elävän väestönosan ikärakenne on varsin korkea, meidän tulee sosialipoliittisin toimenpitein helpottaa tilannetta, jolloin näille vanhemmille henkilöille voidaan turvata loppuiäkseen elinmahdollisuudet.

Ja kun me tiedämme, että vain riittävän suurilla tuotantoyksiköillä voidaan saavuttaa sellaiset tuotantoedellytykset, jotka takaavat kansalaisille kohtuullisilla hinnoilla elintarvikkeet, niin meidän toimenpiteemme on tähdättävä siihen suuntaan, että nämä riittävän suuret toimintayksiköt tulevaisuudessa muodostuvat.

Suunnanmuutos käytännössä

Puhuessamme usein pienistä tiloista, emme juuri huomaa, että näissä pienissä tiloissa on eräs »valoisampikin» puoli. Ja se on siinä, että näillä tiloilla asuva väestö on ikärakenteeltaan jo erittäin vanhentunutta. Tämä on todettu suoritetuissa tutkimuksissa kuin myös se, että lapset ovat useissa tapauksissa siirtyneet jo muihin ammatteihin, koska tiloilla ei ole riittäviä elinmahdollisuuksia. Työn jatkajaa tällaisella tilalla ei enää ole silloin kun vanhempien päät kaatuvat. Eikä tule.

On arvioitavissa, että jo vuosikymmenen aikana luonnonlakien mukainen ikääntyneen viljelijäväestön poissiirtyminen vapauttaa tuotannosta pois lähes tarvittavan peltomäärän. Ylituotannon jatkuessa kysymys näiden viljelijöiden kohdalla onkin vain siitä, miten heidän vanhuudenpäivänsä voidaan turvata. Kysymykseen voivat tulla sellaiset toimenpiteet, jotka ovat sosialipoliittisia ja joilla jo tässä vaiheessa voidaan myös samalla vähentää ylituotantoa.

Tähän tähtää n.s. »peltopakettilaki». Se on lähinnä sosiaalipoliittinen toimenpide, mutta osittain myös vähentää ylituotantoa. Vaikka valtion varoista maksetaan korvausta peltojen tuottamattomana pitämisestä, niin se tulee kuitenkin halvemmaksi kuin ylituotannon markkinoiminen. Samaan tähtää myös ensi vuoden alusta voimaan tuleva maatalousyrittäjien eläkelaki, jonka eräänä tarkoituksena on myös luoda mahdollisuuksia ikääntyneelle viljelijäväestölle tuotannosta poistumiselle.

On täysin ilmeistä, että peltopakettilakia sovellettaessa saadaan tuotantotoiminnan ulkopuolelle siirrettyä juuri sellaisia tiloja, jotka ovat etäisiä ja jotka eivät myöhemminkään enää tule tuotantotoiminnan piiriin.

Suunnanmuutos ja tilapäisratkaisut

Koiviston hallitusta kevättalvella 1968 muodostettaessa otettiin hallitusohjelmaan kohta, joka edellytti maataloustuotannon määrän sopeuttamista asteittain kotimaista kulutusta vastaavaksi maataloustuotteiden ylituotantoa supistamalla.

Tämän kohdan toteuttamiseksi ensisijaisesti kavennetaan tuotantopohjaa poistamalla peltoalaa tuotannosta ja sitä mahdollisuuksien mukaan metsittämällä. Sen lisäksi ryhdyttiin myös muihin toimenpiteisiin keväällä 1969 maataloustulon vakaannuttamisen yhteydessä. Samalla kun säädettiin maataloustulon vakaannuttamislaki, säädettiin myös laki maidon ja vehnän markkinoimismaksusta.

Viimeksi mainitun lain mukaisesti ryhdytään maidosta ja vehnästä perimään erityistä markkinoinismaksua, mikäli näiden tuotteiden tuotanto ei laske asteittain säädettyyn määrään saakka. Lain asettamana tavoitteena on vehnän tuotannon supistaminen noin 80 milj. kilolla ja maidon tuotannon supistaminen noin 500 milj. kilolla viiden vuoden aikana. Näin ollen maatalous joutuu itse kustantamaan osuuden mahdollisesta ylituotannosta.

Edelleen samassa yhteydessä voim kulutuksen lisäämistä ajatellen säädettiin laki, jonka mukaan maidon tuottajilta ryhdytään perimään n.s. voim hinnan alennusmaksua meijeriliikkeiden välityksellä. Vastaavasti tuottajille myydään voita alennettuun hintaan. Tällä toimenpiteellä arvellaan voim kulutuksen lisääntyvän tuottajaväestön keskuudessa noin 4 milj. kilolla vuodessa. Toimenpidettä voidaan pitää eräänlaisena tulonjaon tasaamistoimenpiteenä maatalouden sisällä. On nimittäin luonnollista, että suuria maitomääriä meijereihin tuovat tilat joutuvat huomattavassa määrin maksamaan myös niiden tilojen hinnanalennusvoita, jotka tuovat meijereihin pienempiä maitomääriä. Samalla toimenpidettä voidaan pitää myös eräänlaisena tilapäisratkaisuna ylituotannon markkinoinimiseksi kuin niitäkin toimenpiteitä, joita parhaillaan toteutetaan voim myymiseksi alennettuun hintaan erälle heikommassa asemassa oleville sosiaaliryhmille ja elintarviketeollisuudelle.

Kuten edellä olevasta on käynyt selville, on suunnanmuutos suomalaisessa maataloudessa erittäin vaikea ja hidasliikkeinen toimenpide. Suunnanmuutoksen aikaansaaminen on ollut pakon sanelema välttämättömyys, kun ei aikanaan, vaikka se oli selvästi nähtävissä, ryhdytty sellaisiin toimenpiteisiin, joita sosialidemokraattien taholta vaadittiin.

Miksi muuten suomalainen tekee kaiken vasta sitten kun on pakko?

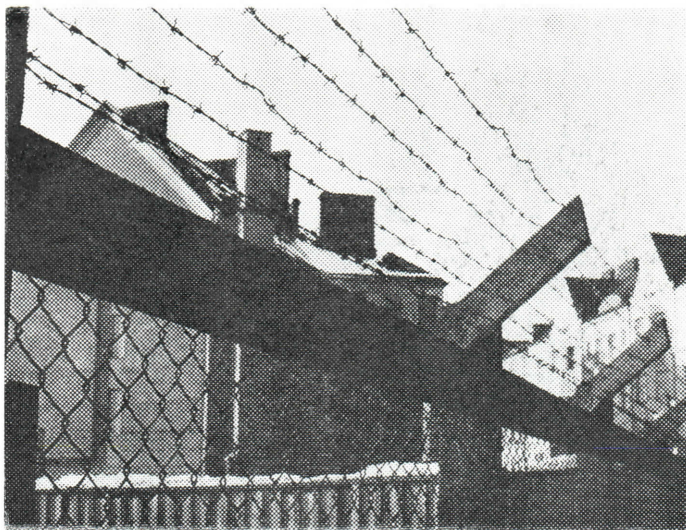
Eduskunta rikollisuutta vastustamassa

Lähes kaikki ihmiset ovat siinä käsityksessä, että rikollisille pitää tehdä jotain. Tässä suhteessa eivät kansanedustajatkaan tee mitään poikkeusta. Rikos herättää useimmissa voimakasta moraalista paheksumista. Suomalainenkin haluaa tällöin ryhtyä toimenpiteisiin. Syvältä rinnasta kuuluu ääni, että yhteiskunnan on suojaututtava moisia vastaan. Kriminaalipolitiikaksi kutsutaan niitä toimenpiteitä, joilla yhteiskunta haluaa säädellä rikollisuuden aiheuttamia haittavaikutuksia.

Vaikka kriminaalipolitiikka on nykyisin jo melko usein toistettu sana, ei pidä kuitenkaan ajatella, että sellaista on vielä olemassa. Onko kriminaalipolitiikkaa vielä se, että meillä on lähes maailmanennätys vankien määrässä, asukasluvun mukaan tarkasteltuna, iältään mitä kunnioitettavin rikoslaki (vuodelta 1889), ja erinomaisen ankarat rangaistukset — ja suuri joukko valtaa pitäviä kansalaisia, poliitikkoja ja virkamiehiä, jotka janoavat yhä kovempia rangaistuksia. Harrastusta ei siis puutu, mutta onko tämä kriminaalipolitiikka?

Järkevälle yhteiskuntapolitiikalle on ominaista, että eri toimintavaihtoehtoja harkitaan niiden tosiasiallisten vaikutusten mukaan. Samalla halutaan ottaa huomioon myös eri vaihtoehtojen taloudellisuus. Mutta tällaiset hienoudet eivät ole vielä saavuttaneet orastavaa kriminaalipolitiikkaamme. Veturikeskustelua ei ole vielä käyty kriminaalipolitiikan alueella. Ei ole ajeltu tietokoneilla, ei käyty julkista debattia mittausteknillisistä hienouksista. Oikeusministeriön alaisessa Kriminologisessa tutkimuslaitoksessa on ainoastaan yksi tutkija. Tutkimuksen väheksyminen on eräs niistä keinoista, joilla vanhentuneita oppeja yritetään suojella.

Entä millaisena kriminaalipolitiikka näyttäytyy puoluepolitiitti-

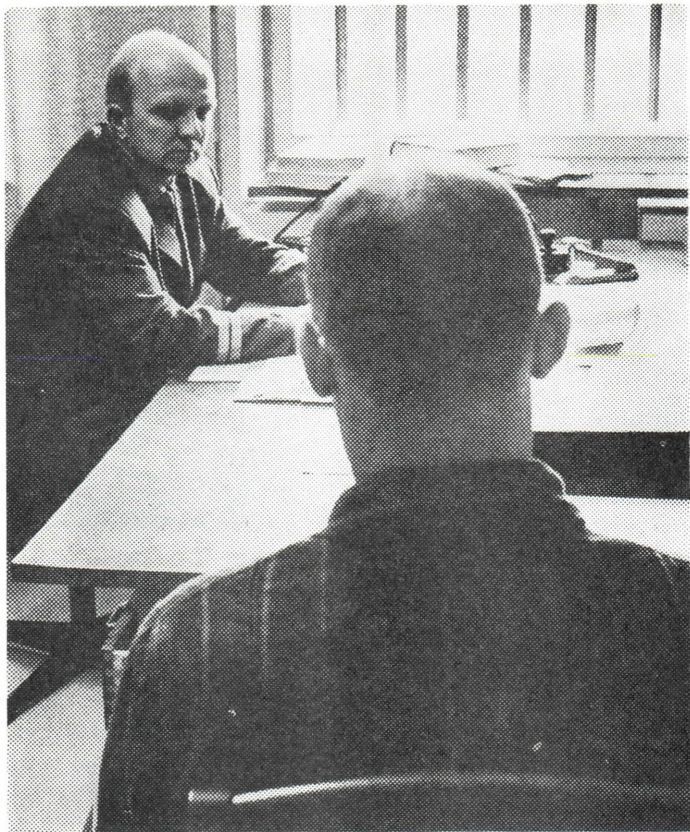

sessä kentässä? Demokratiassa on tapana ajatella, että yhteiskuntapolitiikan tavoitteenasettelu kuuluu puolueille ja vaalien kautta valituille edustajille. Voimme todeta, että kriminaalipoliittikka on jäänyt lähes kokonaan poliittisen tavoitteenasettelun ulkopuolelle. Tavoitteista ja keinoista vastaavat siis vaiteliaat virkamiehemme. SDP hyväksyi viime kesänä itselleen kriminaalipoliittisen ohjelman, ensimmäisenä maamme puolueista. Tämä on tärkeä tapahtuma, mutta olkaamme tästäkin ylpeitä vasta sitten kun ohjelma alkaa toteutua käytännössä.

Krimiaalipoliittikka eduskunta-aloitteiden valossa

Seuraavassa on tarkoitus tutkia, mitä kansanedustajat ovat tehneet rikollisuuden haittavaikutusten vähentämiseksi. Olen käynyt läpi kaikki vuosien 1958–1968 valtiopäivien aikana jätetyt kriminaalipoliittikkaa sivuavat aloitteet.

Tiedämme, että kokonaisvaltaiset ja harkitut yhteiskuntapolitiittiset kannanotot vaativat paljon valmistelutyötä, asiantuntijoiden käyttöä, tutkimuksiakin. Koska puolueilla ei ole ollut mitään kriminaalipoliittisia ohjelmia, on mielenkiintoista nähdä, millaiseksi aloite-toiminta on muodostunut.

Toteuttavatko aloitteet jotain johdonmukaista ja kokonaisvaltaista näkemystä? Osoittavatko aloitteet todellista kriminaalipoliittista harrastusta? Osoittavatko aloitteet rohkeaa uudistusmieltä? Vai tyydytäänkö pelkästään vallitsevan järjestelmän rasvaamiseen? Hyvää tarkoittava suomalainen kontrollipolitiikka saa uskomattoman paljon pahaa aikaan. Moraali toimii tehokkaammin kuin järki. Näin ollen on aiheellista myös kysyä, kumman osapuolen asialla kansanedustajat yleensä ovat. Kuinka paljon on ajateltu kontrollikoneiston omaa hyvinvointia ja kuinka paljon on haluttu parantaa koneiston uhrien hyvinvointia? Kontrolloitavien ihmisoikeuksien julistus odottaa allekirjoittajikseen nimenomaan kansanedustajia ja lainlaatijoita.

Kuinka paljon kriminaalipoliittisia aloitteita on tehty? Tämä käy ilmi taulukossa 1. Aloitteiden jättövuodet on ryhmitelty vaalikausien mukaan. Taulukosta käy edelleen ilmi, miten aloitteet ovat jakaantuneet kriminaalipoliitiikan eri osa-alueille. Kriminaalipoliittisessa keskustelussa ovat keskeisimpiä aloja vankeinhoito, tuomioistuinlaitos ja rikoslaki. Tarkasteluun on otettu mukaan myös poliisia koskevat aloitteet. Haluttiinhan saada kuva siitä, millä tavalla kansanedustajien kiinnostus on jakaantunut kontrolloijien ja kontrolloitavien ongelmien kesken.

Vuoden 1969 aikana jätettyjä aloitteita ei valitettavasti voitu saada mukaan tähän katsaukseen, joten viimeinen vaalikausi on taulukossa aliedustettuna.

Taulukko 1. Kriminaalipoliittiset aloitteet vuosina 1958—1968

	1958— 1961	1962— 1965	1966— 1968	yhteen- sä
poliisia kosk.	23	50	61	134
tuomioistuinl.	10	16	18	44
vankeinhoito	3	16	21	40
rang. säännöstö	5	16	17	38
yhteensä	41	98	117	256

Aloitteita jätettiin siis kaikkiaan 256 tutkitun 11 vuoden aikana. Kiinnostus alaan on selvästi lisääntymässä, suurelta osalta varmaan yleisen aloiteaktiivisuuden kasvamisen myötä. Lisäys on yli kaksinkertainen siirryttäessä vaalikaudesta 1958—1961 vaalikauteen 1962—1965. Seuraavakin harppaus on melkoinen kun ottaa huomioon, että viimeisestä vaalikaudesta puuttuvat vuoden 1969 aloitteet.

Alussa ovat laiminlyötyjä alueita olleet varsinkin vankeinhoito ja rangaistussäännöstön uusiminen; vain muutama aloite. Eniten on kiinnostusta saanut osakseen poliisi. Poliisia koskevien aloitteiden osuus on pysynyt koko ajan lähes samana, 51—56 prosentin välillä. Melkoista kontrollimyönteisyyttä toisin sanoen.

Kontrollimyönteisyyttä voidaan tarkastella myös kunkin asiar ryhmän sisällä. Halutaanko poliisin valtaa lisätä vai vähentää? Ollaanko tuomioistuinlaitosta koskevissa aloitteissa kiinnostuneita enemmän virkamieskunnan kuin asiakkaiden hyvinvoinnista? Halutaanko vankeinhoitoa koskevissa aloitteissa parantaa enemmän vartijoiden kuin vankien olosuhteita? Rangaistussäännöstön kohdalle on luokiteltu ne aloitteet, joissa puhutaan tekojen rangaistavuudesta. Halutaanko rangaistuksia koventaa vai lieventää?

Aloiteharrastus ja puolue

Ennen kriminaalipoliittisten asiaryhmien sisäistä tarkastelua on kuitenkin syytä katsoa, millaista kiinnostus on ollut eri puolueissa. Mitkä puolueet ovat olleet innokkaimpia aloitteenjättäjiä? Onko kiinnostus kriminaalipolitiikan eri aloihin samanlainen kaikissa puolueissa? Jos puolueiden välillä vallitsee suuria eroja, on kriminaalipolitiikka jo saanut tiettyjä poliittisia sävyjä, vaikkei puolueilla ohjelmia olekaan.

Taulukossa 2 aloitteet on luokiteltu ensimmäisen allekirjoittajan poliittisen kannan mukaan. Puolueet esiintyvät taulukossa ainoastaan nykyisillä nimillään. Kiinnostus kriminaalipolitiikan eri aloihin on kussakin puolueessa esitetty prosenttisen jakautuman avulla.

Taulukko 2. Puolueiden kiinnostus kriminaalipolitiikkaan

	Kok.	LKP	SFP	SMP	Kepu	SDP	TPSL	SKDL	yht.
	kaikkiaan aloitteita								
	106	35	11	5	13	72	5	9	256
	jakaantuminen aloihin (%)								
polisiia kosk.	59	71	9	...	62	50	20	11	52
tuomioistuinnl.	17	3	27	40	15	17	40	45	17
vankeinhoito	12	17	18	—	15	21	—	22	16
rang.säännöstö ...	12	9	46	60	8	12	40	22	15
yhteensä	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Puolueiden jättämien aloitteiden kokonaismäärät on taulukossa merkitty välittömästi kunkin puolueen alle. Voimme nähdä niiden perusteella, että puolueiden kriminaalipoliittisessa harrastuksessa on huomattavia eroja. Eräät puolueet ovat halunneet pysyä asiasta erossa lähes kokonaan. Onko tämä ollut poliittisesti viisasta, sitä en osaa sanoa, »valtuutus kansalta» voidaan tulkita niin väljästi. Jos olemme niin innostuneita kriminaalipolitiikan kehittämisestä, että odotamme toimintaa kaikilta puolueilta, niin silloin meidän on kohdistettava moite Keskustapuolueeseen ja SKDL:ään. Tutkitun 11 vuoden aikana edellinen teki ainoastaan 13 ja jälkimmäinen 9 alan aloitetta. Tämä on todella vähän kun ottaa huomioon, että mainituilla puolueilla on eduskunnassa hallussaan lähes puolet edustajapaikoista. Demokraattinen valvonta on siis kaventunut huomattavasti.

Ylivoimaisesti aktiivisin on ollut Kokoomus, toimelias on ollut myös Liberaalinen Kansanpuolue. Näiden puolueiden aloitteet muodostavat yhdessä runsaat puolet eli 55 prosenttia koko aloitemää-

rästä. SDP:kin on ollut aktiivinen puolue, aloitteiden osuus on 28 prosenttia. Aktiivisuus ei vedä kuitenkaan vertoja mainituille oikeistopuolueille, edustajamäärät huomioon ottaen. Yhteenlaskettunakin Kokoomuksen ja Liberaalisen Kansanpuolueen edustajamäärä on pienempi kuin SDP:n. Puheet oikeistolaisesta kriminaalipolitiikastamme eivät ilmeisestikään ole mitään satua. Tilanteen korjaaminen edellyttää varsin radikaalia muutosta vasemmiston suhtautumisessa.

Kuka haluaa auttaa poliisia? Poliisialoitteiden osuus todettiin edellä varsin suureksi. Mutta mitkä puolueet ovat erityisen innokkaita poliisiin auttajia? Kun huomioon otetaan myös absoluuttiset luvut, osoittautuvat poliisiin ystäviksi erikoisesti Liberaalinen Kansanpuolue, Kokoomus ja SDP. Kuvailtakoon vasemmiston poliisiharrastusta myös absoluuttisten lukujen avulla. SDP jätti tutkitun 11 vuoden aikana kaikkiaan 36 poliisia koskevaa aloitetta, TPSL ja SKDL kumpikin vain yhden. Mainittakoon, että SKDL vaati aloitteessaan poliisiin vallan rajoittamista.

Poliisista kiinnostuneet puolueet tuntuvat olevan kiinnostuneita myös vankeinhoitolaitoksesta hieman muita enemmän. Eräs selitys tähän voi olla se, että myös vankeinhoitolaitoksessa on runsaasti henkilökuntaa (yksi jokaista kolmea vankia kohden), jolta aloitteentekijä voi vaatimattomasti toivoa myös ääniä. Ja oikeinhan se on. Muuten aloitteet tuntuvat jakaantuvan melko tasaisesti tuomioistuinlaitoksen, vankeinhoidon ja rangaistussäännösten kesken.

Aloitteet asiaryhmittäin tarkasteltuna

Edellä aloitteet jaettiin poliisia, tuomioistuinlaitosta, vankeinhoitoa ja rangaistussäännöstöä koskeviin. Seuraavassa tarkastelua jatketaan kunkin asiaryhmän sisällä.

Aloitteiden maailma on valitettavasti paljon rikkaampi kuin tässä on mahdollista käsitellä. Vain pääpiirteet voidaan tuoda esiin. Päähuomio on aloitetoiminnan uudistusmielisyysessä ja kontrolloija — kontrolloitava -myönteisyydessä.

Kuvauksen mahdollistamiseksi aloitteet on ollut pakko luokitella. Ongelmana on tällöin tarkoituksenmukaisen luokituksen laatiminen ja lisäksi kunkin aloitteen totuudenmukaisin sijoittaminen tehtyyn luokitukseen. Tilanpuute sanelee kuitenkin sen, että näiden vaiheiden yksityiskohtaisempi selostaminen jää pois.

Tarkastelun tavoitteet antavat kuitenkin hyviä ohjeita luokkien muodostamiselle. Koska olemme kiinnostuneita aloitetoiminnan uudistusmielisyysdestä, tarvitsemme luokan, johon sijoitamme toiminnalle suuntaa antavat aloitteet. Tällaisia ovat esimerkiksi aloit-

teet, joissa vaaditaan jonkin uuden toimintamuodon käyttöön ottamista tai jo käytössä olevan toimintamuodon tehostamista. Koska olemme kiinnostuneita myös aloitteiden kontrolloija — kontrolloitava-myönteisyydestä, on syytä erottaa omiksi luokikseen ne aloitteet, jotka palvelevat ennen kaikkea kontrollikoneiston itsensä etua. Tällaisia luokkia voi erottaa kaksikin; aloitteet, joissa vaaditaan virkakoneiston laajentamista ja aloitteet, joissa halutaan parantaa koneistossa palvelevien virkamiesten taloudellisia ja sosiaalisia etuja. Samaa kysymystä valaisee myös kontrollikoneiston ja sen asiakkaiden väliset valtasuhteet. Niinpä omalla luokalla on yritetty saada selville myös tällaisia asioita käsittelevien aloitteiden määrä.

Poliisialoitteet

Poliisiasiat saivat osakseen 52 prosenttia kaikista aloitteista. Taulukossa 3 nämä aloitteet on luokiteltu edellä selostettujen periaatteiden mukaisesti. Luokka »sisäiset rakennemuutokset» sisältää eräässä mielessä neutraaleja aloitteita, piiriä ja rahoitusrakenteen muutoksia, jonkin viran arvoasteen muutoksia jne. Mainittakoon vielä, että mikäli virkamieskunnan lisäämisvaatimus sisältää myös vaatimuksen jonkin erityisen toimintamuodon tehostamisesta, tällainen aloite on sijoitettu luokkaan toiminnan kehittäminen.

Taulukko 3. Poliisia koskevat aloitteet

	aloitteita	%
toiminnan kehittäminen	18	14
virkakoneiston laajentaminen	59	44
taloud. aseman parantaminen	44	33
sisäisiä rakennemuutoksia	7	5
poliisin valta-asema	6	4
yhteensä	134	100

Vain 14 prosenttia poliisia koskeneista aloitteista edustaa toiminnan uudistamista ja sen painopisteen muuttamista. Eniten on poliisien lisäämistä vaativia aloitteita, toiseksi eniten poliisien taloudellisen aseman parantamista vaativia aloitteita. Siis ryhmänsisäisesti tarkastellen poliisialoitteet ovat varsin kontrollimyönteisiä aloitteita. Toimintaa uudistavia aloitteita on 18. Näistä 8 keskittyy liikenvalvonnan tehostamiseen. Yhdessä aloitteessa vaaditaan tiukkojen kiinniottoamisessa auttaneiden siviilihenkilöiden palkitse-

mista ja määrärahan varaamista tähän tarkoitukseen. Poliisin valta-asema on kiinnostanut melko vähän. Aloitteita on 6, joissa yhdessä vaaditaan poliisin voimakkeiden käytön tiukempaa kontrollia, muissa taas poliisin rankaisuvallan lisäämistä (rangaistusmääräysmenetely).

Harrastus poliisien asioihin näkyy paitsi aloitteiden määrässä myös siinä, että aloitteet tunkeutuvat varsin pitkälle yksityisseikkoihin. Niinpä naiskonstaabelien virkapukuavustus on saanut osakseen 5 aloitetta, poliisiradion radiosähköttäjälisä 5 aloitetta, korvaus oman asunnon käytöstä virkakäyttöön 5 aloitetta, samoin korvaus oman auton käytöstä 4 aloitetta.

Tuomioistuinaloitteet

Tuomioistuinlaitosta koskevat aloitteet muodostavat 17 prosenttia kaikista jätetyistä aloitteista. Virkakoneiston ja asiakkaiden välisiä valtasuhteita heijastavat tässä asiaryhmässä oikeusturvaa koskevat aloitteet. Koska on kysymys tuomioistuinlaitoksesta, nämä aloitteet olisi voitu ryhmitellä myös toiminnan kehittämiseksi. Jakautuma muodostuu tässä ryhmässä aivan toisenlaiseksi kuin poliisin kohdalla.

Taulukko 4. Tuomioistuinlaitosta koskevat aloitteet

	aloitteita	%
toiminnan kehittäminen	10	23
virvakoneiston laajentaminen	2	5
taloud. aseman parantaminen	8	18
sisäisiä rakennemuutoksia	8	18
oikeusturvan parantaminen	16	36
yhteensä	44	100

Virvakoneiston laajentaminen on tässä tapauksessa pienin aloiteryhmä. Tämä ei merkitse kuitenkaan sitä, etteikö nimenomaan tuomioistuinlaitoksen laajentamiseen olisi todellista tarvetta. Saanemme etsiä selitystä poliittisluontoisista tekijöistä. Ehkei tuomareita voi ostaa. Tai sitten tuomarit eivät ole osanneet asioida poliitikkojen kanssa. Luokkaan toiminnan kehittäminen sisältyy kaksi tärkeää uudistuskohdetta, lainvalmistelun ja mielentilatutkimuksen nopeuttaminen.

Henkilökunnan taloudellisiin asioihin on kiinnitetty huomiota 8 aloitteella, mutta suurin osa näistä koskee muita kuin tuomiovaltaa käyttäviä. Oikeusministeriön ylivahtimestarin ja vankilaoikeuden ylimääräisen kanslistin palkankorotustoivomuksia on molempia muistettu ikiomalla aloitteella.

Tuomioistuinlaitos on ainoa asiaryhmä, jossa asiakkaiden oikeudet ovat kohonneet suurimmaksi aloitetoiminnan kohteeksi. Mutta mieli synkkenee jälleen kun siirtyy tutkimaan vankeinhoitoaloitteita.

Vankeinhoitoaloitteet

Nyt samoja teemoja tarkastellaan vankeinhoitoa koskevien aloitteiden kohdalla. Näitä oli tutkitun 11 vuoden aikana jätetty 40 eli 16 prosenttia kaikista aloitteista.

Taulukko 5. Vankeinhoitoa koskevat aloitteet

	aloitteita	%
toiminnan kehittäminen	18	45
vankiloiden rakentaminen	4	10
taloud. aseman parantaminen	17	43
vankien oikeudellinen asema	1	2
yhteensä	40	100

Myös vankeinhoitoa koskevat aloitteet heijastavat melkoista kontrolloijamyönteisyyttä. Ainoastaan yhdessä aloitteessa on haluttu parantaa vankien oikeudellista asemaa. Harkittaessa vankien ehdonalaiseen vapauteen päästämistä pitäisi käyttää paremmin muunlaisia harkintaperusteita kuin vangin käyttäytymistä vankilassa. Niinpä vankilassaoloa ei saisi pidentää joidenkin käytösrikkeiden perusteella.

Vankeinhoidon kehittämistä koskevissa aloitteissa on kaksi, joita voidaan pitää »vankimyönteisinä». Kahdessa aloitteessa on vaadittu asuntojen järjestämistä vapautuville vangeille. Työpaikkojen järjestämistä ei sen sijaan ole vaadittu. Vankeinhoidon kehittämistä vaativien aloitteiden osuus on melko suuri. Useissa aloitteissa vaaditaan hoidollisen toiminnan lisäämistä vankiloissa. Tähän suuntaukseen on kuitenkin syytä suhtautua varovaisesti siksi, että hoidollisuus voidaan toteuttaa niin monella eri tavalla. Kumpi on esimerkiksi tärkeämpää vangin mielenterveyden kannalta; että vanki saa keskustella psykoterapeutin kanssa, tai että hän saa nauttia myös vankilassa tavallisista inhimillisistä perusoikeuksista, saa tehdä miele-

kästä työtä jäsaa työstään myös palkan? Voi käydä helposti niinkin, että psykologit vain astuvat pappien tilalle vankien kirjeitä sensuroimaan.

Vankeinhoitohenkilökunnan taloudellisen aseman parantamista koskevaan luokkaan on luettu myös asunto-olojen parantamista vaatineet aloitteet. Tällaisia aloitteita kansanedustajat olivat jättäneet kaikkiaan 13.

Rangaistusaloitteet

Tekojen rangaistavuutta koskevat aloitteet on esitetty taulukossa 6. Käsityksemme kansanedustajien kontrollimyohteisyydestä saa jälleen vahvistusta.

Taulukko 6. Tekojen rangaistavuutta koskevat aloitteet

	aloitteita	%
rangaistuksia kovennettava	20	53
rangaistuksia lievennettävä	15	39
rikosmäärittelyjen tarkennuksia	3	8
yhteensä	38	100

Rangaistuksia on haluttu enemmän koventaa kuin lieventää, jokaan erot eivät ole varsin huomattavia. Rangaistuksia on vaadittu kovennettavaksi pääosaltaan rattijuoppouden kohdalla (8 aloitetta). Vaadittaessa rangaistuksia lievennettäviksi on keskitytty juopuneena esiintymiseen ja jumalanpilkkään. Päivän keskustelu heijastuu varsin selvästi eduskunnan aloitetoiminnassa.

Mitä meidän on siis sanottava kansanedustajien uudistustoiminnasta? Ainakin seuraavat lopputoteamukset voidaan esittää:

— Aloitteet ilmaisevat kokonaisuutena huolestuneisuutta ennen kaikkea kontrolloivan koneiston hyvinvoinnista.

— Aloitteet eivät heijasta mitään kriminaalipoliittista kokonaisnäkemyistä. Aloitteiden painopiste on määräytynyt pikemminkin sen mukaan, ketkä ovat aktiivisemmin kääntyneet poliittikkojen puoleen, tai keistä aloitteentekijät ovat laskeneet parhaiten saavutavansa poliittista hyötyä. Vangeillahan ei ole äänioikeutta.

— Kansanedustajat eivät ole olleet kontrolloivan koneistomme hallitsijoita ja harkitsevia käyttäjiä, vaan sen omia innokkaita lapsia. Keskustelua eri vaihtoehtojen tarkoituksenmukaisuudesta ja

kriminaalipoliittisten uskomusten paikkansapitävyydestä ei ole käyty. Kriminaalipolitiikan kokonaissuunnittelu ei ole kiinnostanut. Vuosien 1958—1968 välisenä aikana ei jätetty ainoatakaan krimino-logista tutkimusta koskevaa aloitetta.

Edellä todettu auttaa meitä ymmärtämään kokonaisvaltaisen suunnittelun ja poliittisen ohjelmoinnin tärkeyden.

SDP:n aloitteet v. 1969

Seuraavassa luodaan lyhyt katsaus eräisiin SDP:n kansanedustajien vuonna 1969 jättämiin kriminaalipoliittisiin aloitteisiin. Aloitteet kertovat SDP:n kiinnostuksen kasvamisesta tätä yhteiskuntapolitiikan aluetta kohtaan:

— *Ilmo Paanasen* ym. toivomusaloite 14 pidätys- ja vangitsemisaikojen lyhentämisestä. Aloitteessa vaaditaan pidätys- ja vangitsemisaikojen lyhentämistä niin, että ne vastaavat kansainvälistä tasoa ja että vangitsemisesta voi päättää ainoastaan tuomioistuin.

— *Reino Breilinin* ym. toivomusaloite 15 avolaitosmaisten työsiirtoloiden käyttämisestä suljettujen vankiloiden sijasta vapausrangaistuksia täytöntöönpannaessa. Työsiirtoloissa vangeille maksetaan myös palkkaa.

— *Sinikka Lujan* ym. toivomusaloite 17 Kriminaalilaboratorion toimintaolosuhteiden parantamisesta.

— *Meeri Kalavaisen* ym. toivomusaloite 18 vapaudessa tapahtuvan kriminaalihuollon kehittämistä. Tällä hetkellä 70 % ehdonalaisesti vapautetuista vangeista joutuu poliisin valvontaan, mitä yleisesti pidetään alikehittyneen kriminaalipolitiikan tunnusmerkkinä.

— *Sinikka Lujan* ym. toivomusaloite 19 kriminaalihuoltohallituksen perustamisesta. Keskusviraston tehtävänä olisi koko kriminaalipolitiikan johtaminen. Siihen olisi keskitettävä vankeinhoidon lisäksi myös avohuolto, henkilökunnan koulutus ja alan tutkimus.

— *Veikko Mattilan* ym. toivomusaloite 20 kriminologisen tutkimuksen kehittämistä. Valtiontaloudelliset näkökohdat jo edellyttävät, että riittävä määrä kriminaalipolitiikan menoista varataan myös toiminnan tosiasiallisten vaikutusten selvittämiseen.

— *Antti-Veikko Perheentuvan* ym. lakialoite 8 rikoslain ja vaa-rallisten rikoksenuusijain eristämisestä annetun lain muuttamisesta. Käytännöstä, jonka mukaan rikoksenuusijoita rangaistaan anka-

rammin, ehdotetaan luovuttavaksi. Nykyiset rikoksen uusimista koskevat säännökset ovat osaltaan pitäneet Suomen suhteellista vankilukua noin kolminkertaisena muiden pohjoismaiden vastaaviin lukuihin verrattuna. Harkintaperusteita on muutettava päätettäessä rikoksentekijän vaarallisuudesta.

— *Uljas Mäkelän* ym. lakialoite 9 nuorista rikoksentekijöistä annetun lain muuttamisesta. Rikoksesta epäillyn vangitun oikeudenkäynnin on oltava maksuton ja oikeuden puheenjohtajan on määrättävä hänelle oikeudenkäyntiavustaja.

— *Uljas Mäkelän* ym. raha-aloite 34 määrärahan osoittamisesta Köyliön varavankilan henkilökunnan asuinrakennuksen rakennustöiden aloittamiseen.

Työväen muistitiedon merkitys

Työväenliikkeen piirissä on perinteisesti korostettu laajojen joukkojen toiminnan ja elämänolojen merkitystä yhteiskunnan ja historiallisen kehityksen muotoutumiselle. Tämä näkemys eroaa jyrkästi siitä tarkastelutavasta, jonka mukaan vain suurten johtajien, hallitsijoiden, sotapäälliköiden ja ns. säätyläisten osuus on ratkaiseva historiallisesti merkittävä.

Joukkojen merkitystä arvostavan näkökannan mukaisesti tulee tutkia ja tallentaa tietoja työläisten arkisesta elämänpiiristä, työoloista, elintavoista, harrastuksista, ajatustavoista, järjestötoiminnasta, työväen edustajien osallistumisesta yhteiskunnan luottamustoimiin, heidän kokemuksistaan yhteiskunnallisissa kriisitilanteissa, lakkoliikkeissä, sisällissodassa, vankeina jne. Jonkin sahayhdyskunnan, satamatyöläisten, maataloustyöläisten tai minkä tahansa ammattiryhmän elämästä ja kokemuksista voi asiantuntevasti kertoa se, joka on itse elänyt mukana.

Työväenliikkeen heräämiskauden, sen myöhempien nousu ja lamaannus aikojen toiminnasta ja kulloisistakin mielialoista, ristiriidoista käytännön ongelmista voivat kertoa omakohtaisten kokemusten pohjalta vanhat aktiivit tai muutoin asioita läheltä seuranneet henkilöt. Historian kirjoittajat ja muut menneisyyden tutkijat käyttävät usein apuna henkilökohtaisia haastatteluja toiminnan motiivien ja vaikuttaneiden käsityskantojen selvittämiseksi. Tapahtumien jäädessä kaukaisempaan menneisyyteen heidän on pakko tyytyä asiakirja- ja muun alkuperäisaineiston ohella mahdollisesti jälkeenjääneisiin aikalaisten kuvauksiin. Vanhemmilta ajoilta tällaisia kuvauksia on suhteellisen niukasti varsinkin tavallisten kansalaisten elämänpiiristä. — Varmaan olisi kehityksen ymmärtämiselle eduksi, mikäli voitaisiin tilastollisten tietojen, oikeudenkäyntipöytäkirjojen

Dosentti Matti Hako suorittamassa palkintojen jakoa työväen muistitietojen keruutyössä ansioituneille.

yms. ohella lukea myös perusteellisia omakohtaisia kertomuksia esim. sadan vuoden takaisesta työläiselämästä, 1880-luvun wrightiläisestä työväenliikkeestä ja 1890-luvun lakkoliikkeistä. — Työväen muistitiedon keruun tarkoituksena on pelastaa alkuperäismuistoja niin varhaiselta ajalta kuin mahdollista, la samalla huomioida myös Suomen itsenäisyyden ajalta nyt saatavissa olevan muistinvaraisen tiedon tallentaminen, jotta 1800-luvun tavoin eivät tämän vuosisadan muistelmat jää keräämättä.

Työväenliikkeen piirissä on jo 1920-luvulta alkaen kiinnitetty huomiota sisällissotaa koskevan aineiston tallentamisen tarpeellisuuteen, niinpä poliittiset järjestöt ovat kehoittaneet jäseniään tällaisen aineiston keräämiseen, monet sos.dem. järjestöt esim. kierto-
kirjein jo 1920—30-luvuilla. Tällaiset kehoitukset sinänsä eivät ole voineet johtaa järjestelmälliseen valtakunnalliseen keruutyöhön ennenkuin perustettiin keruun organisointia varten erityinen elin, Työväen muistitietotoimikunta vuonna 1960. Toimikuntaan tulivat kaikkien suurten työväenliikkeen keskusjärjestöjen sekä tiedemiespiirien edustajat. Keruun organisointiin jo tunnetuksitekemiseen saatiin Työväen Sivistysliiton ohella tehokasta tukea eri järjestöjen

kiertokirjeiden, lehdistökirjoittelun ym. tiedoituskeinojen kautta. Keruun laajamittaisuus ja käytettävissä olevien varojen vähäisyys pakottivat keruutoiminnan järjestelyyn pääasiassa harrastelutyön pohjalle, jolloin asiasta kiinnostuneet henkilöt voivat saamiensa keruuohjeiden mukaan harjoittaa haastattelutoimintaa tai omien muistelmiensa kirjoittamista kukin omien mahdollisuuksiensa rajoissa.

Ensimmäisessä vaiheessa keruu kohdistui pääasiassa vuotta 1918 edeltäneeseen aikaan. Tällöin saatiin vielä melkoisesti muistitietoa vuosisadan vaihteen seutuvilta, jopa 1800-luvun lopulta. Sitten on keruun painopiste siirtynyt vuosien 1917–18 sekä 1920-luvun muistoihin. Kaikki edellä mainitut aihepiirit ovat edelleen keruun kohtaina. Uutena keruuoppaana tulee käyttöön myös »Tasavallan toisen vuosikymmenen» tapahtumia koskeva tiedustelu, jossa keskeisinä aiheina ovat muun muassa pula- ja lapualaiskauden kokemukset työväen ja työväenliikkeen näkökulmasta. Myös osuustointamuistojen ja urheilumuistojen erityiskeruu on järjestetty koko työväen elämää ja työväenliikettä koskevan yleiskeruun ohella. Niiden jatkaminen on vieläkin ajankohtainen.

Keruiden tuloksena on Työväen Arkistossa säilytettäviin muistitiedon kokoelmiin kertynyt noin 50 000 sivua muistelmia ja haastatteluja 3 000 kertojalta. Keräelmistä on toimitettu kaksi näytekokoelmaa »Aatteet ja vaatteet» sekä »Aatteet ja aseet». Niiden avulla voitavallinen lukija tutustua pieneen osaan keruun tuloksista.

Kysyttäne, minkä vuoksi tällaista keruutyötä pidetään tärkeänä. Jo alussa viitattiin käsitykseen laajojen joukkojen ja kansanliikkeiden merkityksestä. Tämänmukaisesti on totuus saatava esiin. Oman historian ja menneisyyden tutkiminen ja tunteminen on ase myös tämänpäivän ja tulevaisuuden tilanteissa. Oman perinteen tunteminen ja vaaliminen on työväenliikkeen kulttuurityötä. Kulttuurityö ei työväenliikkeen kannalta ole mitään pelkän rihkaman vaalimista, sekin on asevaraston, henkisten resurssien kartuttamista. Hankittujen kokemusten, tietojen ja niistä saatujen opetusten pohjalta voidaan rakentaa kestäväälle perustalle uutta ja parempaa.

Pitkän parlamentin vaiheilta

— Sanonta »pitkä parlamentti» lieene lähinnä sanomalehtimiesten mielissä syntynyt nimitys Suomen eduskunnan vuosina 1939—1945 tapahtuneesta toiminnasta. Toisen maailmansodan syttyessä, kolmekymmentävuotta sitten, oli Suomessa voimassa perustuslakiemme määräys, jonka mukaan eduskuntavaalit oli suoritettava kolmivuotiskausittain (poikkeuksena eduskunnan hajoittaminen, jonka ainoastaan tasavallan presidentti voi suorittaa). Sodan olosuhteista johtuen ei eduskunta »itse» katsonut poliittisesti tarkoituksenmukaisesta enempää eduskunta- kuin kunnallisvaalienkaan toimeenpanemista. Siksi lainsäädäntötoimenpitein molemmat vaalivalinnat siirrettiin ennemmin tai myöhemmin tuleviin rauhanaikoihin. —

Rauhan vaalit

Toisen maailmansodan uhkan leijaillessa ilmassa vuotena 1939 suoritettiin lakisääteiset eduskuntavaalit heinäkuun alussa. Maamme sisäpoliittinen ilmapiiri oli kolmekymmentäluvun »hulinakaudesta» seestynyt ja vaalien tuloksena kirjattiin kansanvaltaisten voimien vaalivoitto, mm. sosialidemokraatit saavuttiv itsenäisyytemmek historian suurimman lukeman — 85 edustajapaikkaa eduskunnassa. Kyösti Kallion presidenttikausi oli alkanut muutamaa vuotta aikaisemmin. Tavallisen kansalaisen mieliala oli korkealla — elimmehän rauhan ja hyvinvoinnin ajanjaksoa.

Pitkä parlamentti kokoontuu

Olin yksi niistä sosialidemokraateista, jotka heinäkuun meille voitollisissa vaaleissa olin joutunut »mukaan kuvaan». Nuori mies

Pitkän parlamentin sosialidemokraattinen ryhmä.

(26 v.), vähän kokemuksia, vähän tietoa, mutta sitä innokkaampaa halua olla mukana rakentamassa oman maakuntani ja koko yhteisen isänmaamme tulevaisuuden kuvat häipyivät samoina hetkinä, kun jätimme elokuun lopussa edustajavaltakirjojamme. Saksa oli aloittanut salamasodan Puolaa vastaan ja ennenpitkää koko maanosamme oli suursodan jaloissa. Vuoden 1939 valtiopäivien avajaisissa oli jo jollain tavoin vakava ja vaikeuksia enteilevä tunnelma siitäkin huolimatta, että avajaiskahvitilaisuudessa niin Saksan kuin Puolankin diplomaattiedustajat kohteliaasti joskin pidättyvästi keskustelivat keskenään.

Uuden eduskunnan jäsenistä ei vielä silloin kukaan voinut edes aavistaa, mitä on tulossa puhumattakaan siitä, että juuri valittu eduskunta joutuisi jatkamaan työtään aina vuoden 1945 maaliskuuhun saakka.

Pitkän parlamentin puitteet

Vuoden 1939 vaaleissa valitun eduskunnan vaiheet voidaan jakaa seuraaviin pääjaksoihin:

syyskausi 1939 Neuvostoliiton toiminta Baltian maissa ja ns. turvallisuusneuvottelut NL:n ja Suomen välillä, ylimääräiset kertausharjoitukset (YH) ja säännöstelytalouden alkaminen.

talvisodan kausi 30/11.1939—13/3.1940. Tähän ajanjaksoon liittyy erikoisena poikkeuksena eduskunnan kokoontuminen Kauhajoella joulukuun alusta helmikuun alkupäiviin.

välirauhan kausi maaliskuusta 1940 kesä—heinäkuun vaihteeseen 1941 suurine ulko-, sisä- ja talouspoliittisine vaikeuksineen

jatkosodan kausi heinäkuusta 1941 syyskuun alkuun 1944 ja siirtymäkausi syyskuun 1944 aselevosta eduskuntavaaleihin maaliskuussa 1945.

Kaikille näille vaiheille ominaista oli se, ettei rauhan ajan laisäädäntätyötä voitu juuri ensinkään suorittaa, vaan poikkeuslaki toisensa jälkeen esiintyi eduskunnan työjärjestyksessä. Kun aikanaan pitkän parlamentin toiminta tulee historian mittapuulla arvoiduksi, voidaan epäilemättä todeta, että koko pitkän parlamentin toiminta tapahtui erittäin voimakkaan »stressin» alaisena. Ei ihme että monet tunnetut poliitikot eivät painetta kestäneet. Presidentti Kallio, pääministerit Cajander ja Hackzell — vain muutaman nimekseni — olivat mainitun paineen uhreja.

Pilviä Suomen ylle

Heinäkuun 1939 vaaleissa valitun eduskunnan työ alkoi siis maailmansodan uhkaavassa ilmapiirissä. Vain aniharvat uuden eduskunnan jäsenistä rohkenivat olla niin optimisteja, että Suomi voisi säilyä puhjetun maailmanpalon ulkopuolella. Nämäkin optimistit joutuivat pian tarkistamaan käsityksiään, kun Neuvostoliitto aloitti poliittiset ja sotilaspoliittiset aksionsa Latviassa ja Liettuassa sekä eteläisessä veljesmaassamme Virossa. Vasta kauan näiden tapahtumien jälkeen saimme tietää, että Saksa ja Neuvostoliitto olivat tehneet varsin yksityiskohtaisen, salaisen sopimuksen, jonka mukaan Baltian maat ja Suomi olivat jätetyt Neuvostoliiton vaikutuspiirin alaiseksi.

Kun sitten Baltian maiden muututtua neuvostotasavalloiksi saapui melkoisella varmuudella odotettu neuvottelukutsu Neuvostoliittoon tarkoituksella keskustella Leningradin turvallisuuskysymyksestä ja Karjalan kannaksella suoritettavista alueluovutuksista, ei ollut epäilystäkään, etteikö maamme olisi näin joutunut toisen maailmansodan jalkoihin. Vakavia olivat ne ryhmäkokoukset ja eduskunnan istunnot hallituksen tiedonantoiheen, joita runsaasti loka—

marraskuun vaiheilla jouduttiin usein aamutyön tunneille istumaan. Pessimismi eduskunnan jäsenten keskuudessa lisääntyi huolimatta siitä että diplomaattiset suhteet itäiseen naapurimme tuntuivat moitteettomilta, tosin viileiltä ja jännittyneiltä. Moniaat edustajista jopa hallituksen jäsenistäkin koettivat ylläpitää luottamustaan Neuvostoliiton ja Suomen väliseen hyökkäämättömyyssopimukseen. Nämäkin harvat optimistit kokivat kuitenkin karvaan pettymyksen paljon kohuttujen Mainilan laukausten ja mainitun sopimuksen irtisanomisen jälkeen marraskuun lopulla.

Talvisota

Epävarmuus ja levottomuus, joka oli kalvanut eduskuntaa ja koko kansaakin, muuttui karmivaksi totuudeksi 30 päivänä marraskuuta, jolloin Neuvostoliiton sotilaallinen toiminta yllättäen alkoi ja saapuivat tiedot ns. Kuusisen hallituksen muodostamisesta. Tämän kirjoittajan tiedossa ei ole, oliko eduskunnan muuttamista pois pääkaupungista harkittu kovinkaan kauan ennen tositalanteen syntymistä, mutta niin vain kuitenkin jo ensimmäisen sotapäivän iltana tai paremmin joulukuun ensimmäisen päivän vastaisena yönä tapahtui.

Päätös eduskunnan siirtymisestä pääkaupungin ulkopuolelle tehtiin marraskuun viimeisen päivän iltana epävirallisessa istunnossa Vallilan Työväentalossa. Tässä istunnossa esiintyi lähinnä ääri-oikeiston taholla ajatus siitä, että eduskunta hajaantuisi ja antaisi juuri uudistetulle hallitukselle täydet valtuudet sotatilan selvittämiseksi. Tämä ajatus ei kuitenkaan saanut eduskunnan jäsenten enemmistöä puolelleen. Niinpä äänestyksen jälkeen tuli päätökseksi, että eduskunta siirtyy pois pääkaupungista. Tosin meitä edustajia oli myös runsaasti niitäkin, jotka eivät pitäneet »karkuun lähtemistä» kunniallisena eikä kansan mielialoja ajatellen viisaanakaan. Puhe-mies Hakkila sai kuitenkin tahtonsa läpi ja joulukuun 1 päivänä klo 3.00 lähti pitkä ja pimennetty »karkulaisjuna» kohti — mitä, mihin, sen vain aniharvat lähtöhetkellä tiesivät.

Kauhajoen parlamentti

Pimennetyn, levottomia ja unettomia ihmisiä kuljettavan junan ohitettua Tampereen ja saapuessa Seinäjoelle, sain minä vasta kuulla, että matkamme määrä oli Kauhajoen kirkonkylä. Tasavallan presidentti oli päätöksellään oikeuttanut eduskunnan kokoontumaan jossakin Vaasan läänin alueella. Tosin viimeksimainittu päätös tai mää-

räys annettiin vasta joulukuun 2 päivänä, mutta muuttopuuhasta oli oltu jo 30 marraskuuta presidentti Kallioon yhteydessä.

Joulukuun 4 ensimmäistä päivää meni edustajien majoitus- ja eduskunnan toiminnan järjestelypuuhissa. Suurin osa edustajia, joilla oli omaisiakin mukanaan, sijoittui yksityisiin Kauhajoen kirkonkylän perheisiin, osan — mm. minun — asettuessa kylän ainoaan matkustajakotiin.

Nopeasti oli eduskunnan käytännöllinen toiminta saatu käyntiin ja ensimmäinen istunto oli tiistaina joulukuun 5 päivänä kello 20 ja jo seuraavana päivänä ilman suurempia keskusteluja hyväksyttiin vuoden 1940 tulo- ja menoarvio, joka oli laadittu pääasiassa rauhanoloja silmällä pitäen mutta joka myöhemmin sai useampiakin lisäarvioita sodan pakottamin lisäyksiin.

Kauhajoen parlamentin ajoista olisi paljonkin kerrottavaa, mutta kaipa tämä historiallisesti mielenkiintoinen parlamenttivaihe saa aikanaan oman lukunsa. Kiusallisinta edustajien kannalta oli se että tietojen saaminen Kauhajoelle oli koko ajan hieman hankalaa. Uutisetkin pikakirjoitettiin puhelimen välityksellä, koska radion seuraaminen häirintävaiheesta johtuen oli melkein toivotonta.

Pieni joululoma ehdittiin pitää, jolloin edustajat olivat tilaisuudessa käymään asioitaan hoitamassa kotitienoillaan.

Vuoden 1939 valtiopäivien päättäjäiset ja vuoden 1940 valtiopäivien avajaiset olivat peräkkäisinä päivinä 31.1. ja 1.2. Kauhajoen yhteiskoululla, jossa eduskunta koko Kauhajoen kautensa piti istuntonsa. Päättäjäisiin saapui luonnollisesti presidentti Kallio seurueineen. Näiden päivien ajaksi oli Kauhajoen »varuskuntaa» täydennetty muutamalla jaoksella ilmatorjuntatykistöä. Muuten oli sotilaallinen panos varsin olematon.

Jälleen Helsinkiin = pakomatka päättyi

Kun sotatilanteessa oli ankaruudestaan huolimatta tapahtunut eräänlainen pysähtyminen ja olojen katsottiin niin rauhoittuneen, että eduskunta voisi jälleen kokoontua Helsingissä ja olla lähempänä maan hallitusta sen etsiessä mahdollisuuksia vihollisuuksien lopettamiseen, päätettiin palata Helsinkiin helmikuun alussa. Viimeinen istunto Kauhajoella oli 12 päivänä helmikuuta ja ensimmäinen kokoontuminen Helsingissä eduskuntatalossa viikkoa myöhemmin.

Jännittävät vaiheet alkoivat juuri niinä aikoina. Rauhan aikaansaaminen oli ikäänkuin kaiken toiminnan tärkein tavoite. Tiedettiin, että minkälainen rauha tulisi olemaankin, ei se ainakaan olisi kansakunnallemme helppo.

Maaliskuun 13 päivä oli kaikkien tiedossa samoin kuin välirauhan ja myöhemmin solmitun Moskovon rauhankin ehdot. Eduskunnalla alkoi kuumeinen työ kaikkien niiden nopeita ratkaisuja vaativien lakien laatimiseksi, jotka olivat välttämättömät sodan seurausten selvittämiseksi. Sisäpoliittinen paine kasvoi rauhanehtojen akaruuden mukana. Erityisesti äärivasemmiston, joka oli vuosikausia kestäneen maanalaisuuden jälkeen saanut toimintavapauden, taholla vaadittiin eduskunnan hajoittamista ja uusien vaalien suorittamista, mutta nämä vaatimukset voitiin perustellusti torjua yleisen sodan jatkumisen vuoksi.

Välirauhan kausi 1940=41

Koko välirauhan kauden eduskunnalla oli kädet täynnä työtä. Pitkistä lomista ei ollut puhuttakaan. Tavallisen rivimies-kansanedustajan ei aina ollut helppoa pysyä ajan tasalla, mutta senverran kuitenkin oltiin «kärryillä», että jotakin oli tapahtumassa, jotakin sellaista, joka ei tiennyt hyvää. Suursota oli laajentunut, Tanska ja Norja saksalaisten miehittämät, sakalaisten joukkojen läpikulku Suomen kautta Norjaan tai toisin päin Saksaan oli hallituksen toimesta saanut siunauksensa, äärivasemmiston kiihkeän sisäpoliittinen painostus, Neuvostoliiton ankaruus rauhanehtojen täyttämiseksi jne. Kaikki nämä pitivät eduskuntaa ja kansanedustajia jatkuvasti lujilla. Ja kun sitten ennen juhannusta 1941 pitämässään puheessa Hitler mainitsi mm. Suomen seisovan Saksan rinnalla idän sotaretkellä lähdettyessä, useimmat kansanedustajista joutuivat sen tosiasiain eteen, että eduskunta oli ollut liiankin paljon asioiden sivussa.

Jatkosota

Jatkosodan alkuvaiheet antoivat eduskunnalle jälleen runsaasti uusia lainsäädäntötehtäviä erityisesti siirtoväen asioiden osalta, kun sensijaan vuodet 1942—1943 olivat huomattavasti helpompia eduskuntatyötä ajatellen. Jopa näinä vuosina voitiin eduskunta lomauttaakin kahden aikaisemman kovan työvuoden jälkeen. Loma-aikoina useat edustajat suorittivat käyntejään omien paikkaseutujensa rintamamiehiä tervehtimässä. Eduskunnan puolustusasiain valiokuntakin suoritti ainakin kaksi matkaa aina etulinjoille saakka.

Ajvan niinkuin asemasodan ajat rintamilla niin oli lähes koko jatkosodan ajan eduskunnankin työ pääasiassa odottamista ja taas odottamista. Mutta senjälkeen kun sodasta irrottautuminen ja erilisrauhakaavailut saivat tuulta purjeisiinsa, vilkastui eduskunnankin

aktiivisuus. Eduskunnan »kuopusta», jollainen olin koko pitkän parlamentin ajan, monen monta kertaa jännitti, valvotti jo hermojännityksestä hikoiluttikin monissa dramaattisissa vaiheissa, jolloin oli otettava jopa henkilökohtainen kanta milloin Ribbentrop-sopimukseen, milloin mihinkin koko kansakunnan kannalta vakavasti vaikuttaviin ratkaisuihin.

Sos.dem. eduskuntaryhmä oli koko pitkän parlamentin ajan varsin yksituumainen sodasta irrottautumiseen nähden, mutta kovat olosuhteet asettivat jatkuvasti esteitä. Näinä vuosina mitattiin monen kansanedustajan hermojen kestävyys ja todellinen vastuuntunto. Luonnollisesti esiintyi aika-ajoin erimielisyyksiä, joiden seurauksena ns. rauhanoppositio eduskunnassa syntyi. Jatkosodan loppuvaiheissa sos.dem. ryhmässäkin tapahtui eräänlainen poliittinen repeämä ja ikäväkseni havaitsin, että ryhmäkokouksia käytiin joskun useammas-kin »poppoossa» erikseen. Näistä kirjoittaminen vaatisi luonnollisesti oam lukunsa.

Aselevosta maaliskuun 1945 vaaleihin

Vaikea ja ristiriitainen vaihe. Jälleen runsaasti lainsäädäntöä, rauhanoloihin siirtymävaiheen, siirtoväen, sotakorvausten ja jo ankaria asekatkenta- ja sotasyyllislakeja. Siirtymävaihe oli yhtä hermoillekäypää kuin pahimmat sodan ajan vaiheet.

Pitkän parlamentin työ päättyi maaliskuun puolivälissä 1945. Näissä vaaleissa eduskunnan kasvot huomattavasti uudistuivat ja tällä hetkellä ei pitkän parlamentin jäseniä ole eduskunnassa kuin yksi ainoa — nykyinen valtiovarainministeri Eino Raunio. Osa senaikkaisista kansanedustajista on jo siirtynyt ajasta ollakseen vain eduskunnan asiakirjojen lehdillä. Monta värikästä poliittista hahmoa — ehkä värikkäämpiäkin kuin nykyisin — esiintyi pitkän parlamentin yli viisi vuotta kestäneessä historiassa. Heistä ja heidän työstään tullaan epäilemättä paljonkin kirjoittamaan samoin kuin kenties väitöskirjoihin saakka koko pitkästä parlamentista.

Maailmanpolitiikka vuonna 1969

MUUTTUVA SUURVALTA-ASETELMA

Jo 1950-luvun lopulta lähtien on näkynyt selviä merkkejä Kiinan Kansantasavallan erottumisesta itsenäiseksi voimatekijäksi maailmanpolitiikassa. Ristiriita Neuvostoliiton ja Kiinan välillä ilmeni ensimmäisen välirikon jälkeen lähinnä ideologisella tasolla. Kiinassa käydyn sisäisen välienselvittelyn tasaannuttua tämä ristiriita on nyt saanut kouriintuntuvampia muotoja. Kiinan ja Neuvostoliiton rajalla on tapahtunut vakavia sotilaallisia yhteenottoja.

NL:n ja Kiinan ristiriidan kärjistyessä on Yhdysvaltojen rooli maailmanpolitiikassa edelleen epäselvässä muutosvaiheessa. USA ei ole vielä kyennyt irtautumaan Vietnamista eikä siten arvioimaan uudelleen Aasian politiikkaansa puheista huolimatta. USA:n suhde Kiinaan ei näin ollen ole muuttunut, mutta eräitä merkkejä lähentymisestä on havaittavissa.

USA:n politiikka Euroopassa on myös vielä enemmän lupauksia muutoksesta kuin käytännön toimenpiteitä. USA tarjoaa kaikille liittolaisilleen nykyistä itsenäisempää roolia ja rohkaisee alueellisia yhteistyöpyrkimyksiä. Länsi-Euroopan yhteistyö ei kuitenkaan ole edistynyt varsinkaan taloudellisella alalla, ja Tshekkoslovakian kriisi aiheutti vain tilapäisen elpymisen sotilaallisessa yhteistyössä. Toisaalta NL on tehnyt pitkästä ajasta merkittävän tarjouksen keskustelujen järjestämiseksi Euroopan ongelmista. Se on myös osoittanut jatkuvaa valmiutta neuvotella aseistariisuntakysymyksistä ja eräistä pysyvistä ongelmista, kuten Lähi-Idän kriisistä.

Suurvalta-asetelma on siis selvästi muuttumassa. Kaksinapaisuus on mennyt aikaa. Tilalle ei kuitenkaan tule kolminapainen järjestelmä, sillä suuret voimakeskukset ovat 1960-luvulla menettäneet

merkitystään. Yleismaailmallisten vastakohtien luonne muuttuu vähemmän sotilaalliseksi ja enemmän taloudelliseksi.

Muutoksesta huolimatta on muistettava, että suurvaltojen määrälliset voimasuhteet eivät ole muuttuneet. Yhdysvaltojen kansantuote on edelleen yhtä suuri kuin Neuvostoliiton, Japanin, Länsi-Saksan, Englannin ja Ranskan yhteensä. Se on siten maailman selvästi vaikutusvaltaisimman maa. Kiina ei vielä kykene lainkaan kilpailemaan taloudellisesti minkään edellä mainitun maan kanssa. Taloudelliset voimasuhteet muuttuvat vasta 20–30 vuoden tähtäyksellä, jolloin Kiina ja Japani ovat erottautuneet samaan ryhmään USA:n ja NL:n kanssa.

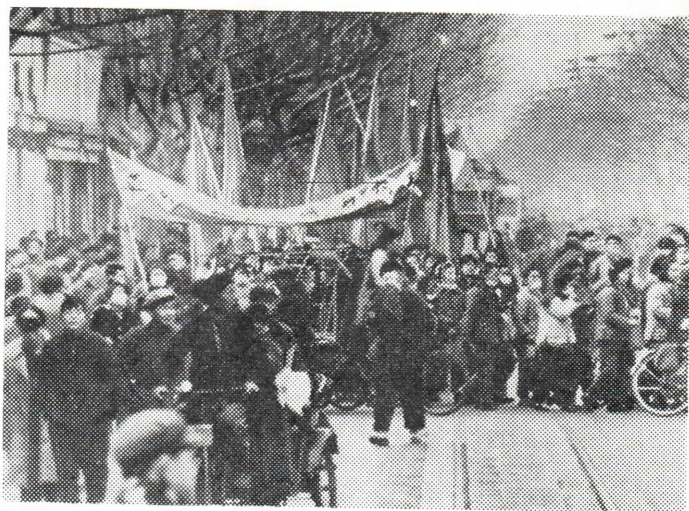
Kehitysmaiden tilassa ei tapahtunut mitään dramaattisia muutoksia. Suhteellinen kurjistuminen jatkuu entistä vauhtia, eikä teollisuus- ja kehitysmaiden taloudellisissa suhteissa ole nähtävissäkään mitään sellaista muutosta parempaan, joka johtuisi vapaaehtoisista sopimuksista. Useissa kehitysmaissa jatkuvat kansalliset vapautussodat ja näyttää siltä, että eräät vapautusliikkeet ovat saavuttamassa yllättävää menestystä. Vietnamin Kansallinen Vapautusrintama on jo saavuttanut osan pyrkimyksistään. Portugalin siirtomaiden vapautusliikkeet ovat muista sotilaallisista keinoista käyttävistä liikkeistä ehkä pisimmällä.

NEUVOSTOLIITTO JA KIIINA

1960-luvun puolivälissä alkoi länsimaaisissa tiedotusvälineissä esiintyä tietoja joukkojen siirroista NL:n läntisestä osasta Kiinan vastaiselle rajalle. Julkisuuteen ei kuitenkaan tullut täsmällisiä tietoja rajaselkkauksista ennenkuin Tšhekkoslovakian miehityksen jälkeen, jolloin Kiina väitti NL:n lentokoneiden ylittäneen maiden välisen rajan.

Ensimmäinen vakava välikohtaus tapahtui Ussuri-joella maaliskuun 2. päivänä ja toinen kaksi viikkoa myöhemmin samassa paikassa. NL ja Kiina vaihtoivat kovanaisa nootteja. Kummassakin maassa järjestettiin joukkomielenosoituksia. Välikohtauksesta julkaistiin molemmien puolin valokuva- ja filmiaineistoa. Mukana olleet sotilaat saivat NL:ssa suurta huomiota ja kaatuneiden hautajaisissa esiintyi korkeita upseereita ja muita arvohenkilöitä.

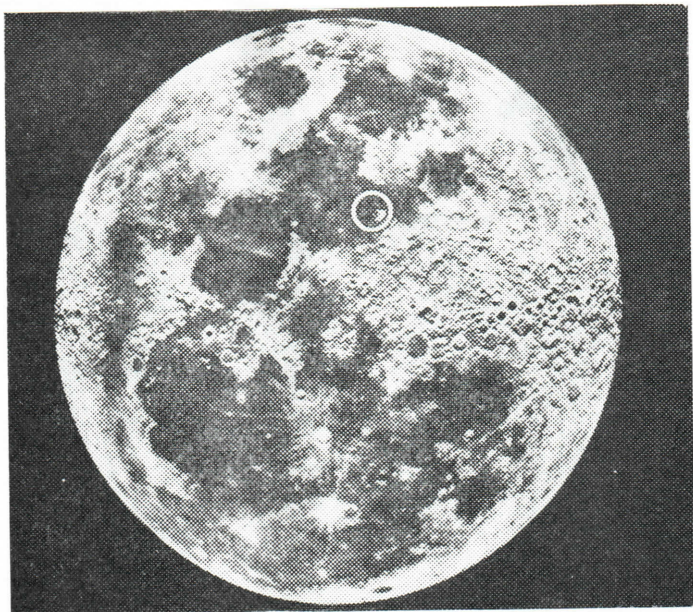
Kumpikin osapuoli syytti toista liittoutumisesta kapitalististen imperialistien kanssa toista vastaan. Kiinan taholta esitettiin historiallisiin tapahtumiin perustuvia väitteitä Kiinan ja NL:n rajojen epäoikeudenmukaisuudesta. NL ehdotti neuvotteluja Ussuri-joen rajaongelmista ja Kiinan hyväksyttyä tarjouksen aloitettiin keskus-

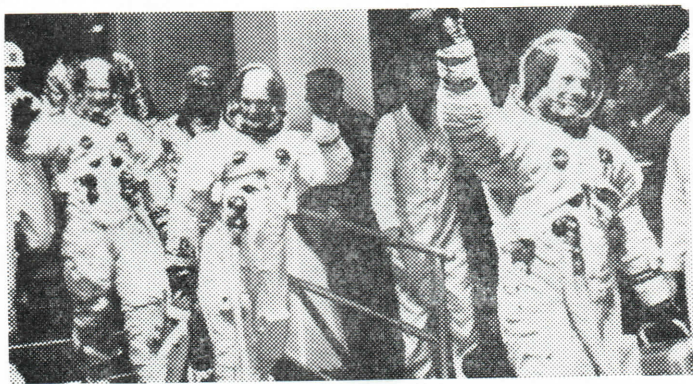
Kiinan kulttuurivallankumous päättyi Maon selvään voittoon. Kuvassa punakaarti marssilla.

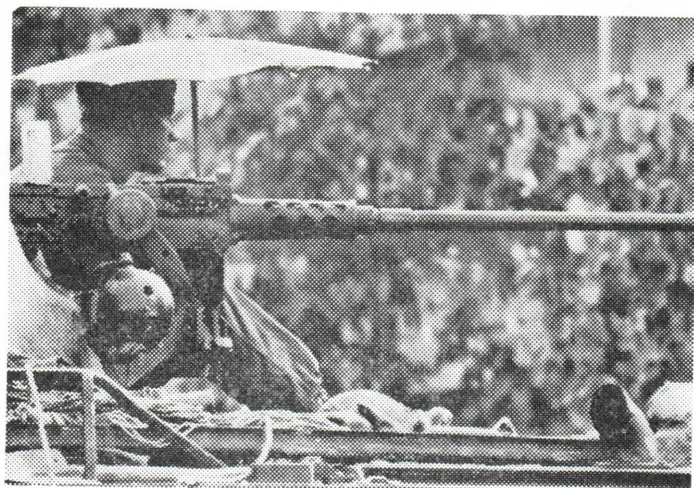
Neuvostoliiton ja Kiinan välistä rajasotaa Ussurilla viime keväältä. Neuvostoliittolaiset rajavartijat matkalla neuvottelemaan kiinalaisten kanssa.

*Heinäkuussa 1969 laskeutui ihminen ensimmäistä kertaa kuu-
hun. Rengastettu ympyrä osoittaa amerikkalaisen avaruusalus
Apollo 11:n laskeutumipaikan kuussa.*

*Voittoisat amerikkalaiset kuunkävijät. Keulassa Apollo 11:n
komentaja Neil Armstrong, joka painoi ensimmäisenä ihmisen
jalanjäljen kuu-
hun. Hänen perässään Michel Collins ja Edwin
Aldrin.*

Sota Vietnamissa jatkuu. Vaikka rauhantoiveet vuonna 1969 ovat lisääntyneet, sotatoimien lopettamisesta ei ole päästy sopimukseen.

Tshekkoslovakian tilanteen "normalisointi" jatkui vuonna 1969. Ilman vastalauseita se ei kuitenkaan tapahtunut. Järkyttäviä piirteitä Tshekkoslovakian kansan murhenäytelmässä olivat polttoitsemurhat. Kuvassa tuhannet prahalaiset nuoret mielenosoitusmarssilla kunnioittaakseen itsensä polttaneen Jan Palachin muistoa.

telut Habarovskissa kesäkuussa. Neuvottelut olivat hädin tuskin päättyneet, kun Sinkiangin maakunnan vastaisella rajalla sattui uusia vakavia välikohtauksia.

Kiinan kulttuurivallankumous oli päättynyt vuoden 1968 loppuun mennessä ja tilanne näin ollen lopullisesti Maon kannattajien hallinnassa. Kiinan kommunistisen puolueen puoluekokous pidettiin huhtikuussa 1969. Siinä valittiin Lin Piao Maon seuraajaksi, hyväksyttiin uudet säännöt, kuultiin Lin Piaon tilannekatsaus ja valittiin uusi keskuskomitea.

Neuvostoliitto oli saanut vuosien työn tuloksena koolle kommunistien puolueiden maailmankokouksen, joka kokoontui Moskovassa kesäkuussa. Mukana oli 75 puoluetta. Hallitsevista puolueista olivat poissa Kiina, Pohjois-Vietnam, Pohjois-Korea, Albania ja Jugoslavia. Vaikka kokouksen yhtenä päätarkoituksena oli osoittaa Kiinan paikka pienessä harhaoppisessa vähemmistöoppositiossa, ei

kokouksesta kuitenkin muodostunut aikaisemmin odotettua Kiinan vastaista mielenosoitusta. Eräiden mukana olleiden puolueiden vaatimukset olivat tässä suhteessa tuottaneet tuloksen. Poikkeuksellisesti saivat kaikki puolueet myös NL:n lehdissä julkisuuteen haluamansa mielipiteet. NL pyrki tällä tavoin joustamaan mahdollisimman pitkälle säilyttääkseen yhtenäisyyden. Loppukommunikeassa korostetaankin puolueiden itsenäisyyttä ja kielletään johtavan keskuksen olemassaolo. Kiinaa ei suoranaisesti tuomita. Toisaalta NL on kuitenkin painokkaasti korostanut velvollisuuksiaan sosialismin puolustajana, mikäli sosialismi joutuu uhanalaiseksi jossakin maassa.

NL:n ja Kiinan ristiriidan vakavuutta on vaikeata arvioida. On selvää, että kysymyksessä ei ole pelkästään raja- tai aluekiista, vaan syvä ideologinen ja valtapoliittinen vastakohta, jonka juuret ovat pitkällä historiassa — myös vallankumouksen historiassa. Kiinalaisten ja venäläisten kommunistien välillä esiintyi jo 1920-luvulla vakavia erimielisyyksiä noudatettavasta taktiikasta. NL epäroi kansallisten etujensa mukaisesti Maon auttamisessa ja ajoittain suorastaan tuki Tsiang-kai Shekiä. Nykyisen ristiriidan taustalla ovat kuitenkin ajankohtaisemmat ongelmat, kuten vaikutusvalta Aasiassa ja kommunistisessa liikkeessä. Vastakohtien aiheet tulevat lisääntymään. Amerikkalainen Aasian asiantuntija Harrison Salisbury ennustaakin, että pahin on vielä edessä.

TSHEKKOSLOVAKIA

Tshekkoslovakiassa on miehityksen jälkeen jatkunut ns. normalisointiprosessi, joka ei ole vielääkään päättynyt. Pian miehityksen jälkeen allekirjoitettiin sopimus NL:n joukkojen tilapäisestä oleskelusta Tshekkoslovakiassa. Väistämättömiin henkilövaihdoksiin jouduttiin vuoden alussa, kun nimitettiin perustuslain muutoksella syntyneen liittovaltion hallitus. Pääministeriksi tuli edelleen Oldrich Cernik, mutta entisistä ministereistä puuttuivat mm. ulkoministeri Hajek ja talousministeri Sik. Tammikuussa 1969 syrjäytettiin myös kansalliskokouksen puhemies Josef Smrkovsky, jota vastarintamiehet pitivät tärkeimpänä johtajanaan.

Sisäiset levottomuudet jatkuivat ja saivat vakavia muotoja, kun ylioppilas Jan Palach ja hänen esimerkkiään seuraten muutamat muut tekivät polttoitsemurhan julkisella paikalla. Maaliskuussa järjestettiin suuri voitonjuhla Tshekkoslovakian voitettua NL:n jääkiekon MM-kisoissa, mutta juhlasta muodostui samalla mielenosoitus, jossa mm. Aeroflotin Prahan toimisto tuhottiin.

Tilanteen kärjistyessä kiristyi NL:n asenne. Puolustusministeri

Gretshko vieraili Tshekkoslovakiassa mellakoiden jälkeen. Tshekkoslovakian hallitus ja kommunistipuolueen puhemiehistö tuomitsivat ankarasti mielenosoitukset.

Huhtikuun lopussa tapahtui jo kauan odotettu henkilövaihdos: Dubcek siirrettiin liittoparlamentin puhemieheksi ja hänen tilalleen puolueen pääsihteeriksi valittiin myös slovakialainen Gustav Husak. Toukokuussa keskuskomiteasta erotettiin eräitä Dubcekin kannattajia, mm. Ota Sik ja Frantisek Kriegel. Kesäkuun alussa valittiin vanhoillinen Lubomir Strougal Husakin varamieheksi.

Husak on puheissaan luvannut puhdistaa puolueen opportunistisista aineksista. Hän on kohdistanut kansalle vetoomuksia realismista. Vähän ennen miehityksen vuosipäivää pitämässään puheessa hän tunnusti Novotny'n jälkeisen uudistuspolitiikan tarpeellisuuden, mutta sanoi tilanteen luisuneen johdon käsistä. Miehitystä ei olisi tarvittu, sanoi Husak, jos maan johtajat olisivat osoittaneet vähänkin suurempaa ymmärtämystä sosialististen veljesmaiden huolestuneisuutta kohtaan.

Miehityksen vuosipäivään mennessä sensuuria oli huomattavasti kiristetty, puolueen, valtion ja järjestöjen johtoelimiä uudistettu perusteellisesti. Maassa olevat Varsovan liiton joukot pitivät harjoituksia. Vuosipäivän mielenosoitukset eivät muodostuneetkaan maatakasittäväksi mellakoinniksi, vaan mellakat keskittyivät lähinnä Prahaan ja Brnoon. Toista tuhatta ihmistä pidätettiin ja kaksi henkilöä sai surmansa. Muuten mieltä osoitettiin hiljaisemmin. Hallitus hyväksyi välittömästi ankarat lait, joiden mukaan rauhanhäiritsijöitä voidaan rangaista.

Tshekkoslovakian vaikeuksista suurimpia olivat jo ennen miehitystä taloudelliset pysähtymisilmiöt. Maa tarvitsee perusteellista teollisuuden koneiston modernisointia, markkinointi- ja johtojärjestelmän uudistusta. Miehityksen jälkeen tilanne on huonontunut NL:n avusta huolimatta. NL:n kanssa on tehty sopimukset taloudellisesta avusta, ennen kaikkea pitkäaikaisista raaka-ainetoimituksista ja konekannan uudistamisesta.

LÄNSI-EUROOPPA

Länsi-Euroopan politiikan huomattavin tapahtumasarja oli ehdottomasti Ranskan sisäinen epävakaisuus, joka johti presidentinvaihdokseen. Presidentti De Gaullen asema horjui vakavasti jo keväällä ja alkukesästä 1968, jolloin ylioppilaat ja työläiset lakkoilivat. Työväenliikkeen erimielisyydet ja sotilaskaappauksen uhka estivät silloin perusteellisemmän kumouksen. Mellakat johtivat kuitenkin yliopisto-

uudistukseen, jonka seurauksista ei vielä voida esittää lopullista arviota, sekä palkankorotuksiin, jotka inflaatio on nopeasti syönyt. Merkittävä muutos oli myös pääministeri Pompidoun »vapauttaminen» tehtävistään, jotta hänet olisi säästetty »älylliseltä ja fyysiseltä väsymykseltä» tasavallan »reserviin», niinkuin De Gaulle sanoi. Pääministeriksi tuli Maurice Couve de Murville.

Marraskuussa 1968 Ranska joutui uuteen kriisiin frangin yliarvostuksen käytyä yhä ilmeisemmäksi. Vastaavasti Länsi-Saksan markka oli aliarvostettu maan valtavan vientilylijäämän takia. De Gaulle kieltäytyi kuitenkin devalvoimasta frangia ja ryhtyi sen sijaan taloudellisiin saneeraustoimiin.

Huhtikuussa 1969 suoritettiin De Gaullen esittämä kansanäänestys paikallishallinnon uudistuksesta, josta kuitenkin muodostui luottamuslauseäänestys De Gaullen politiikasta. Presidentti ilmoitti eroavansa, mikäli uudistuksia ei hyväksytty. Äänestyksessä ei-ääniä annettiin 52,4 prosenttia ja jaa-ääniä 47,6 prosenttia. Äänestysprosentti oli 80 prosenttia. Tämän jälkeen De Gaulle erosi välittömästi ja uudet presidentinvaalit toimitettiin. Toiselle äänestyskierrokselle selvisivät entinen pääministeri Georges Pompidou ja kansalliskokouksen puheenjohtaja, keskustademokraatti Alain Poher. Kesäkuun 15. päivänä suoritetussa vaalissa Pompidou sai 58,2 prosenttia ja Poher 41,8 prosenttia äänistä. Poherin kohtalon sinetöi kommunistisen puolueen suositus kannattajilleen jäädä kotiin. Äänestysprosentti olikin vain 68,9.

Presidentti Pompidou antoi hallituksen muodostamistehtävän Jacques Chaban Delmasille. Uusi hallitus koottiin vähemmän oikeistolaisista elementeistä kuin aikaisemmat De Gaullen hallitukset. Hallituksen ensimmäinen suuri toimenpide oli frangin devalvointi 12 prosentilla elokuussa 1969.

Länsi-Saksan poliittinen elämä oli sikäli läheisessä yhteydessä Ranskan kehitykseen, että valuuttakysymyksestä muodostui syyskuussa 1969 pidettyjen liittopäivävaalien pääasia. Ranskan frangin yliarvostusta vastasi Länsi-Saksan markan aliarvostus. Sosialidemokraattien talousministeri Karl Schiller alkoi keväällä 1969 vaatia D-markan revalvointia, jotta estettäisiin hintojen voimakas nousu loppuvuodesta. Liittokansleri Kiesinger ja finanssiministeri Strauss vastustivat tätä jyrkästi. Kun Ranska devalvoi, yrittivät kristillisdemokraatit käyttää toimenpidettä hyväkseen puolustaessaan D-markan arvon säilyttämistä ennallaan. Schiller piti kuitenkin kiinni vaatimuksistaan. Hän nousi lyhyessä ajassa Länsi-Saksan suorituimaksi poliitikoksi. Maassa tapahtunut taloudellinen nousu katsottiin lähinnä hänen ansiokseen.

Liittopäivävaaleja ennakoivat eräät syksyllä 1968 pidetyt maapäivävaalit, joissa voimasuhteet eivät sanottavasti muuttuneet. Uusnatsilainen NPD ylitti kuitenkin vaadittavan 5 prosentin rajan. Maaliskuussa 1969 liittoparlamentti valitsi Berliinissä uudeksi presidentiksi vapaiden demokraattien tuella sosialidemokraatti Gustav Heinemannin kristillisdemokraattisen Heinrich Lübken seuraajaksi. Itä-Saksa ja NL protestoivat voimakkaasti vaalin suorittamista Berliinissä ja näyttikin siltä, että syntyisi vakava Berliinin kriisi. Heinemannin valinta rauhoitti kuitenkin tilanteen. Hän vaati virkaanasettajaispuheessaan aktiivista rauhanpolitiikkaa Keski-Euroopan tilanteen selvittämiseksi ja piti mm. NATO-jäsennyyttä asemana, josta pitää luopua, jos siten voidaan edistää rauhan lujittamista.

Englanti kamppailee jatkuvasti sisäisten vaikeuksien kanssa. Hallituksen talouspolitiikka ei ole tuottanut odotettua tulosta ja sen toimenpiteitä on vastustettu voimakkaasti myös ammattiyhdistysliikkeen taholta. Keväällä 1969 hallitus oli ajautua hajaantumispisteseen, kun ammattiyhdistysliike ei hyväksynyt lakiesitystä kansantaloudelle haitallisten korpilakkojen rajoittamisesta. Asiassa päästiin kuitenkin kompromissiin.

Ranskassa tapahtunut hallituksenvaihdos herätti Englannin toiveet päästä EEC:hen. Presidentti Pompidou on ollut tässä asiassa myönteisempi kuin De Gaulle. Toistaiseksi ei kuitenkaan ole tapahtunut mitään ratkaisevaa.

Pohjois-Irlannin sisäiset levottomuudet kärjistyivät elokuussa 1969 sisällissodan partaalle. Pieni katolinen vähemmistö vaatii oikeuksia ja suojaa protestanttisen enemmistön painostukselta. Vakavat mellakat saatiin rauhoitetuksi englantilaisten joukkojen avulla.

Italia ajatui kesällä 1969 sisäpoliittiseen kriisiin sosialidemokraattisen puolueen sisäisen hajaannuksen johdettua puolueen jakautumiseen. Pietro Nennin johtama puolue oli mukana kristillisdemokraattisen pääministeri Mariano Rumorin johtamassa kokoomahallituksessa. Sosialidemokraattinen puolue hajosi kysymykseen hallitusyhdisteydestä kommunistien kanssa vähemmistöön jääneen oikeiston erottauduttua omaksi puolueekseen. Tämän jälkeen hallitus hajosi ja Rumor muodosti uuden hallituksen pelkästään kristillisdemokraattisista ministereistä. Hallitus sai sosialidemokraateilta riittävästi tukea ensimmäisessä luottamuslauseäänestyksessä.

USA JA VIETNAM

Presidentti Nixonin astuttua virkaansa häneltä odotettiin välittömästi uusia sisä- ja ulkopoliittisia ratkaisuja. Nixon toimi aluksi kuitenkin varovaisesti keskittyen lähinnä ohjelmansa ensimmäiseen kohtaan: erilaisten mielipiteiden kuuntelemiseen liittolaismaissa. Hän suoritti helmikuussa kiertomatkan Länsi-Euroopan liittolaismaihin Belgiaan, Englantiin, Länsi-Saksaan, Länsi-Berliiniin, Italiaan ja Ranskaan.

Toisen merkittävän kiertomatkan Nixon suoritti kesällä 1969, jolloin hän teki maapallon ympärysmatkan Aasian kautta Romaniaan ja Englantiin. Aasiassa Nixon esitteli uutta käsitystään liittoutumasta, jossa Aasian valtiot pyrkisivät omatoimisesti ja yhteistoiminnassa keskenään huolehtimaan turvallisuudestaan USA:n suoranaisten asioiden puuttumisen vähentyessä. Hän lupasi kuitenkin käytännössä pitää kiinni entisistä sitoumuksista, eikä »uusi politiikka» näin ollen vielä ole toteutunut käytännössä. Romanian vierailun ilmaistuna tarkoituksena oli »rakentaa silta» Itä-Eurooppaan, ts. solmia yhteyksiä ohi NL:ön. Vierailun merkitys USAL:lle on toistaiseksi näkynyt vain propagandistisena voittona Nixonin saaman innostuneen vastaanoton vuoksi. NL arvosteli sekä USA:ta että Romaniaa ja varoitti sillanrakentamisesta.

USA:n avaruustutkimuksen tähän asti merkittävin saavutus, kahden miehen lähettäminen kuuhun heinäkuussa 1969, on palvellut Nixonin matkojen propagandatarkoituksia.

Kansainvälisistä merkittävimpiä ratkaisuja oli Nixonin alkuvuodesta tekemä päätös puoltaa torjuntaohjusjärjestelmän rakentamista. Tämä mannertenvälisten ohjusten torjumiseen tarkoitettu järjestelmä maksaa n. 10 miljardia dollaria, ja merkitsee sellaisena voimakasta sysäystä uuteen varustelukierrokseen. Senaatin ensimmäisessä asiaa koskeneessa äänestyksessä ABM-järjestelmä sai niukan enemmistön.

Vietnamin sodassa merkittiin vuoden 1968 tilinpäätöksenä tähän asti raskaimmat tappiot: 14 521 kaatunutta ja 92 564 haavoittunutta. 1.1.1961 jälkeen oli 1.1.1969 mennessä näin ollen kaatunut 30 543 ja haavoittunut 192 372 amerikkalaista. Lentokoneita ja helikoptereita oli menetetty 4 768 ja materiaalitappiot arvioitiin 4,8 miljardiksi markaksi. Sota maksoi 1968 runsaasti yli 20 miljardia dollaria.

Sotilaallinen tilanne ei ole muuttunut olennaisesti mihinkään suuntaan. Kansallinen Vapautusrintama väittää edelleen hallitsevansa 4/5 maasta. Pariisin rauhanneuvottelujen edellytyksenä pidettiin

sotilaallisten asemien säilyttämistä ennallaan, mutta USA on jatkanut maaseudun »puhdistamista», mihin vapautusrintama vastasi elokuussa voimakkailla raketti- ja tykistöhyökkäyksillä.

USA:n entinen Pariisin neuvottelujen päävaltuutettu Averell Harriman on arvostellut hallitusta tästä puhdistustoiminnasta, joka hänen mielestään tekee todelliset neuvottelut mahdottomiksi. Pariisin neuvottelut ovatkin olleet umpikujassa koko vuoden ajan. USA on korostanut sotilaallisten ratkaisujen merkitystä poliittisten ratkaisujen edellytyksenä, kun taas vastapuoli — ennen muuta FNL on vaatinut poliittista ratkaisua, ensimmäisenä toimenpiteenä uuden rauhanhallituksen muodostaminen Etelä-Vietnamissa. Etelä-Vietnamin sisäinen kehitys kulki kuitenkin päinvastaiseen suuntaan, sillä elokuussa 1969 korvattiin siviilipääministeri sotilashenkilöllä. Ongelmana on edelleen USA:n joukkojen rooli: vapautusrintama katsoo, että niiden on poistuttava ja poliittiset ratkaisut jätettävä Etelä-Vietnamin sisäiseksi asiaksi, kun taas USA vaatii, että ratkaisun on tapahduttava ennen kuin joukot voivat poistua.

Kesäkuussa 1969 FNL muodosti vapautetuilla alueilla väliaikaisen hallituksen, jonka pääministerinä on Huynh Tan Phat. Hallitus perustettiin yhteistyössä FNL:n kanssa taistelevien voimien kanssa. NL ja Kiina tunnustivat hallituksen kesäkuussa. Hallituksen ohjelmassa vaadittiin väliaikaisen yhteistyöhallituksen muodostamista Etelä-Vietnamiin kaikkien rauhan ja riippumattomuuden puolesta toimivien kesken.

Kesäkuussa Nixon ilmoitti entisen ulkoministerin Clark Cliffordin asiaa koskeneen artikkelin johdosta, että USA pyrkii vetämään vuoden 1970 aikana Vietnamista 100 000 miestä. Elokuussa ilmoitettiin kuitenkin joukkojen vetämisen viivästyneen.

Pohjois-Vietnamin presidentin Ho Tshi Minhin syyskuun alussa tapahtunut kuolema ei vaikuttanut välittömästi rauhanneuvotteluihin.

MUISTIINPANOJA

Handwriting practice lines consisting of 20 horizontal dashed lines.

MUISTIINPANOJA

Handwriting practice lines consisting of 20 horizontal dashed lines.

Vuoden 1970 syntymäpäiväsankareille parhaat onnittelumme

95 v.

18. 1. Ida Ruuhonen, Hamina
19. 2. Tuomas Nurminen, Inkeroinen
22. 7. Aksel Ruuth, Karhula

90 v.

27. 3. Elin Vesterinen, Helsinki
6. 4. Vihtori Suortti, Summa
21. 7. Ida Haapakoski, Rovaniemi

85 v.

1. 2. Felix Haapasaari, Seinäjoki
16. 2. Alma Vihinen, Jyväskylä
22. 2. Mimmi Peltonen, Kotka
14. 3. Tiida Grönlund, Kuusankoski
10. 4. Ida Siren, Helsinki
6. 5. Amanda Väyrynen, Imatra
28. 6. Kalle Manner, Launonen
14. 7. Edla Mikkonen, Helsinki
27. 7. Helmi Laine, Vaasa
3. 8. Emil J. Mäki, Kuusankoski
2. 9. Hjalmar Nousiainen, Kajaani
20. 9. Hanna Aalto, Kajaani mlk
2. 10. Kalle Metsomäki, Helsinki
24. 10. Ailiina Eloranta, Hämeenlinna
31. 10. Lydia Joki, Helsinki
31. 10. Helmi Salovaara, Koivukoski
4. 12. Senja Brandstaka, Hamina
6. 12. Johanna Tammilahti, Nummela
8. 12. Hilma Hänninen, Kouvola
28. 12. Ida Lahti, Leppävaara
30. 12. Hilma Parviainen, Kajaani

80 v.

2. 1. Kalle Virtanen, Lohja
11. 1. Fanny Toivonen, Tampere
28. 1. Ida Linja, Lauritsala
29. 1. Elli Karlsson, Kokkola
24. 2. Juho Lehtinen, Punkalaidun

7. 3. Juho Saarisalmi, Nummela
10. 3. Anna Salmi, Ylöjärvi
26. 3. Beda Koskela, Nokia
3. 4. Usko Siimes, Järvenpää
14. 4. Juho Luoto, Vihti
5. 4. Hannes Mikkonen, Kajaani
7. 4. Otto Peltonen, Janakkala
27. 4. Alpo Lumme, Tampere
5. 5. Anna Turunen, Hämeenlinna
24. 5. Vihtori Tyllinen, Helsinki
28. 5. Verner Nurminen, Helsinki
6. 6. Hilma Pircklen, Nummela
9. 6. Juho Vipele, Imatra
11. 6. Edit Halme, Karjalohja
17. 6. Saimi Latva, Turku
18. 6. Aleksander Puura, Jyväskylä
20. 6. Juho Lanto, Kuusankoski
25. 6. David Rosendahl, Karjaa
9. 7. Alma Mäntylä, Nummela
1. 8. Lauri Aho, Pori
6. 8. Ida Remula, Turenki
8. 8. Evert Hentunen, Karhula
10. 8. Aino Nurminen, Inkeroinen
19. 8. Jenny Anttila, Tainionkoski
20. 8. Klaara Alkanen, Punkalaidun
24. 8. Hanna Ulmanen, Jyväskylä
30. 8. Johan Mustonen, Vuoksenniska
3. 9. Eemil Järvinen, Jyväskylä
4. 9. Akseli Lehtinen, Virkkala
9. 9. Arvi Venäläinen, Imatra
11. 9. Aleksanteri Kiiskinen, Kuusankoski
12. 9. August Malmberg, Hämeenlinna
13. 9. Liina Lampinen, Pietarsaari
15. 9. Ida Mäkinen, Helsinki
19. 9. Rikhard Toivonen, Leppävaara
23. 9. Artturi Komppa, Lauritsala
27. 9. Emma Högbäck, Tainionkoski
30. 9. Frans Lehtimäki, Panelia
14. 10. Helmi Hollander, Koivukoski
26. 10. Mandi Virtanen, Imatra
31. 10. Gustava Järvinen, Helsinki
4. 11. Gerda Lehtovaara, Lahti

- 13.11. Ida Hakuli, Koivukoski
- 18.11. Hjalmar Niilola, Kouvola
- 2.12. Ida Helle, Virkkala
- 4.12. Hanna Tikkanen, Ruokolahti
- 6.12. August Karlsson, Helsinki
- 7.12. Jenny Anttila, Kotka
- 16.12. Elin Heikkilä, Tiutinen
- 18.12. Anna Lehtinen, Virkkala
- » Senja Pulska, Pietarsaari
- 20.12. Sandra Olander, Jokela
- 22.12. Frans Lahtinen, Kuusankoski
- » Eemil Valjus, Jyväskylä
- 24.12. Juho Utriainen, Joutseno

75 v.

1. 1. Hilma Nieminen, Suolahti
6. 1. Aino Keinänen, Ylivieska
7. 1. Signe Leino, Pori
14. 1. Ilmari Oksanen, Launonen
16. 1. Tilda Rinkinen, Imatra
19. 1. Väinö Valasto, Ikaalinen
24. 1. Sulo Halme, Karhula
26. 1. Martti Emil Selo, Tampere
27. 1. Aleks Hentunen, Varkaus
29. 1. Elsa Tamminen, Helsinki
31. 1. Aini Kunnari, Pietarsaari
2. 2. Anni Vuori, Jokela
5. 2. Tuomas Hippala, Kymi
5. 2. Kaisu Säätelä, Vaasa
8. 2. Eelis Louhelainen, Parikkala
16. 2. Taavetti Virolainen, Voikkaa
19. 2. Matti Valkki, Imatra
11. 2. August Lanki, Karhula
12. 2. Sofia Kaunisto, Naantali
17. 2. Ida Rinne, Hamina
24. 2. Jarl Santero, Karjaa
1. 3. Leonard Levänen, Launonen
15. 3. Rauha Johansson, Turku
22. 3. Esteri Haapala, Kuusankoski
24. 3. Viljo Virtanen, Voikkaa
29. 3. Alarik Vest, Padasjoki
1. 4. Einar Nykänen, Kymi
9. 4. Knut Vienonen, Launonen
18. 4. Hulda Märsylä, Vaasa
29. 4. Sofia Järvinen, Helsinki
2. 5. Urho Ojalampi, Teuva
12. 5. Ester Niittukari, Korpi
15. 5. Otto Kaipio, Jyväskylä
17. 5. Uuno Kykkänen, Jyväskylä
18. 5. Aaro Hämäläinen, Forssa
19. 5. Yrjö Heikkilä, Voikkaa
20. 5. Eino Valovyyö, Kuopio
- » Eemil Taavitsainen, Kuusankoski
26. 5. Einar Klami, Lahti
- » Tyyne Turjanmäki, Jyväskylä
28. 5. Kaarlo Rinne, Hamina
29. 5. Akseli Pärnänen, Imatra
1. 6. Lyydia Helminen, Inkeroinen
- » Alma Hokkanen, Suolahti
- » Mikko Repo, Parikkala
3. 6. Rosa Hagert, Voikkaa
10. 6. Valfrid Haubia, Karhula
11. 6. Lempi Virolainen, Nummi
14. 6. Juho Talja, Hämeenlinna
15. 6. Saima Haggren, Kerava
19. 6. Hulda Johansson, Toijala
21. 6. Jussi Hietamäki, Ylistaro
21. 6. Hilja Tuomisto, Hämeenlinna
24. 6. Väinö Sutela, Myllykoski
27. 6. Alfred Lindroos, Lohja
29. 6. Otto Minkkinen, Kemi
30. 6. Alma Jokelin, Kuusankoski
6. 7. William Metsävirta, Salo
9. 7. Nestor Simos, Pyhtää
11. 7. Fanny Aho, Pori
13. 7. Rauha Vuorela, Tampere
18. 7. Milma Rautjärvi, Kuusankoski
21. 7. Arvi Suuronen, Jyväskylä
23. 7. Otto Häyrinen, Kotka
- » Fanny Vilo, Helsinki
25. 7. Manda Siekkinen, Pihtipudas
1. 8. Kalle Mäkelä, Lahti
6. 8. Arvi Siltanen, Seinäjoki
10. 8. Edit Muuronen, Kuusankoski
12. 8. Hilja Vainikka, Imatra
15. 8. Viktor Hämäläinen, Tiutinen
20. 8. Milma Hartikainen, Kuopio
21. 8. Arvi Karttunen, Kemi
23. 8. Maria Räsänen, Lieksa
27. 8. Hilja Raja, Summa
9. 9. Yrjö Grosten, Karhula
14. 9. Arvi Rautio, Helsinki
16. 9. Alma Järvinen, Jyväskylä
17. 9. Elin Savela, Helsinki
19. 9. Jalmari Silvan, Helsinki
20. 9. Hulda Helenius, Kerava
23. 9. Anna Sofia Nousiainen, Kajaani
24. 9. Lauri Oksanen, Tainionkoski
- » Anna-Liisa Sjöman, Simpele
25. 9. Anna Peltonen, Tuomarila
28. 9. Eelis Hämäläinen, Helsinki
- » Arvo Urnberg, Helsinki
29. 9. Anni Tantari, Isokyrö
- 5.10. Ingrid Dromberg, Pyhtää
- » Selma Lindroos, Lohja
- 11.10. Meri Suominen, Pori
- 14.10. Elsa Hagelin, Karhula
- » Eemil Tiainen, Pihtipudas
- 20.10. Senja Jäntti, Frihers
- 21.10. Tilda Laiho, Jokela
- 25.10. Onni Hartikka, Jyväskylä
- » Tyyne Luodejoki, Kärkölä
- » Elsa Nieminen, Jyväskylä
- 10.11. Kalle Hyvönen, Lauritsala
- 15.11. Martti Raikaskoski, Nummela
- 17.11. Jalmari Junikka, Pihtipudas
- 28.11. Anna Kalavainen, Kotka
- 2.12. Ester Lيماتainen, Suolahti
- 4.12. Lempi Valjakka, Hämeenlinna
- 6.12. Bertta Jokirinne, Forssa
- 8.12. Anna Kotilainen, Joutseno
- » Emil Toivanen, Juuka
- 10.12. Otto Kari, Hämeenlinna
- 11.12. Aleksanteri Ronkanen, Oulu
- 15.12. Maria Pynnönen, Lauritsala
- 16.12. Hanna Mäki, Tampere
- 17.12. Elin Mäkelä, Hamina
- 20.12. Karl Lundström, Lintuvaara
- » Antti Ulvi, Kärkölä
- 28.12. Hilma Lampinen, Karjaa
- » Väinö Lindqvist, Espoo
- 31.12. Väinö Pystynen, Espoo

70 v.

1. 1. Aarne Härkönen, Ristijärvi
- » Eino V. Nieminen, Lievestuore
- » Helmi Vuokila, Kemi
3. 1. Toivo Ikonen, Varkaus

4. 1. Ida Tervakangas, Jyväskylä
7. 1. August Hanhinen, Pori
9. 1. Maria Pihlainen, Vaasa
10. 1. Martta Heinänen, Lahti
 - » Adiel Ruokonen, Haapamäki
11. 1. Kalle Karvonen, Kuusamo
12. 1. Anna Hyvärinen, Varkaus
 - » Lauri Pohjonen, Seinäjoki
13. 1. Eero Sipilä, Lohja
14. 1. Aili Lahti, Kuusankoski
15. 1. Viljo Näkyyä, Isokyrö
16. 1. Toivo Aholainen, Kotka
 - » Karl Emil Johansson, Kerava
19. 1. Heikki Mikkola, Forssa
22. 1. Nestori Kurittu, Sippola
 - » Antti Vartiainen, Pieksämäki
23. 1. Miina Seppälä, Lauritsala
25. 1. Viljo Korpela, Hamina
 - » Vilho Paananen, Pihtipudas
27. 1. Vieno Sydenius, Vaasa
29. 1. Jalmari Suniva, Pori
31. 1. Siiri Tirronen, Kotka
 - 1. 2. Väinö Salminen, Helsinki
 - 2. 2. Vilho Parkkonen, Kerava
 - 3. 2. Saima Virta, Tampere
 - 8. 2. Tyyne Dyster, Jyväskylä
10. 2. Martti Aronen, Karhula
 - » Selma Lonka, Voikkaa
11. 2. Yrjö Rossi, Helsinki
12. 2. Matti Evälähti, Vuoksenniska
 - » Yrjö Reijonen, Kuopio
13. 2. Dagmar Lassander, Lieksa
14. 2. Onni Nevalainen, Pankkoski
15. 2. Lauri Leppänen, Jyväskylä
17. 2. Lauri Metsämäki, Helsinki
22. 2. Armas Haijola, Könönpelto
22. 2. Amalia Raijas, Lappeenranta
23. 2. Martta Vilkki, Karhula
27. 2. Johannes Paasonen, Voikkaa
28. 2. Eino Niininen, Kuusankoski
 - 3. 3. Rauha Kantola, Forssa
 - 4. 3. Hannes Sahi, Jyväskylä
 - 5. 3. Viljo Sokura, Joensuu
 - » Ilmari Soppi, Tampere
12. 3. Hugo Bollström, Lintuvaara
17. 3. Vilho Aalto, Ruokolahti
18. 3. Hjalmar Inkola, Inkeroinen
19. 3. Hjalmar Nummelin, Karjaa
3. 3. Juho Peltonen, Imatrankoski
23. 3. Akseli Kolehmainen, Riihimäki
26. 3. Hilma Vilenius, Helsinki
28. 3. Armas Hartikainen, Tainionkoski
29. 3. Anni Fredman, Turku
30. 3. Frans Huotari, Suomussalmi
30. 3. Pekka Puustinen, Kuopio
 - 2. 4. Sulo Kuronen, Turenki
 - 7. 4. Herman Rajamäki, Nokia
 - 8. 4. Raimo Hultkonen, Lauritsala
 - » Vilho A. Kolke, Lohja mlk
 - 9. 4. Hjalmar Elomaa, Riihimäki
12. 4. Roosa Sahi, Jyväskylä
16. 4. Kerttu Vehviläinen, Lappeenranta
21. 4. Anna Kiiminki, Tainionkoski
 - » Kalle Laaksonen, Lahti
22. 4. Karl Sköld, Lintuvaara
23. 4. Vilho Minkkinen, Jyväskylä
24. 4. Yrjö Lehtinen, Kiukainen
2. 5. Margareeta Juutinen, Kotka
 - » Otto Turkkilä, Voikkaa
 - » Olga Uus-Mäkelä, Kotka
5. 5. Olga Papunen, Kemä
 - » Väinö Rintala, Pietarsaari
8. 5. Veikko M. Mäkelä, Seinäjoki
 - » Agda Nyman, Popinniemi
11. 5. Agda Tirkkonen, Kotka
12. 5. Armas Kantonen, Lauritsala
15. 5. Toivo Puumalainen, Helsinki
16. 5. Arvo Toivonen, Lahti
 - » Ilma Laaksovuori, Popinniemi
17. 5. Einar Marttinen, Karhula
18. 5. Elna Vuorinen, Lieto
20. 5. Augusti Asikainen, Varkaus
 - » Anni Blomqvist, Kuusankoski
 - » Lauri Ulanen, Pori
25. 5. Jalmari Ripatti, Karhula
26. 5. Martta Nyberg, Forssa
 - » Johan E. Savolainen, Suolahti
 - » Johannes Vaara, Helsinki
1. 6. Elin Hiltunen, Popinniemi
 - » Saara Hjelt, Harjavalta
 - » Nikodemus Lujander, Kouvola
 - » Ester Wahlstedt, Laajalahti
 - » Ida Vilen, Lappeenranta
2. 6. Hilda Kulmala, Helsinki
 - » Emil Pipinen, Puistola
4. 6. Lyidia Nousiainen, Tampere
5. 6. Edvard Rissanen, Kemin mlk
6. 6. Akseli Forström, Jyväskylä
 - » Kustaa H. Hallikainen, Vuoksenniska
7. 6. August Stigell, Lohja mlk
8. 6. Uno Rantakoski, Salo
9. 6. Martta Annala, Rovaniemi
 - » Juho Barck, Joutseno
10. 6. Tyyne Mälkki, Jyväskylä
11. 6. Hilja Huvinen, Helsinki
 - » Elsa Hykkyrä, Inkeroinen
13. 6. Elli Tammelin, Helsinki
16. 6. Ida Lehtinen, Forssa
17. 6. Emil Vanninen, Karhula
18. 6. Jenny Koski, Pietarsaari
20. 6. Lyidia Laukkanen, Varkaus
 - » Hannes Pekonen, Lielahti
21. 6. Lyyli Aattela, Lahti
24. 6. Hilja Rintala, Launonen
25. 6. Siiri Jyräntö, Tampere
26. 6. Tauno Laitinen, Helsinki
 - » Arttu Ryyänen, Pankkoski
 - » Jalmari Tujula, Tainionkoski
27. 6. Helmi Tenhunen, Oulu
29. 6. Lauri Ilvonen, Helsinki
 - 1. 7. Antti Poutanen, Vanha-Ulvila
 - 2. 7. Maija Suhonen, Järvenpää
 - 3. 7. Hilda E. Lahti, Kotka
 - 4. 7. Kaarlo Törnqvist, Pankkoski
 - 6. 7. Into Oksanen, Helsinki
 - 7. 7. Lyyli Kerman, Helsinki
 - » Juho Salonen, Suolahti
 - » Ester Vuori, Lohja mlk
 - 9. 7. Lauri Ruusala, Jyväskylä
12. 7. Valdemar Pönkkä, Jyväskylä
13. 7. Hilja Kuntsi, Simpele
14. 7. Rosa Raja, Lahti
 - » Väinö Saarinen, Jyväskylä
 - » Verner Vaitoja, Harjavalta
16. 7. Elsa Juntunen, Suomussalmi
 - » Reino Kosonen, Helsinki
17. 7. Otto Pikkarainen, Joutseno
18. 7. A. V. Laakkonen, Kinahmo
19. 7. Urpo Toikka, Inkeroinen
22. 7. Lauri Tamminen, Könönpelto

22. 7. Rikhard Veikkolainen, Vuoksensa
 27. 7. Eemeli Luosujärvi, Rovaniemi
 » Kaarlo Sirola, Pyhtää
 30. 7. Kalle Andersson, Voikkaa
 31. 7. Martti Levander, Pori
 1. 8. Ida Honkanen, Myllykoski
 » Gabriel Lähti, Suolahti
 3. 8. Antti Mattila, Helsinki
 4. 8. Martti Lepistö, Voikkaa
 5. 8. Selma Huotari, Kuhmo
 6. 8. Urho Andersson, Karhula
 » Hanna Stenfors, Luvia
 8. 8. Tyyne Toikka, Inkeroinen
 9. 8. Lempi Pelttonen, Pori
 13. 8. Martta Heinonen, Messukylä
 » Eino Vakkari, Inkeroinen
 16. 8. Eino Honkanen, Jyväskylä
 19. 8. Vilho Turunen, Ikaalinen
 20. 8. Märta Santero, Karjaa
 22. 8. Lyidia Nurminen, Lahti
 » Iivari Sarkanen, Valkeakoski
 24. 8. Aarne Suomi, Salo
 26. 8. Ilma Salojärvi, Kemi
 28. 8. Hugo Olkkonen, Lemi
 1. 9. Brynold Laine, Voikkaa
 » Hilda Rätty, Koivukoski
 6. 9. Johannes Saraluhtha, Mänttä
 8. 9. Armas J. Aalto, Nurmijärvi
 » Kalle Reunanen, Sippola
 10. 9. Martta Ahonen, Turku
 12. 9. Alma Vakkari, Inkeroinen
 13. 9. Väinö Liutu, Joutseno
 15. 9. Jenny Tarkkainen, Popinniemi
 16. 9. Isakki Mäilumäki, Seinäjoki
 18. 9. Aleks Wladimiroff, Joutseno
 19. 9. Kaarlo Aula, Salo
 22. 9. Toivo Lähti, Vehkalahti
 25. 9. Lyly Kujala, Lappeenranta
 » Oiva Visanen, Valkeakoski
 26. 9. Bertta Suortti, Helsinki
 29. 9. Irene Kuusela, Turku
 1.10. Kusti Toikka, Inkeroinen
 5.10. Lyidia Järvinen, Joutseno
 » Olga Kalpio, Helsinki
 7.10. Heikki Sivunen, Seinäjoki
 8.10. Vihtori Karvonen, Joutseno
 9.10. Kalle Helander, Suolahti
 » Anni Jarvalahti, Pori
 » Vili Lehosti, Jyväskylä
 10.10. Anna Salonen, Suolahti
 12.10. Martta Helminen, Kitee
 13.10. Olga Yrjönen, Voikkaa
 19.10. Ida Heinonen, Pihtipudas
 20.10. Olga Allonen, Korpilahti
 22.10. Hella Sillanpää, Helsinki
 25.10. Enni Korhonen, Pori
 » Sigrid Ranta, Nokia
 27.10. Fanni Raita, Forssa
 » Martta Salonen, Raisio
 28.10. Onni A. Turunen, Joutseno
 2.11. Valde Pihlaja, Karhula
 3.11. Mikko Hienonen, Tainionkoski
 3.11. Ellen Vihavainen, Suolahti
 7.11. Jaakko Koikkalainen, Lahti
 9.11. Otto Piispa, Karhula
 10.11. Ester Heino, Helsinki
 11.11. Selma Saarinen, Kuusankoski
 12.11. Anni Takala, Pori
 16.11. Aatu Jumppanen, Imatra
 19.11. Fanny Holm, Kerava
 20.11. Jalmari Sirola, Nummela
 21.11. Väinö Aronen, Kotka
 » Martta Talsi, Kotka
 23.11. Eero Mänty, Jyväskylä
 25.11. Helga Rientola, Lahti
 26.11. Antti Löppys, Ylöjärvi
 28.11. Väinö Yläsuo, Panielia
 30.11. Hilda Korja, Popinniemi
 » Antti Lähdevuo, Kemi
 5.12. Lauri Lundholm, Lohja
 6.12. Frans Tähtinen, Pori
 7.12. Anna Hassel, Kuusankoski
 8.12. Anna-Maria Saraluhtha, Mänttä
 9.12. Signe Kontturi, Vaasa
 » Amalia Salonen, Vuoksenniska
 10.12. Kalervo Lehtonen, Kuusankoski
 » Yrjö Riikinsaari, Hamina
 12.12. Olga Järvinen, Sääksjärvi
 17.12. Erkki Vuokila, Kemi
 19.12. Frans Røyskö, Seinäjoki
 22.12. Emil Arvila, Kemi
 23.12. Jalmari Terho, Kalaholma
 25.12. Uno Happonen, Joutseno
 » Saara Lindstedt, Forssa
 26.12. Olga Niskanen, Kuhmo
 31.12. Vihtori Hakala, Ikaalinen

60 v.

1. 1. Sigurd Antman, Koria
 » Ruben Björkqvist, Seinäjoki
 » Siiri Halinen, Imatra
 » Valtteri Kinnunen, Permoskylä
 » Lyyli Parikka, Helsinki
 » Hilda Tammisto, Teuva
 2. 1. Elsa Bexar, Kokkola
 » Tauno Saarinen, Myllykoski
 3. 1. Onni Pohjola, Lappeenranta
 4. 1. Pekka Piitulainen, Vuoksenniska
 » H. J. Tammelin, Oulu
 » Onni Virkki, Karhula
 5. 1. Väinö Salomaa, Helsinki
 6. 1. Veikko Koponen, Varkaus
 » Anna-Liisa Nylund, Helsinki
 8. 1. Aaro Lehtolainen, Vuoksenniska
 » Veikko Mäkinen, Mänttä
 » Pauli Viitanen, Valkeala
 10. 1. Aarne Liljebäck, Kouvola
 » Annikki Vuorinen, Tampere
 12. 1. Toini Grönroos, Salo
 » Oskari Pulli, Teuva
 » Anna Lipponen, Lauritsala
 » Joonas Talikka, Kerava
 » Aini Tani, Tiutinen
 » Onni Väisänen, Pori
 13. 1. Vieno Penttilä, Kuusankoski
 » Vilho Sirkka, Riihimäki
 14. 1. Rikhard Seittu, Helsinki
 15. 1. Jenny Juvonen, Helsinki
 » Nestor Lehtonen, Pyhtää
 » Anna Sonninen, Kajaani
 16. 1. Sanelma Palm, Kokkola
 17. 1. Eero Oinonen, Joutseno
 18. 1. Mauno Metsävuori, Tampere
 » Lea Ojanen, Kuusankoski
 20.1. Saimi Filenius, Kalaholma
 21. 1. Jenny Ihantola, Lohja
 » Paavo Salo, Valkeakoski
 23. 1. Kalevi Lindqvist, Lappeenranta
 25. 1. Teodor Pantakoski, Kuopio

25. 1. Veikko Ukkola, Inkeroinen
» Janne Voutilainen, Lauritsala
26. 1. Aili Raasu, Vehkalahti
» Irja Rantanen, Turku
30. 1. Aarne Bäck, Pietarsaari
» Uno Nurminen, Voikkaa
31. 1. Alli Lehtimäki, Turku
1. 2. Armas Kinnunen, Lauritsala
» Toivo Laine, Helsinki
2. 2. Lempi Kuparinen, Vuoksenniska
3. 2. Erkki Kuuluvainen, Nokia
4. 2. Juho Ronkainen, Tampere
» Into Laaksonen, Järvenpää
» Aarne Lipasti, Helsinki
5. 2. Pirkko Hytönen, Imatra
» Agda Murrosvirta, Valkeakoski
6. 2. Toini Juvonen, Kotka
» Helga Laakso, Nummela
» Martta Lieppinen, Korpi
7. 2. Risto Orell, Vaasa
8. 2. Irja Salonen, Helsinki
9. 2. Elma Lund, Forssa
10. 2. Lempi Piirainen, Kuhmo
» Viljo Typpi, Helsinki
11. 2. Kaarin Jovero, Pori
12. 2. Terttu Huotari, Helsinki
» Evi Orsimo, Karjaa
13. 2. Olavi Pousi, Hamina
» Rafael Säynätsalo, Vaasa
14. 2. Yrjö Niemi, Nukari
15. 2. Paavo Hellman, Riihimäki
» Bertta Öhman, Lohja
16. 2. Aili Järvinen, Forssa
17. 2. Jalmari Tuusa, Hämeenlinna
» Paavo Viljanen, Pori
19. 2. Eino Vallin, Launonen
20. 2. Pauli Vuorela, Kuusankoski
22. 2. Väinö Niiranen, Mänttä
23. 2. Mauno Koskinen, Vuoksenniska
25. 2. Matti Huhta, Vampula
» Veikko Niemi, Vuoksenniska
27. 2. Onni Manninen, Suolahti
» Helmi Ritavaara, Turku
28. 2. Arvo M. Leppänen, Nokia
» Elsa Nurminen, Sääksmäki
1. 3. Aili Mylly, Kemi
» Oiva Salomaa, Lahti
2. 3. August Ikonen, Lahti
3. 3. Pauli Sinisalo, Jyväskylä
4. 3. Kaarlo Oksanen, Kuusankoski
5. 3. Iilia Ketola, Forssa
6. 3. Reino Jokinen, Tampere
7. 3. Alvian Patrikainen, Lappeenranta
9. 3. Aili Halminen, Helsinki
» Aili Helle, Nummela
10. 3. Lyyli Häkkinen, Vuoksenniska
» Aune Nieminen, Jämsä
13. 3. Eero Koskinen, Summa
» Viljo Kuusela, Kotka
» Usko Rajala, Jokela
» Mikko Tanninen, Joensuu
14. 3. Anni Poretie, Pori
16. 3. Elli Forström, Turku
» Niilo Savolainen, Helsinki
» Tyyne Seppälä, Kuusankoski
17. 3. Torsten Hilli, Helsinki
18. 3. Reino Bergström, Kouvola
19. 3. Sulo Helenius, Salo
» Silla Kaarina Mäkinen, Tampere
» Arvo Ritanen, Jyväskylä
20. 3. Elli Aronen, Popinniemi
» Aili Kallioinen, Lahti
» Aune Paakkunainen, Forssa
» Tauno Sankari, Vammala
21. 3. Helvi Ihander, Turku
25. 3. K. A. Itkonen, Kerava
26. 3. Arvo Raasu, Vehkalahti
28. 3. Väinö Lohko, Kotka
» Veikko Ravinen, Muurame
» Väinö Rustholkarhu, Lappeenranta
» Hilja Vilkmän, Kotka
29. 3. Matti Eronen, Varkaus
30. 3. Juho Kannisto, Jyväskylä
» Helli Rahikainen, Tainionkoski
» Klaus Ruotsalainen, Helsinki
1. 4. Heikki Bäckman, Voikkaa
» Yrjö Keinonen, Mänttä
» Hanni Lahdenmäki, Helsinki
» Pentti A. Moisio, Virrat
» Matti Mäntylä, Seinäjoki
2. 4. Eino Ollikainen, Laajalahti
3. 4. Aino Majander, Inkeroinen
» Hilda Sandberg, Tiutinen
» Pauli Tapio, Kemi
4. 4. Martti Katainen, Helsinki
» Alma Nieminen, Turenki
5. 4. Heikki Naukkarinen, Helsinki
» Hilja Salmi, Kauttua
7. 4. Viljo Hynninen, Kaajaani
» Sakari Jänesaro, Kemi
8. 4. Martta Kainulainen, Parikkala
9. 4. Svea Harju, Helsinki
» Suoma Heino, Tampere
» Hanna Kainulainen, Harjavalta
» Otto Ovakainen, Helsinki
» Kalervo Pekkala, Haapamäki
» Aili Tuomi, Lohja
10. 4. Vilho Myntti, Seinäjoki
» Vilho Siivola, Helsinki
» Toivo Tiilikainen, Varkaus
14. 4. Kauko Laitinen, Varkaus
» Hilja Ojala, Vammala
» Väinö Touse, Lappeenranta
15. 4. Aimo Karvonen, Forssa
16. 4. Olli Tanner, Tampere
17. 4. Liina Lamminaho, Rovaniemi
» Lenni Mäntysaari, Teuva
18. 4. Toivo Saarinen, Jyväskylä
19. 4. Eino Saarinen, Turku
21. 4. Erkki Laukontaus, Somero
22. 4. Sylvi Siukkola, Inkeroinen
23. 4. Lauri Hellgren, Kuusankoski
24. 4. Uljas Lehikoinen, Lappeenranta
» Lyyli Sillanpää, Tampere
» Saimi Sjöman, Simpele
25. 4. Vieno Suortti, Summa
26. 4. Tauno Laine, Lahti
» Toini Mykkänen, Kouvola
» Viktor Lumioja, Jyväskylä
28. 4. Pentti Lehto, Jyväskylä
» Lempi Teräväinen, Vuoksenniska
29. 4. Kaarlo Sarvisto, Helsinki
» Eino Juutilainen, Riihimäki
30. 4. Aino Lähde, Pori
1. 5. Elsa Keurulainen, Imatra
2. 5. Helmi Aalto, Messukylä
» Väinö Hentunen, Karhula
» Ahti Lehtonen, Riihimäki
» Arvo Törrönen, Karhula
3. 5. Aili Koskinen, Salo

4. 5. Eino Korhonen, Helsinki
 - » Saima Piri, Popinniemi
 - » Toivo Virta, Salo
5. 5. Kerttu Puisto, Turku
7. 5. Orvo Lehtonen, Kuusankoski
8. 5. Toimi Kämäräinen, Kinahmo
 - » Reino Tuohimäki, Seinäjoki
 - » Yrjö Valkonen, Pieksämäki
 - » Bertta Vink, Turku
10. 5. Aarne Hasu, Hamina
 - » Irene Kivi, Vanha-Ulvila
 - » Olavi Suominen, Jyväskylä
11. 5. Aale Eloranta, Salo
12. 5. Yrjö Siitonen, Helsinki
14. 5. Alma Rinne, Karjalohja
15. 5. Aune Dyster, Helsinki
 - » Linda Savolainen, Lauritsala
16. 5. Arvo Ahonen, Lahti
 - » Aino Hujakka, Summa
 - » Matti Kauppi, Somero
17. 5. Aino Manni, Kajaani
18. 5. Semmi Nummela, Luvia
 - » Paavo Virta, Äminnefors
19. 5. Helmi Helenius, Kerava
 - » Lauri Hyppönen, Lahti
 - » Irja Karhela, Vuoksenniska
 - » Martti Mäkelä, Voikkaa
20. 5. Gunnar Wickström, Helsinki
22. 5. Viljo Kanerva, Forssa
23. 5. Hugo Nasänen, Pankakoski
 - » Lyyli Sjöman, Riihimäki
24. 5. Akseli Rodén, Vaasa
25. 5. Valma Mikkola, Kotka
28. 5. Väinö Peltonen, Joutseno
29. 5. Veikko Niukkanen, Rantasalmi
 - » Tyyne Seppä, Tainionkoski
30. 5. Tauno Saarinen, Tampere
31. 5. Meeri Ojalainen, Helsinki
 1. 6. Helmi Haini, Jyväskylä
 - » Leevi Lehtinen, Inkeroinen
 - » Ensio Partanen, Lahti
3. 6. Rauha Kauppi, Kouvola
 - » Herman Soira, Lohja mlk
4. 6. Kerttu Hirvikorpi, Ikaalinen
 - » Martti Leiso, Kerava
5. 6. Toini Grönlund, Riihimäki
 - » Irma Lampinen, Kerava
7. 6. Lahja Lappi, Ylöjärvi
 - » Erkki Mecklin, Kuopio
8. 6. Rauni Hietala, Helsinki
 - » Orvo Tammlaakso, Pori
 - » Taimi Volanen, Kuusankoski
 - » Toivo Wrikstedt, Helsinki
9. 6. Antti Enojärvi, Kemi
 - » Martta Leppänen, Jyväskylä
10. 6. Vilho Selmola, Nokia
11. 6. Voitto Laine, Kiukainen
12. 6. Allan Noutio, Pori
15. 6. Arvid Rönkönharju, Oulu
16. 6. Aino Piispa, Vuoksenniska
18. 6. Tyyne Hänninen, Riihimäki
20. 6. Inga Helli, Vaasa
21. 6. Sulo Puranen, Vuoksenniska
22. 6. Saimi Kervinen, Helsinki
 - » Paavo Saaristo, Lohja
24. 6. Uno Kujanpää, Forssa
 - » Ilta Tamminen, Kauttua
 - » Vilho Vartio, Säaksmäki
25. 6. Uno Mustonen, Helsinki
26. 6. Martti Laitila, Seinäjoki
26. 6. Sulo Tammisto, Kerava
27. 6. Kalle Hätäla, Oulu
28. 6. Väinö Huhtilainen, Kerava
29. 6. Juho Villgren, Virkkala
30. 6. Eino Antikainen, Rauanlahti
 - » Hilma Santala, Vanha-Ulvila
2. 7. Helmi Hyvärinen, Varkaus
 - » Toivo Kiiskinen, Vuoksenniska
 - » Toivo Mynttinen, Myllykoski
3. 7. Kalervo Aho, Tampere
 - » Arvo Hjelt, Karhula
6. 7. Anna Junni, Simpele
9. 7. Eino Karjalainen, Kajaani
10. 7. Vilho Pekkala, Kemi
11. 7. Nerina Halme, Forssa
 - » Toivo Kanninen, Oulu
14. 7. Rauni Helenius, Jyväskylä
15. 7. Rauni Mäkelä, Riihimäki
16. 7. Reino Rahikainen, Lappeenranta
 - » Valdemar Saarela, Helsinki
17. 7. Veikko Ilvonen, Vuoksenniska
 - » Martti Mansikkaniemi, Teuva
 - » Jaakko Tähtinen, Kuusankoski
 - » Paula Yrjönen, Koivukoski
18. 7. Pentti Olavi Kinos, Tampere
 - » Taimi Seppänen, Valkeakoski
 - » Kaarlo Tuomi, Lohja
19. 7. Erkki Ahola, Sippola
 - » Viljo Mäkinen, Jyväskylä
20. 7. Vieno Kähäri, Voikkaa
22. 7. Esa Ilkka, Vaasa
23. 7. Toivo Aro, Pietarsaari
 - » Toivo Kansonen, Kuusankoski
 - » Rauha Kilpeläinen, Vuoksenniska
 - » Hulda Manninen, Helsinki
 - » Aili Mattila, Forssa
 - » Helli Nyysönen, Vuoksenniska
 - » Sulo Salo, Imatrankoski
26. 7. Väinö Heinonen, Imatra
 - » Antti Salpakoski, Rovaniemi
27. 7. Ilta Lehto, Helsinki
 - » Vieno Pursio, Kotka
28. 7. Arvi Kiiranen, Karhula
 1. 8. Alina Väkeväinen, Kitee
 3. 8. Matti Uotila, Säaksmäki
 4. 8. Aune Tynkkynen, Joutseno
 - » Unto Vaarela, Helsinki
6. 8. Sulo Hynninen, Nokia
 - » Aleksanteri Oksman, Vuoksenniska
7. 8. Lauri Laine, Turku
 - » Hilja Topo, Voikkaa
 - » Unelma Venäläinen, Imatra
11. 8. Armas Nykänen, Lappeenranta
 - » Elsa Seppinen, Helsinki
12. 8. Paavo Domander, Kotka
13. 8. Edvin Kuparinen, Vuoksenniska
14. 8. Eino Hiiva, Helsinki
 - » Impi Kuukkanen, Kuusankoski
 - » Reino Lindberg, Jokela
15. 8. Veikko Vierros, Voikkaa
16. 8. Arvid Liikanen, Helsinki
17. 8. Eeva Lemperi, Voikkaa
 - » Olavi Vesterinen, Lappeenranta
18. 8. Eero Lampila, Nokia
19. 8. Linda Linna, Kemi
20. 8. Lauri Kolsi, Karhula
21. 8. Lempi Iskanius, Kotka
 - » Veikko Korolainen, Kemi
 - » Signe Soininen, Jämsä
22. 8. Maila Härkönen, Kotka

25. 8. Aili Kiiskinen, Vuoksenniska
 - » Arvo Knuutinen, Jyväskylä
26. 8. Helmi Merikallio, Nummela
29. 8. Eino Kouhia, Otanmäki
 - » Oskar Pokkinen, Helsinki
30. 8. Einar Immonen, Lahti
 - » Aarne Metsä, Pohja kk.
 - » Arvo Nurmi, Virkkala
1. 9. Matti Sippola, Lohja
2. 9. Lempi Loikala, Harjavalta
3. 9. Väinö Hämäläinen, Joutseno
 - » Emil Vikström, Ruokolahti
4. 9. Aune Rinne, Riihimäki
5. 9. Paavo Eertamo, Lohja
 - » Elli Järvinen, Kauttua
7. 9. Antero Nevaja, Helsinki
 - » Aapeli Savolainen, Riihimäki
8. 9. Eino Laitinen, Imatra
9. 9. Salme Lintunen, Tampere
10. 9. Einari Leskinen, Vuolijoki
 - » Einari J. Leskinen, Otanmäki
 - » Lempi Puttonen, Suovanlahti
 - » Oiva Salminen, Karhula
 - » Aune Tamminen, Riihimäki
11. 9. Oiva Rantanen, Lahti
12. 9. Olavi Kahakorpi, Jyväskylä
13. 9. Kaarlo Saarinen, Kuusankoski
 - » Armas Soisalo, Karjaa
14. 9. Arvo Saavalainen, Rovaniemi
16. 9. Kaarlo Ilvonen, Jyväskylä
17. 9. Aira Kallio, Seinäjoki
20. 9. Helvi Bäck, Pietarsaari
 - » Kaino Svahn, Lohja mlk.
21. 9. Eino Laine, Kuusankoski
 - » Yrjö Lehmus, Lahti
 - » Eero Merikangas, Helsinki
22. 9. Viljo Mäkelä, Pyhtää
23. 9. Viljo Lahnaoja, Kuusankoski
 - » Lyyli Torvinen, Varkaus
24. 9. Taimi Kekkonen, Tampere
26. 9. Lennart Panttila, Helsinki
27. 9. Lempi Lukkarinen, Sippola
 - » Lauri Ruonala, Kemi
 - » Einari Vaittinen, Lahti
28. 9. Lennart Ikonen, Tampere
29. 9. Runar Engblom, Turku
 - » Elvi Kilpeläinen, Koivukoski
 - » Väinö Ollikainen, Kouvola
 - » Urho Rinteeä, Lahti
- 1.10. Paavo Ahola, Turenki
- 1.10. Pentti Tihveräinen, Tampere
2. 10. Maili Turunen, Tiutinen
 - » Elsa Vuokila, Kemi
 - » Leo Vuori, Jokela
- 3.10. Evald Ojanen, Kuusankoski
- 4.10. Heikki Asikainen, Rovaniemi
 - » Hilma Niemi, Aavasaksa
- 6.10. Hilja Sääksberg, Valkeakoski
- 8.10. Vieno Ojala, Vammala
- 10.10. Olavi Kaski, Vammala
 - » Elsa Pörhölä, Jokela
- 14.10. Valfrid Kortema, Savio
- 16.10. Aino Räsänen, Jyväskylä
- 18.10. Eero Lonka, Voikkaa
- 19.10. Huugo Heinonen, Vaasa
 - » Oiva Kaivola, Pori
 - » Toivo Ruusunen, Harjavalta
 - » Aulis Toivola, Helsinki
- 20.10. Ilmari Aaltonen, Kalaholma
 - » Vilma Ruonakangas, Puolanka
- 21.10. Alma Valjakka, Voikkaa
- 22.10. Hilda Peltomaa, Lappi Tl.
 - » Irja Savonen, Lieto
- 23.10. Seth Skog, Lohja
- 24.10. Arvo Myyrä, Jyväskylä
- 27.10. Vilho Valtonen, Harjavalta
- 28.10. Aarne Järvinen, Padajoki
 - » Toivo Nykänen, Oulu
- 29.10. Pauli Jalava, Karhula
 - » Mikko Korhonen, Suovanlahti
 - » Mauno Luukkainen, Lahti
- 30.10. Kalle Laine, Harjavalta
- 31.10. Aune Rahkonen, Kakkola
 - 1.11. Niilo Haapala, Imatra
 - 2.11. Asser Blomqvist, Karhula
 - 3.11. Martti Salo, Salo
 - 4.11. Erkki Puro, Valkeakoski
 - » Tyyne Tervonen, Pieksämäki
 - 7.11. Erkki Tuunanen, Helsinki
 - 8.11. Matti Prykäri, Kemi
 - » Sakari Tuominen, Rovaniemi
 - 9.11. Martti Laukkanen, Ruokolahti
 - 10.11. Juho H. Halonen, Oulu
 - 11.11. Veikko J. A. Venho, Helsinki
 - 12.11. Meri Majaniemi, Tampere
 - 14.11. Aili Metsäranta, Kakkola
 - » Lauri Stenman, Virkkala
 - 15.11. Kalle Hepola, Jyväskylä
 - » Irja Lammi, Forssa
 - 16.11. Runar Lihr, Helsinki
 - 18.11. Sirkka Leppänen, Tampere
 - » Valto Tersa, Lappeenranta
 - 19.11. Vilho Kuhanen, Nokia
 - 20.11. Fjalar Sundell, Helsinki
 - 21.11. Otto Räsänen, Tainionkoski
 - » Veera Salmi, Kuusankoski
 - 24.11. Teuvo Lehto, Turku
 - » Erkki Mäkinen, Helsinki
 - 25.11. Oiva Hujakka, Summa
 - » Helmi Korpela, Kuusankoski
 - 26.11. Esteri Pihlajisto, Leppävaara
 - » Vilho Wiik, Frihers
 - 28.11. Katri Jokinen, Riihimäki
 - » Elli Railovuori, Pori
 - » Elli Raimi, Helsinki
 - 29.11. Aune Puhakka, Helsinki
 - » Aili Vuori, Riihimäki
 - 1.12. Oskari Liukkonen, Hartola
 - » Oskari Venovirta, Espoo
 - 3.12. Eero Veijalainen, Helsinki
 - 5.12. Usko V. Laiho, Tampere
 - 7.12. Aune Niinivuori, Inkeroinen
 - » Vihtori Verlin, Kakkola
 - 10.12. Elli Mukula, Inkeroinen
 - » Uljas Lyytinen, Vuoksenniska
 - 11.12. Helvi Rahkonen, Vuoksenniska
 - » Väinö Törnroos, Helsinki
 - 12.12. Arvo E. Vainio, Kauttua
 - 13.12. Salme Peltonen, Tampere
 - 14.12. Tauno Tamminen, Riihimäki
 - 15.12. Usko Härmä, Pirkkala
 - » Karl A. Rinne, Riihimäki
 - 16.12. Vilho Katainen, Harjavalta
 - 17.12. Johannes Hartikka, Jyväskylä
 - 18.12. Heino Holopainen, Jyväskylä
 - » Lilli Laaksonen, Kerava
 - » Leo Laine, Helsinki
 - » Eino M. Rintamäki, Ylistaro
 - 19.12. Arvo Koivikko, Jyväskylä
 - » Anni Pekkanen, Helsinki

- 19.12. Vera Poutanen, Helsinki
 » Martta Ukkola, Kuusankoski
 20.12. Kusti Karvonen, Inkeroinen
 » Linda Ranta, Kotka
 23.12. Jaakko Kallio, Tampere
 26.12. Vilho Arola, Kauttua
 » Unto Heinilä, Inkeroinen
 27.12. Kaarina Rantanen, Tampere
 28.12. Eino Pakasto, Savio
 » Antti Torra, Lappeenranta
 30.12. Aapo Jallinoja, Viiala
 30.12. Aira Viitanen, Turenki

50 v.

1. 1. Veikko Peuha, Riihimäki
 2. 1. Helga Gustavson, Hämeenkylä
 5. 1. Kauko Sulasalmi, Vehkalahti
 7. 1. Kirsti Mettälä, Koria
 8. 1. Eila Uksila, Kemi
 9. 1. Ilmari Tyrmi, Joutseno
 11. 1. Anna-Liisa Aalto, Helsinki
 » Viljo Ellonen, Voikkaa
 » Joonas Long, Joutseno
 » Pentti Tenkula, Seinäjoki
 12. 1. Toini Islander, Lahti
 » Annikki Pihlava, Ravani
 » Aarne Virta, Äminnefors
 13. 1. Toini Kajander, Vuoksenniska
 » Tauno Mattila, Kauttua
 » Toini Vuorinen, Nokia
 14. 1. Hannu Skippari, Raisio
 15. 1. Silja Heinonen, Tapiola
 17. 1. Pentti Jaatinen, Nummela
 » Kaino Savilahti, Tampere
 18. 1. Birger Bergström, Helsinki
 » Kalevi Nieminen, Mänttä
 20. 1. Erkki Jansson, Toijala
 21. 1. Aune Malmstedt, Lohja
 23. 1. Asser Saarinen, Järvenpää
 24. 1. Aino Hämäläinen, Voikkaa
 » Yrjö Pentikäinen, Tainionkoski
 25. 1. Väinö Seppä, Tampere
 26. 1. Veikko Auvinen, Imatra
 » Paavo Ikonen, Varkaus
 » Meeri Lintukorpi, Launonen
 27. 1. Vilho Helenius, Kuusankoski
 28. 1. Hilja Kaiholehto, Jyväskylä
 30. 1. Paula Nikkilä, Lahti
 31. 1. Maire Koikkalainen, Vuoksenniska
 » Pauli Koste, Koria
 2. 2. Kerttu Mäkinen, Jämsä
 3. 2. Rakel Sorsa, Pietarsaari
 4. 2. Sirkka Jäkälä, Voikkaa
 » Ilmari Roininen, Espoo
 5. 2. Elvi Toiviainen, Vuoksenniska
 7. 2. Esko Kinnunen, Oravisto
 » Helvi Peltonen, Turenki
 8. 2. Erkki Vanhanen, Kouvola
 9. 2. Åke Elis Tiainen, Könönpelto
 10. 2. Armas Tiikansalo, Kotka
 11. 2. Kaija Väinikka, Voikkaa
 » Helena Valve, Somero
 12. 2. Toini Laaksonen, Jämsä
 13. 2. Mikko Koski, Lahti
 » Helkky Nurminen, Lahti
 15. 2. Aarno Syrjälä, Tampere
 16. 2. Lauri Häivälä, Kakkola
 » Aino Orela, Järvenpää
 17. 2. Vappu Kauppinen, Suolahti
 17. 2. Pekka Lehikoinen, Lohja mlk.
 18. 2. Väinö J. Haaparanta, Vuoksenniska
 » Arla Vasko, Suolahti
 19. 2. Eero Kallio, Lahti
 » Niilo Saari, Pihtipudas
 20. 2. Kauko Laakso, Lohja
 » Tauno Risula, Tampere
 22. 2. Arvid Eriksson, Helsinki
 » Aksel Kollin, Lohja
 » Hulda Loman, Lohja mlk.,
 » Irja Ukkola, Helsinki
 24. 2. Aune Ylimäki, Viiala
 25. 2. Irja Rahikainen, Tainionkoski
 » Meeri Sukander, Järvenpää
 27. 2. Lauri Nummelin, Helsinki
 » Paavo Suominen, Kauttua
 » Juho Vuoristo, Jyväskylä
 29. 2. Impi Luode, Tiutinen
 » Viljo Peltola, Seinäjoki
 1. 3. Toini Hämäläinen, Suolahti
 » Aune Kokkonen, Korso
 » Heta Rantanen, Valkeakoski
 » Alpo Vaara, Muurola
 2. 3. Arvo Saikkonen, Jyväskylä
 3. 3. Edwin Hakala, Kemi
 » Artturi Kyllönen, Kuhmo
 4. 3. Saara Mikkonen, Harjavalta
 5. 3. Mauno E. J. Ahonen, Riihimäki
 9. 3. Helmi Ahonen, Pori
 » Arvi Jormakka, Kakkola
 10. 3. Greta Salin, Lohja
 » Sanni Verronen, Somero
 11. 3. Aarre Peippo, Jyväskylä
 12. 3. Onni Pitkääho, Haapamäki
 » Aura Virtanen, Kuusankoski
 13. 3. Irja Anttila, Myllykoski
 » Kalle Hahto, Oulu
 14. 3. Pentti Toivonen, Kemi
 15. 3. Toivo Lehto, Turenki
 » Risto Paajanen, Naantali
 » Sulo Lindén, Lohja
 16. 3. Pentti Lahti, Hamina
 17. 3. Veikki Vekuri, Kakkola
 18. 3. Viljo Heikka, Lohja
 » Tauno Kivimäki, Lintuvaara
 » Altti Virta, Harjavalta
 19. 3. Aarne Kiiskinen, Imatra
 » Toivo Reijo, Kouvola
 » Pentti Tuhtonen, Tampere
 20. 3. Kauko Kauppinen, Savio
 » Erkki Laine, Espoo
 21. 3. Rauni Lahtinen, Kerava
 22. 3. Toivo Kuivanen, Jyväskylä
 » Pääte Lahdenpää, Lohja
 23. 3. Väinö Helin, Kauttua
 » Lars Lindeman, Inko
 » Olavi Luja, Lintuvaara
 25. 3. Väinö Laasonen, Helsinki
 » Veikko Vesala, Toivio
 26. 3. Armas Pinta, Teuva
 » Eino Vuorenperä, Harjavalta
 27. 3. Aune Rangell, Äminnefors
 28. 3. Aarne Nevalainen, Hamina
 » Unto Saarusto, Lappeenranta
 » Eelis Tuunainen, Lahti
 29. 3. Yrjö Ahjolinna, Helsinki
 » Kaija Lahti, Inkeroinen
 » Veikko Valtakangas, Kouvola
 30. 3. Sirkka Koivulahti, Riihimäki
 » Kaarina Kuivanen, Lauritsala

31. 3. Veikko Laakso, Ylöjärvi
 - » Benjam Suominen, Rovaniemi
2. 4. Lydia Parkkonen, Helsinki
 - » Eila Söderholm, Laajalahti
3. 4. Veikko Vehviläinen, Helsinki
4. 4. Allan Aaltonen, Turku
 - » Martti Härkönen, Kajaani
 - » Hanne Mäkilä, Panielia
 - » Bertta Pellikka, Lieksa
5. 4. Kaija Moilanen, Jyväskylä
 - » Leo Salo, Panielia
 - » Erkki Timonen, Otanmäki
7. 4. Vilho A. Alhola, Lohja
 - » Alli Lehti, Kerava
 - » Unto Luotola, Helsinki
 - » Jorma Vuokko, Helsinki
9. 4. Vieno Ahlfors, Jokela
 - » Aarre Airo, Turku
10. 4. Kirsti Fredman, Turku
13. 4. Olavi Luoto, Vehkalahti
15. 4. Mikko Laine, Lahti
17. 4. Pentti Hiltunen, Varkaus
 - » Veikko Huovila, Tiutinen
 - » Anna Pyykkö, Frihers
18. 4. Vilho Järvinen, Helsinki
 - » Olli Vihavainen, Lahti
19. 4. Toivo Korhonen, Hämeenlinna
20. 4. Allan Heinonen, Helsinki
 - » Erkki Lehtonen, Frihers
 - » Julius Lemberg, Helsinki
22. 4. Veikko Kuusisto, Pieksämäki
 - » Pauli Marjaketo, Lahti
24. 4. Toivo Kotilainen, Helsinki
25. 4. Antero Arvilommi, Summa
25. 4. Uuno Korkeakoski, Tampere
 - » Johan Veckman, Tainionkoski
27. 4. Pauli Hollander, Kokkola
 - » Jaakko Tiitinen, Lauritsala
28. 4. Aimo Holstein, Helsinki
 - » Sointu Nissinen, Pori
 - » Heikki Salmela, Jyväskylä
 - » Matti Sarkanen, Höytämö
29. 4. Einari Kultanen, Sippola
30. 4. Eero Vesanen, Turku
2. 5. Aulis Ollikainen, Jyväskylä
 - » Eino Orre, Aavasaksa
 - » Tauno Timonen, Kitee
4. 5. Siiri Kytö, Helsinki
5. 5. Hilja Häkkinen, Kotka
 - » Armas Mansner, Lohja mlk.
6. 5. Yrjö Hilonen, Helsinki
6. 5. Aarne Kuisma, Tampere
 - » Eero Sinkkonen, Seinäjoki
7. 5. Pekka Naukkarinen, Sääksmäki
9. 5. Eino Hyvönen, Kuusankoski
 - » Anja Laitinen, Kotka
10. 5. Aate Leskelä, Kokkola
11. 5. Arvo Komppa, Kajaani mlk.
14. 5. Erkki Hyvärinen, Otanmäki
 - » Yrjö O. Toivanen, Kuopio
16. 5. Ahti Larinaho, Mänttä
17. 5. Olavi Alhasto, Helsinki
 - » Elo Lahtinen, Otanmäki
 - » Paavo Laine, Korja
18. 5. Unto Karjalainen, Helsinki
18. 5. Erkki Kuusamo, Panielia
 - » Esko Paavola, Helsinki
19. 5. Kaija Kotka, Tampere
 - » Elli Maria Saarenoja, Helsinki
20. 5. Hanna Mäkinen, Helsinki
20. 5. Heikki Nieminen, Helsinki
 - » Kaarlo Rundqvist, Helsinki
 - » Martti Savila, Järvenpää
22. 5. Kauko Antikainen, Vuoksenniska
23. 5. Kaisla Haulivuori, Kerava
 - » Kaarlo Kaiholehto, Jyväskylä
24. 5. Veikko Määttä, Oulu
25. 5. Jalmari Hirvonen, Kerava
 - » Viivi Pullinen, Harjavalta
26. 5. Elsa Kakko, Rovaniemi
27. 5. Pentti Jauho, Joutseno
 - » Kalle Koivula, Jyväskylä
 - » Yrjö Konttinen, Lahti
29. 5. Erkki Pöllänen, Myllykoski
30. 5. Pekka Soinen, Ruvaslahti
1. 6. Kaarlo Grönlund, Tainionkoski
 - » Pentti Nuolivirta, Antskog
 - » Samuli Tolonen, Helsinki
2. 6. Vieno Hilikka, Kauttua
 - » Eino Hämäläinen, Otanmäki
 - » Lea Södergård, Pietarsaari
3. 6. Helmi Laurila, Virrat
 - » Johannes Padatsu, Ylöjärvi
4. 6. Ester Laihia, Tainionkoski
5. 6. Heikki Kajander, Myllykoski
 - » Raakel Leskinen, Helsinki
 - » Helge Orava, Kannus
7. 6. Kaino Laaksonen, Salo
 - » Leevi Nurmi, Karhula
8. 6. Aune Kollin, Riihimäki
 - » Toini Putsula, Lahti
 - » Tauno Tenhunen, Varkaus
 - » Sulo Vuorisalo, Ikaalinen
11. 6. Eila Liski, Kuusankoski
 - » Ahti Sainio, Oulu
12. 6. Aili Grönlund, Vaasa
12. 6. Orvokki Kukko, Kymi
13. 6. Siiri Nylund, Helsinki
14. 6. Lahja Isomäki, Jyväskylä
 - » Aili Lindell, Kauttua
15. 6. Aarre E. Nieminen, Suolahti
 - » Elsa Suominen, Kerava
16. 6. Sylvi Kokkonen, Kajaani
17. 6. Jenny Heikkinen, Vuokatti
19. 6. PaaVo Leinonen, Karhula
 - » Bertel Marjamäki, Kristiina
20. 6. Aarne Ahonen, Voikkaa
 - » Reino Oksava, Helsinki
 - » Rauha Teikari, Vehkalahti
 - » Sirkka Afelt, Lohja mlk.
21. 6. Anja Lippinen, Hamina
 - » Väinö Nenonen, Sonkajävi
22. 6. Reino Ikonen, Jyväskylä
24. 6. Reino Jokelainen, Kajaani
 - » Toivo Partanen, Taivalkoski
25. 6. Eino Luhtasala, Vaasa
 - » Valo Varjola, Helsinki
26. 6. Sulo Kurkinen, Paltamo
 - » Pentti Pyörtänä, Tampere
27. 6. Liisa Laamanen, Joutseno
28. 6. Helga Ahonen, Jyväskylä
 - » Erkki Lindstedt, Vaala
29. 6. Esko Kalervo, Helsinki
 - » Kalervo Ylitainio, Launonen
1. 7. Kaarlo Kojo, Simpele
2. 7. Arvo Hyökyranta, Pori
 - » Meeri Roiha, Tainionkoski
 - » Maire Partanen, Kajaani
 - » Veijo Rapeli, Summa
 - » Elvi Sistonen, Espoo

2. 7. Hilikka Vesterholm, Äminnefors
3. 7. Kyllikki Asikainen, Pieksämäki
 - » Eino Kangasmaa, Kontiomäki
 - » Martti Ropponen, Kuopio
4. 7. Åke Kettunen, Ruokolahti
 - » Eino Kyyhkynen, Kuopio
 - » Unto Tyyskä, Lappeenranta
 - » Anna-Liisa Vilén, Salo
5. 7. Toivo Helin, Launonen
6. 7. Pentti Pulkkinen, Harjavalta
7. 7. Kauko Myyriläinen, Tampere
8. 7. Veikko Kampman, Kuhmo
- » Valtter Varho, Pori
10. 7. Eero Sannisto, Kemi
11. 7. Toivo Pöysä, Helsinki
13. 7. Mertzi Hurme, Vihti
 - » Aimo Ketopaikka, Kemi
 - » Onni Männikkö, Varkaus
 - » Maire Nieminen, Voikkaa
16. 7. Martti Järvinen, Kouvola
17. 7. Helka Mäkilä, Panelia
 - » Yrjö Vesterholm, Äminnefors
20. 7. Helvi Pekkarinen, Kuopio
21. 7. Erna Toiviainen, Pietarsaari
 - » Eero Toivonen, Ikaalinen
 - » Tyko Ukkola, Inkeroinen
22. 7. Elvi Penttinen, Kerava
23. 7. Eemil Leskelä, Taivalkoski
24. 7. Liisi Tammio, Helsinki
25. 7. Olavi Paski, Helsinki
26. 7. Aapo Kivistö, Helsinki
 - » Eelis Savolainen, Pieksämäki
27. 7. Martta Karen, Salo
 - » Unelma Loihuranta, Lahti
 - » Helvi Ohra-aho, Haapamäki
 - » Jouko Oksanen, Lahti
30. 7. Jorma Paavilainen, Imatra
31. 7. Maire Peri, Hamina
 - » Pentti Pitkäoja, Helsinki
 - » Tekla H. Tenhunen, Varkaus
1. 8. Arvid Soininen, Oulu
2. 8. Martti Oinonen, Sonkajärvi
3. 8. Elsa Eiskonen, Lappeenranta
 - » Elli Lehtiö, Hämeenlinna
 - » Paavo Ropa, Karhula
4. 8. Pauli Pursila, Pohja
 - » Arvo Salmi, Nurmijärvi
5. 8. Taimi Frangén, Vanha-Ulvila
6. 8. Helmi E. Koskinen, Kauttua
 - » Aune Loikkanen, Tampere
9. 8. Armas Aalto, Valkeakoski
 - » Sylvi Häyrynen, Jokela
10. 8. Lauri Behm, Vuoksenniska
 - » Veikko Korpela, Hamina
 - » Seemi Puranen, Sääksmäki
11. 8. Helli Kondratjeff, Simpele
 - » Olavi Tuominen, Lahti
12. 8. Eino Ikonen, Joensuu
 - » Artturi Okkonen, Vuokatti
13. 8. Sulo Karp, Pieksämäki
 - » Erkki Korsumäki, Tampere
14. 8. Toivo Laine, Hamina
15. 8. Gunnar Immonen, Imatra
17. 8. Salmé Jokelainen, Saaresmäki
 - » Olavi Juutilainen, Pieksämäki
 - » Pauli Partanen, Savio
 - » Paavo Tirkkonen, Kouvola
 - » Armas Tomminen, Summa
 - » Aili Tyni, Vehkalahti
18. 8. Pekka Tuomi, Lahti
19. 8. Eila Serttiö, Karjaa
20. 8. Taavi Kortelainen, Varkaus
 - » Viljo Turunen, Naantali
21. 8. Reino Uurtamo, Rovaniemi mlk.
 - » Pekka Vikman, Lahti
22. 8. Mauno Alanne, Somero
 - » Sulo Laine, Riihimäki
 - » Veikko Mäkinen, Jyväskylä
 - » Veikko Saukkonen, Pieksämäki
23. 8. Tapani Sirola, Oulu
 - » Signe Ryöppy, Kuusankoski
25. 8. Pertti Horto, Otanmäki
 - » Ilmari Lanki, Kotka
 - » Vera Ruusunen, Kalaholma
26. 8. Paavo Prinkkilä, Vaasa
 - » Senna Sallinen, Tainionkoski
 - » Valma Vikström, Hamina
27. 8. Kaino Hakala, Turku
 - » Sulo Hostila, Karhula
 - » Veikko Kujala, Sippola
28. 8. Kunto Andelin, Lauritsala
30. 8. Heikki Kinnunen, Oravisaalo
 - » Ida Lehtinen, Salo
 - » Tyyne Leskinen, Joutseno
 - » Aatami Massinen, Kulenoinen
 - » Arvi Raja, Summa
 - » Väinö Suominen, Salo
31. 8. Onni Pohjavirta, Pori
 - 1. 9. Erkki Alho, Laajalahti
 - 2. 9. Arvo Korhonen, Pietarsaari
 - » Bertta Valkeinen, Lievestuore
 - » Johannes Vepsäläinen, Joutseno
 - 3. 9. Leo Rannikko, Lohja
 - 5. 9. Eeva Kivimäki, Nokia
 - » Mikko Virtanen, Virrat
 - 8. 9. Johannes Lappalainen, Helsinki
 - » Sylvi Viitanen, Laajalahti
12. 9. Kerttu Metsävuori, Tampere
 - » Risto Rantanen, Kärkölä
 - » Vieno Silvo, Koivukoski
 - » Eero Soininen, Lahti
13. 9. Viljo Heiskanen, Pieksämäki
 - » Lauri Lehtonen, Lahti
 - » Anja Lätti, Ylistaro
14. 9. Aino Starck, Frihers
15. 9. Väinö Kanerva, Hämeenkylä
 - » Ensio Kotilahti, Vammala
16. 9. Tyyne Jokinen, Turenki
 - » Aili Joonas, Valkeakoski
 - » Matti Pesonen, Järvenpää
18. 9. Pentti Hakuli, Inkeroinen
 - » Mauno Hohti, Keltakangas
20. 9. Veikko Frondelius, Tainionkoski
 - » Kaarlo Pelkonen, Ruutana
21. 9. Erik Rautjoki, Kouvola
21. 9. Helvi Suonsivu, Punkalaidun
22. 9. Usko Salin, Lauritsala
 - » Veikko Välimäki, Seinäjoki
23. 9. Esteri Kollin, Launonen
24. 9. Antti Kokko, Könönpelto
25. 9. Veikko Tyrvänen, Vammala
26. 9. Niilo Haapoja, Seinäjoki
26. 9. Aatos Koskinen, Kemi
 - » Sirkka Luotonen, Naantali
27. 9. Kauko Virtanen, Lahti
28. 9. Linnea Frimodig, Pohja kk.
30. 9. Vilho Laine, Salo
 - 1.10. Kaisu Lindfors, Pyhtää
 - 2.10. Tauno Höök, Helsinki
- 3.10. Aili Vuohelainen, Nokia

- 6.10. Erik Alanne, Mänttä
 - » Reino Jalas, Espoo
 - » Matti K. Koski, Kauttua
- 7.10. Leo Hinkkanen, Toijala
 - » Hilja Häyrynen, Helsinki
 - » Terttu Korjus, Kymi
- 8.10. Marjatta Ahonen, Hamina
 - » Anja Yrttinen, Kemi
- 9.10. Bertta Matikainen, Tainionkoski
- 11.10. Albert Johansson, Helsinki
- 12.10. Irja Nenonen, Sonkajärvi
- 13.10. Naimi Espo, Höytämö
 - » Voitto Suomi, Mänttä
- 14.10. Kerttu Eskelinen, Jyväskylä
 - » Simo (Simppe) Juntunen, Helsinki
- 15.10. Julia Anttila, Forssa
 - » Helvi Nymän, Helsinki
 - » Arvo Sjögren, Myllykoski
- 16.10. Eila Koivula, Harjavalta
 - » Eemeli Pöllänen, Pietarsaari
- 18.10. Onni Partanen, Lahti
 - » Kaisa Stendahl, Helsinki
- 19.10. Aarne Ketola, Vaasa
 - » Matti Koivula, Pori
- 20.10. Maire Nissinen, Kerava
 - » Aarno Viinikainen, Teuva
- 21.10. Veikko Piirainen, Kajaani mlk.
- 22.10. Erkki Serkosalo, Pyhtää
- 23.10. Erkki Keinänen, Leppävaara
 - » Aune Mankkinen, Harjavalta
 - » Maj-Lis Mäkinen, Pori
- 25.10. Veikko Rajamaa, Kajaani
 - » Sulo Välikangas, Seinäjoki
- 28.10. Kerttu Linkovuori, Helsinki
- 30.10. Kaarina Canth, Koivukoski
 - » Elna Kytösalmi, Tainionkoski
- 31.10. Eino Stölt, Riihimäki
 - » Arvo Vuorela, Salo
 - 1.11. Eino Kiviranta, Kouvola
 - 3.11. Onni Kuronen, Rantasalmi
 - 5.11. Eeva Kalli, Hämeenlinna
 - » Eine Pekkala, Mänttä
 - 6.11. Martti Seppälä, Vammala
 - 7.11. Aatos Kiviniemi, Nokia
 - 8.11. Veikko Nykänen, Kouvola
 - 9.11. Erkki Luotonen, Naantali
 - » Helvi Poskiparta, Imatra
- 10.11. Jarl Österberg, Espoo
 - » Martti Saarinen, Lauritsala
- 11.11. Maire Ikävalko, Lahti
 - » Alvar Kauppi, Viiala
- 12.11. Aada Hietala, Kuusankoski
- 13.11. Pekka Ettonen, Helsinki
 - » Kaisa Weckman, Turku
- 17.11. Eino Bamberg, Jyväskylä
- 18.11. Olavi Pennala, Kuusankoski
- 19.11. Erkki Järvinen, Hämeenlinna
 - » Aili Mikkolainen, Valkeakoski
- 20.11. Veikko Nieminen, Hattula
 - » Pentti Saari, Turku
 - » Valde M. Saari, Ylistaro
- 22.11. Kalle Uusimaa, Ylitornio
- 25.11. Tauno Katajamäki, Oulu
- 26.11. Klaudia Anttonen, Simpele
 - » Eevi Eronen, Kuopio
 - » Laila Laine, Vampula
 - » Reino Lähti, Järvenpää
 - » Onni Peltonen, Vaasa
- 29.11. Toivo Lahtinen, Ruutana
 - » Rakel Turttainen, Helsinki

- 30.11. Kosti Toivonen, Salo
 - 1.12. Meri Lindström, Höytämö
 - » Toivo Schildt, Karhula
- 2.12. Voitto Lilja, Seinäjoki
- 3.12. Veikko Kallio, Vammala
 - » Jaakko Lahti, Lahti
- 4.12. Helge Kulju, Vaasa
 - » Eino Loikkanen, Tampere
 - » Toivo O. Saarinen, Kauttua
- 6.12. Aili Aaltonen, Tampere
- 7.12. Taisto Salomaa, Vaala
- 8.12. Anna-Liisa Tuominen, Tampere
- 9.12. Kauko Jääskeläinen, Kuopio
 - » Pentti Koso, Myllykoski
- 10.12. Avu Hautala, Helsinki
 - » Juho Laakso, Kauniainen
- 11.12. Ahti Rätty, Helsinki
- 12.12. Rauno Boman, Lahti
 - » Toini Sinivuori, Turku
- 14.12. Åke Gustafsson, Lintuvaara
 - » Osmo Jussila, Jyväskylä
- 15.12. Veikko Valjakka, Tiutinen
- 18.12. Unto Huusari, Myllykoski
 - » Katari Laine, Hamina
 - » Brita Luoma, Somero
- 19.12. Viljo Salenius, Lohja
- 20.12. Bertta Nygren, Helsinki
 - » Pentti Nykänen, Imatra
 - » Tauno Reijo, Kouvola
- 23.12. Eila Ristola, Kotka
- 24.12. Irja Lahdenpää, Tampere
 - » Pauli Marjamäki, Tampere
 - » Erkki Mäkelä, Valkeakoski
 - » Uuno Soini, Helsinki
- 25.12. Hilikka Lumikari, Kajaani
- 26.12. Urho Pulli, Teuva
- 27.12. Ensio Ahtola, Kauttua
 - » Martti Korhonen, Helsinki
- 28.12. Kerttu Helenius, Lahti
 - » Jalmari Juurakko, Seinäjoki
- 29.12. Arvo J. Saikkonen, Jyväskylä
 - » Veikko Tenhunen, Varkaus
 - » Sisko Thilman, Karhula
 - » Kaarlo A. Torvinen, Ylöjärvi
- 31.12. Tapio Stubbe, Vuoksenniska

Taittovaiheessa saapuneet

85 v.

- 13.12. Aaro Kiviluoto, Hämeenlinna

80 v.

10. 4. Kustaa Lehtonen, Hämeenlinna
3. 7. Martta Virtanen, Helsinki
5. 7. Jalmari Jalaste, Varkaus
- 18.11. Antti Hyvönen, Hämeenlinna
- 11.12. Otto Rantanen, Messukylä

75 v.

1. 1. Hjalmar Vuorinen, Turku
14. 1. Kalle Fallström, Eura
30. 1. Antti Neuvonen, Hämeenlinna
12. 2. Antton Hironen, Karhula
13. 3. Toivo Autio, Kymi
7. 4. Iivari Latva, Espoo
12. 4. Emmi Myllymäki, Hämeenlinna
14. 5. Ida Janhunen, Varkaus
13. 7. Emma Helander, Eura
6. 8. Jalmari Jokinen, Hämeenlinna
7. 9. Kalle Koskinen, Hämeenlinna
23. 9. Karl Oskar Forstén, Helsinki
- 10.10. Anton Riemunen, Hämeenlinna
- 1.11. Viljami Helminen, Keuruu
- 26.11. Onni Hiltunen, Helsinki
- 3.12. Hjalmar Lundström, Teijo
- 4.12. Yrjö Jauristo, Karhula
- 8.12. Ida Helin, Hämeenlinna
- 17.12. Väinö Huhtimo, Hämeenlinna

70 v.

15. 1. Anni Lahtinen, Hämeenlinna
28. 1. Hilma Thomander, Turku
2. 2. Hugo Kykkänen, Helsinki
2. 2. Väinö Nurminen, Kuusankoski
11. 2. Urpo Hansson, Hämeenlinna
22. 2. Einari Vilpponen, Varkaus
6. 4. Paavo Salimo, Pori
14. 4. Lydyia Järvinen, Kotka
18. 4. Niilo Pöyhönen, Karhula
21. 4. Kalle Laaksonen, Lahti
23. 4. Unto Harivaara, Helsinki
10. 5. Anton Kallio, Pori
17. 5. Ida Kuusisto, Hämeenlinna
18. 6. Eliina Ollikainen, Hämeenlinna
12. 6. Kaarlo Haimi, Karhula
13. 6. Ivar Veiramo, Helsinki
17. 6. Toivo Kietäväinen, Karhula
25. 7. Jenny Nieminen, Hämeenlinna
2. 8. Viljo Laiho, Iisalmi
14. 8. Bruno Rehnberg, Pyhtää
5. 9. Aadolf Koskinen, Hämeenlinna
14. 9. Aili Oksanen, Helsinki
18. 9. Helmi Hamilo, Pori
20. 9. Aarne Oksanen, Teijo
22. 9. Kalle Lehtinen, Messukylä
- 5.10. Karl Henrik Niemi, Iisalmi
- 1.11. Hilja Vaajaranta, Hämeenlinna
- 5.11. Vilho Jokimies, Karhula
- 5.12. Emil J. Ruotsalainen, Helsinki

60 v.

2. 1. Aune Niemi, Kuusankoski
21. 1. Viljo Nikkinen, Mäntyharju
23. 1. Väinö Korpelainen, Mäntyharju
25. 1. Paavali Vehviläinen, Karhula
6. 2. Hilma Kilpiö, Varkaus
6. 2. Sulo Järvelä, Helsinki
7. 2. Pentti Guseff, Karhula
11. 2. Vilho Lecklin, Kotka
15. 2. Lauri O. Halminen, Pori
22. 2. Fanny Saarinen, Hämeenlinna
5. 3. Uno Hänninen, Hämeenlinna
7. 3. Kauko Lindberg, Kuusankoski
8. 3. Saara Nieminen, Varkaus
15. 3. Lauri Karjalainen, Varkaus

15. 3. Matti Davidsson, Karhula
18. 3. Fanny Nurmi, Pori
19. 3. Eugen Höglund, Turku
19. 3. Emil Karvonen, Iisalmi
19. 3. Aura Peltonen, Turku
22. 3. Toivo Hokkanen, Pyhtää
30. 3. Kauko Nieminen, Varkaus
31. 3. Niilo Tuominen, Hämeenlinna
2. 4. Onni Hauhia, Karhula
11. 4. Holger Vaihemäki, Helsinki
13. 4. Mauno Martélin, Mynämäki
16. 4. Lea Linden, Turku
30. 4. Väinö Lanne, Pori
30. 4. Maire Pamppunen, Hämeenlinna
1. 5. Toivo Katajisto, Turku
3. 5. Toivo Härkönen, Pyhtää
6. 5. Onni Aulisto, Putikko
9. 5. Paavo Haapasalmi, Hämeenlinna
15. 5. Kalle Laine, Messukylä
16. 5. Arvo Ahonen, Lahti
25. 5. Toivo Korhonen, Helsinki
26. 5. Viljo Sorvari, Karhula
1. 6. Olavi Koskinen, Messukylä
15. 6. Torsti Mäkelin, Karhula
23. 6. Toivo Turunen, Mönni
25. 6. Vilho Kansikas, Kuusankoski
26. 6. Antti Lampinen, Kuusankoski
28. 6. Viljo Nurmi, Pori
30. 6. Eino Poitila, Karhula
30. 6. Erkki Lehto, Turku
7. 7. Väinö Töyrylä, Askola
9. 7. Lyyli Koivistoinen, Varkaus
9. 7. Eino Ripatti, Karhula
11. 7. Aulis Salo, Espoo
26. 7. Taimi Hartonen, Karhula
7. 8. Hilma Martélin, Mynämäki
19. 8. Antti Pöhö, Anjala
21. 8. Pekka Vikman, Lahti
31. 8. Aili Alkio, Turku
2. 9. Aino Liukkonen, Iisalmi
9. 9. Pekka Kupiainen, Putikko
16. 9. Sanelma Kumpulainen, Iisalmi
26. 9. Viljo Valtonen, Varkaus
28. 9. Voitto Nurmi, Mäntyharju
- 2.10. Tauno Tuorelainen, Karhula
- 3.10. Taimi Soppi, Helsinki
- 5.10. Mauno Makkonen, Helsinki
- 8.10. Sauli Björn, Karhula
- 12.10. Aarne Leppänen, Helsinki
- 13.10. Niilo Lehtonen, Hausjärvi
- 22.10. Joel Sjöblom, Turku
- 25.10. Louis London, Turku

60 v.

- 5.11. Viljo Ukkonen, Karhula
- 5.11. Emil Tuokko, Mynämäki
- 10.11. Otto Vihavainen, Varkaus
- 16.11. Alma Siira, Mäntyharju
- 17.11. Vilho Lönnroth, Messukylä
- 21.11. Veera Salmi, Kuusankoski
- 10.12. Eeva Koskipuro, Kuusankoski
- 11.12. Väinö Liuhanen, Varkaus
- 14.12. Antti Nummela, Turku
- 19.12. Niilo Helin, Turku
- 26.12. Laura Kukkonen, Kotka
- 28.12. Sulo Verho, Anjala
- 28.12. Toimi Oksanen, Helsinki
- 31.12. Aune Lempinen, Hämeenlinna

4. 1. Reino Outinen, Mäntyharju
5. 1. Arvi Forss, Karhula
9. 1. Veikko R. Heinonen, Hämeenlinna
10. 1. Olavi Neuvonen, Iisalmi
12. 1. Matti Suuronen, Karhula
14. 1. Helvi Räisänen, Iisalmi
17. 1. Unto Laurinen, Helsinki
18. 1. Hilikka Mantere, Kotka
22. 1. Aino Hukkanen, Varkaus
24. 1. Onni Karttinen, Kuhmalahti
26. 1. Risto Tirkkonen, Hämeenlinna
6. 2. Eero Takala, Pori
12. 2. Unto Laakso, Helsinki
12. 2. Bertta Vehkamäki, Vaasa
12. 2. Kai Sorsavirta, Turku
14. 2. Annikki Riikonen, Turku
17. 2. Olavi Koivunen, Keuruu
18. 2. Laila Lehtinen, Messukylä
18. 2. Helge Parta, Anjala
20. 2. Aino Eriksson, Hämeenlinna
24. 2. Kauko Ahola, Karhula
24. 2. Birger Forssell, Helsinki
28. 2. Emilia Rantanen, Espoo
1. 3. Matti Vatanen, Mikkeli
10. 3. Uno Niemi, Helsinki
14. 3. Åke Alho, Karhula
14. 3. Jaave Tuominen, Hämeenlinna
17. 3. Jalo Silén, Hausjärvi
22. 3. Eino Monola, Kuusankoski
28. 3. Aimo Hakkarinen, Helsinki
1. 4. Anna Timonen, Espoo
6. 4. Armas Ahvenainen, Mäntyharju
16. 4. Aarre Puttonen, Helsinki
22. 4. Wilhelm Wall, Pyhtää
2. 5. Väinö Saari, Hämeenlinna
4. 5. Aimo Tuominen, Turku
8. 5. Kalervo Paljakka, Kuusankoski
11. 5. Niilo Kesanto, Hämeenlinna
14. 5. Börje Appelroth, Mikkeli
14. 5. Edith London, Turku
14. 5. Ester Peltonen, Eura
18. 5. Ahti Prähli, Aksola
19. 5. Erkki Rundberg, Karhula
20. 5. Kauko Koivula, Varkaus
26. 5. Leevi Vitikainen, Mäntyharju
30. 5. Tauno Mattila, Turku
9. 6. Rosa Savolainen, Riihimäki
11. 6. Paula Hyvönen, Hämeenlinna
14. 6. Max Aspe, Helsinki
22. 6. Guy Lindqvist, Helsinki
23. 6. Auli Männistö, Eura
29. 6. Anja Karjalainen, Varkaus
1. 7. Sylvi Kangassalo, Turku
1. 7. Tyyne Sinisalo, Strömfors
6. 7. Kauko Siltanen, Keuruu
16. 7. Viljo Seppänen, Mikkeli
20. 7. Sylvi Höglund, Turku
29. 7. Eino Putkinen, Mäntyharju
4. 8. Harry Peltonen, Turku
9. 8. Vieno Salmi, Espoo
11. 8. Aune Nurmi, Mäntyharju
12. 8. Pentti Lyytinen, Karhula
13. 8. Ilmari Lönnqvist, Mikkeli
17. 8. Siiri Pieviläinen, Varkaus
21. 8. Kerttu Tapiola, Pori
30. 8. Salomo Laasonen, Helsinki
1. 9. Gustav Enocksson, Helsinki
10. 9. Paavo Ranta, Anjala
17. 9. Toivo Kuhmola, Mäntyharju
17. 9. Veikko Väliö, Hämeenlinna
18. 9. Aarne Pikkutupa, Hämeenlinna
19. 9. Olavi Koskela, Hämeenlinna
27. 9. Ensio Rinne, Kuusankoski
- 4.10. Kauko Pankavaara, Kuusankoski
- 6.10. Lauri Kumpuniemi, Hämeenlinna
- 17.10. Eila Andersson, Helsinki
- 19.10. Urho Hietanen, Karhula
- 24.10. Helvi Korhonen, Varkaus
- 25.10. Niilo Aalto, Helsinki
- 27.10. Mikko Karvinen, Karhula
- 31.10. Erkki Suursalmi, Kuusankoski
- 10.11. Kalle Halonen, Hausjärvi
- 10.11. Uno Häkkinen, Karhula
- 11.11. Jaakko Rannanjärvi, Karhula
- 13.11. Sauli Talvitie, Keuruu
- 18.11. Toimi Mustonen, Varkaus
- 21.11. Sade Pohjantalo, Helsinki
- 27.11. Alvar Vepsä, Mäntyharju
- 2.12. Marjatta Paasikivi, Turku
- 3.12. Eero Laakkonen, Varkaus
- 5.12. Hemmo Sinervo, Teijo
- 5.12. Vilho Toikkanen, Helsinki
- 7.12. Maija Moilanen, Turku
- 8.12. Vilho Tiainen, Pihtipudas
- 14.12. Erkki Hyvönen, Hämeenlinna
- 14.12. Lahja Paju, Helsinki
- 23.12. Arvi Nyman, Strömfors
- 26.12. Heikki Viittanen, Helsinki
- 26.12. Eine Honkiniemi, Eura
- 30.12. Aili Viermaa, Ylivieska

Osoitehakemisto

SOSIAALIDEMOKRAATTISET PUOLUEJÄRJESTÖT

Suomen Sosialidemokraattinen Puolue:

Helsinki 53, Paasivuorenkatu 3. Puheenjohtaja Rafael Paasio. Puoluesihtööri Kalevi Sorsa.

Sos.-dem. Puoluetoimisto:

Helsinki 53, Paasivuorenkatu 3. Toimisto-aika 9—16.30. (Kesäaikana 9—15.30), toim. lauantaisin suljettu. Puhelimet: keskus 76 57 66, puoluesihtööri 77 24 10, taloudenhoitaja 77 20 52, toimistosihtööri 77 39 93, tutkimusosasto 71 72 51, järjestösihtööri 77 47 21, tiedotussihtööri 77 44 28, kunnallisasiat 77 47 42. Julkaisujen toimitus, julk. tilaukset, kassa, kunnallisasiat, opintoasiat, toimitsijat, rekisteriasiat, konekirjoittajat keskuksen kautta. Postisiirtotilin numero 7990.

Sos.-dem. Eduskuntaryhmä:

Helsinki, Eduskuntatalo. Puheenjohtaja Veikko Helle, varapuheenjohtajat Kalervo Haapasalo ja Meeri Kalavain n, taloudenhoitaja Sinikka Luja, puh. 44 00 51 (keskus), sihtööri J. Kolamo 44 00 51/271.

Helsingin Sosialidemokraattinen Piiri ry.:

Toimisto: Helsinki 53, Paasivuorenk. 5. Siht. Aulis Leppänen, puh. 77 11 82, keskus 70 870.

Uudenmaan Sosialidemokraattinen Piiri ry.:

Toimisto: Helsinki 53, Paasivuorenk. 5. Sihtööri Kauko Tapaninen, puh. 77 72 38 ja 77 24 93.

Turun 1. et. Sosialidemokraattinen Piiri ry.:

Toimisto: Turku, Eerikinkatu 30. Työväentalo. Sihtööri Aarno Lindeqvist puh. 921—14 405.

Satakunnan Sosialidemokraattinen Piiri ry.:

Toimisto: Pori, Annankatu 13. Sihtööri Tauno Kallio, puh. 939—13 058, puh. 939—15 591 kotiin.

Etelä-Hämeen Sosialidemokraattinen Piiri ry.:

Toimisto: Hämeenlinna, Raatihuoneenkatu 16. Sihtööri Kyösti Helin, puh. 917—22 378.

Pohjois-Hämeen Sosialidemokraattinen Piiri ry.:

Toimisto: Tampere, Hämeenpuisto 28. Sihtööri Eero Lindholm, puh. 931—26 963 ja 931—24 128.

Kymen 1. Sosialidemokraattinen Piiri ry.:

Toimisto: Kotka, Kotkankatu 7. Sihtööri Mauno Hirvisaari, puh. 952—12 468 ja 952—12 853.

Mikkelin 1. Sosialidemokraattinen Piiri-järjestö ry.:

Toimisto: Mikkelä, Olkkolankatu 7. Sihtööri Aaro Airas, puh. 11 561.

Kuopion Sosialidemokraattinen Piiri ry.:

Toimisto: Kuopio, Puijonkatu 23. Sihtööri Keijo Suksi, puh. 971—12 359.

Joensuun Sosialidemokraattinen Piiri ry.:

Toimisto: Joensuu Työväentalo, Kaupakatu 32. Sihtööri Pauli Kinnunen, puh. 22 149.

Sos.-dem. Puolueen Keski-Suomen Piiri ry.:

Toimisto: Jyväskylä, Kaupakatu 30. Sihtööri Kauko Saastamoinen, puh. 941—11 423.

Vaasan 1. Sosialidemokraattinen Piiri ry.:

Toimisto: Seinäjoki, Keskusk. 17. Sihtööri Eeli Lepistö, puh. 964—22 670.

Oulun Sosialidemokraattinen Piiri ry.:

Toimisto: Oulu, Pakkahuoneenkatu 26. Sihtööri Toivo Kanninen, puh. 981—14 973.

Lapin Sosialidemokraattinen Piiri ry.:

Toimisto: Rovaniemi, Maakuntakatu 16. Sihtööri Martti Ristimäki, puh. 40 74.

Kajaanin Sos.-dem. Piiri ry.:

Toimisto: Kajaani, Kalevankatu 1. Sihtööri Leevi Kovalainen, puh. 23 81.

Suomen Ruotsalainen Työväenliitto - Finlands Svenska Arbetarförbund:

Helsinki 53, Paasivuorenkatu 3. Sihtööri Kaj Laxen, puh. 77 50 98.

Sos.-dem. kansanedustajien kotiosoitteet:

Aalto, Lyyli, Turenki, puh. 917-82 341 tai 917-82 342.

Ahonen, Arvo, Jyskä, puh. 941-16 680. Breilin, Reino, Yrjönkatu 2, Salo, puh. 921-23 08.

Burman, Pauli, Saariniemenkatu 1 B 28, Hki 53, puh. 77 64 14.

Eskman, Margit, Kunnalliskoti, Pori 2, puh. 939-19 461.

Flinck, Anni, Lähteenk. 7-9, Tampere, puh. 931-50 476.

Haapasalo, Kalervo, Olavinkatu 6, Mikkelä, puh. 11 024.

Halme, Antti, Väinölänk. 14 B 20, Kaleva, Tampere puh. 931-53 693.

Helle, Veikko, Nummela, puh. 913-22 360. Hellsten, Voitto, Puolalanpuisto 2 A

Turku, puh. 921-27 322.

af Heurlin, Kaarlo, Karakallio, puh. 51 58 24.

Hostila, Sulo, Kymijoen tie 6, Karhula, puh. 952-62 088.

Hykkäälä, Heikki, Arvilantie 16, Kuusankoski, puh. 951-86 497.

Häkkinen, Eero, Vuorelank. 7, Kuopio, puh. 971-12 577.
 Kalavainen, Meeri, Harjuviita 22 A 20, Tapiola, puh. 46 20 10.
 Karkinen, Seija, Hernesaarenk. 5 C 54 H:ki 15, puh. 41 30 11.
 Knuuti, Urho, Alhonskatu 20, Kemi, puh. 21 00.
 Knuuttila, Sakari, Päivärinnantie 4, Jyväskylä, puh. 941-12 349.
 Kokkola, Veikko, Heikinkatu 4 A 22, Kotka, puh. 952-11 656.
 Koskinen, Artturi, Karstula, puh. 106
 Kuusi, Pekka, Riihitie 8 C 42, H:ki 33, puh. 48 49 79.
 Käkälä, Valto, Neulasepänskatu 12, Lappeenranta, puh. 953-10 544.
 Laaksonen, Mikko, Otsolahdentie 13 C, Tapiola, puh. 46 15 93.
 Leskinen, Väinö, Perustie 13 A 9, H:ki 33, puh. 48 79 66.
 Lillqvist, Bror, Västermalmstorget 3 A 5, Jakobstad, puh. 11 081.
 Lindeman, Lars, Eino Leinonk. 12 D, H:ki 52, puh. 49 53 99.
 Linna, Ilmari, Vappula, Virkkala, puh. 912-41 328.
 Luja, Sinikka, Jääskeläntie 19, Lintuvaara, puh. 54 12 60.
 Matilainen, Kalle, Purontiityntie 5, Tainionkoski, puh. Imatra 21 206.
 Mattila, Veikko, Ähtäri, puh. 33.
 Mäkelä, Uljas, Seminaarinkatu 3, Rauma, puh. 938-12 476.
 Mäkinen, Väinö, Laaksonkatu 10, Riihimäki, puh. 914-33 970.
 Nevalainen, Valde, Aarnivalkeantie 3, Tapiola, puh. 46 24 04.
 Niskanen, Esko, Vaskitorventie 11 as. 2, Turku, puh. 921-35 71 56.
 Paananen, Ilmo, Keskuskatu 34 A 5, Piekämäki, puh. 26 15.
 Paasio, Rafael, Turku 10, Virmuntie 24-26 as. 19, puh. 921-37 01 35.
 Paasivuori, Tyne, Käpyläntie 11, H:ki 60, puh. 79 66 83.
 Partanen, Ensio, Lounaankatu 3, Lahti, puh. 918-23 607.
 Pennanen, Antti, Mäyränk. 9, Joensuu, puh. 31 246.
 Perheentupa, Antti, Viherialakso, puh. 59 82 78.
 Punttila, Lauri, Pohjolankatu 64, H:ki 60, puh. 79 07 94.
 Raunio, Eino, Myllykatu 11, Forssa, puh. 916-11 439.
 Rodén, Akseli, It. Pitkäkatu 6, Vanha-Vaasa, puh. 37 590.
 Salama, Aune, Vapaudenk. 40-42 A 10, Jyväskylä, puh. 941-10 310.
 Salo, Eero, Hämeenlinna, Eino Leinonkatu 3-5, puh. 917-21 783.
 Salo, Arvo, Vuorenpaikontie 5 A 64, H:ki 82, puh. 78 69 07.
 Sandelin, Valdemar, Aarikkalankatu 2, Takahuhti, Tampere, puh. 931-54 557.
 Siltanen, Sylvi, Sairashuoneenk. 12 C 59, Turku, puh. 921-30 39 62.
 Siren, Eino, Orvokintie 6, Tikkurila, puh. 83 13 31.

Terästö, Edit, Rajakatu 19 B, Kuopio, puh. 971-22 535.
 Tikkanen, Ville, Kettukalliontie 4, Kaajani, puh. 80 43.
 Vilponiemi, Väinö, Kiertokatu 8 as. 13 Pori, puh. 939-23 364.
 Virtanen, Viljo, Heikinpohjantie 14, Savonlinna, puh. 22 395.
 Voutilainen, U. H., Toriaukio B 6, Lieksa, puh. 51.
 Väyrynen, Antero, Merikoskenkatu 2 A 25, Tuura, puh. 12 947.

MUUT SOSIALIDEMOKRAATTISET JÄRJESTÖT

Nuorten Kotkain Keskusliitto:

Helsinki 53, Paasivuorenkatu 5, puh. 77 56 48, siht. Ilpo Rossi, puh. 76 92 16.

Etelä-Hämeen Nuoret Kotkat Piirijärjestö:
 phj. Onni Tuomenoja, Lempääläntie 33 B 17, Valkeakoski, puh. 937-41 800.

Etelä-Saimaan Nuoret Kotkat Piirijärjestö:
 phj. Aarne Karhu, Perätiirilä, Kaukas, puh. 953-14 360.

Helsingin Nuoret Kotkat Piirijärjestö:

siht. Marjatta Nokka, Roihuviuorentie 20 C, H:ki 82, puh. 79 05 66/09.

Keski-Suomen Nuoret Kotkat Piirijärjestö:
 phj. Aarne Kari, Kauppakatu 30, Jyväskylä, puh. 941-11 423.

Kymenlaakson Nuoret Kotkat Piirijärjestö:

siht. Erkki Hänninen, Lastenkoti, Karhula 2, puh. 952-61 912.

Lapin Nuoret Kotkat Piirijärjestö:

siht. Eila Rajala, Lapinkatu 6 B 20, Rovaniemi.

Oulun Nuoret Kotkat Piirijärjestö:

siht. Antero Turkka, Allitie 4 A 10, Karjasilta, puh. Piiritoimisto 981-14 937.

Pohjanmaan Nuoret Kotkat Piirijärjestö:
 siht. Sinikka Hietala, Karhusaarentie 3, Pietarsaari.

Pohjois-Karjalan Nuoret Kotkat Piirijärjestö:

siht. Eila Hirvonen, Kauppakatu 32, Joensuu, puh. 22 149.

Pohjois-Savon Nuoret Kotkat Piirijärjestö:
 siht. Onni Hyvönen, Minna Canthinkatu 27 A 15, Kuopio, puh. 971-12 359.

Satakunnan Nuoret Kotkat Piirijärjestö:
 siht. Marja-Liisa Havu, Annankatu 13, Pori, puh. 13 058.

Suur-Savon Nuoret Kotkat Piirijärjestö:
 phj. Ilkka Lakkala, Hallituskatu 3 A, Mikkeli, puh. 13 280.

Svenska Örndistrikter:

siht. Judith Sundman, Nordenskjöldinkatu 2 B 17, H:ki 25, puh. 61 625.

Uudenmaan Nuoret Kotkat Piirijärjestö:
 phj. Kauko Sormunen, Vaiveronkatu 15, Hyvinkää, puh. 914 12 025.

Tampereen Nuoret Kotkat Piirijärjestö:

phj. Arvo Sipilä, Ilmarinkatu 34 B 23, Kaleva, puh. Piiritoimisto 931-28 963.

Varsinais-Suomen Nuoret Kotkat Piiri-järjestö:

toimisto: Eerikinkatu 30 h 7, Turku, puh. 33 25 00.

Suomen Sosialidemokraattinen Raittiusliitto:

Helsinki 53, Paasivuorenkatu 5 A 9, puh. 76 40 93. Sihteeri Erkki Kuoppala puh. 76 40 92.

Päivän Nuorten Kannatusyhdistys:

Helsinki 53, Paasivuorenkatu 5 A 9 Puheenjohtaja Viljo Rantala. Toimiston puh. 76 40 93.

SDR-nuoret:

Helsinki 53, Paasivuorenkatu 5 A 9, puh. 76 30 93.

Kristillisten sosialidemokraattien liitto:

Sihteeri Pekka Lampinen, Vanaja, puh. 917-25 743, pj. kansanedustaja Sakari Knuuttila.

Sos.-dem. Naisten Keskusliitto:

H:ki 53, Paasivuorenk. 3, puh. 76 57 50. Keskus 76 57 66. Puh.joht. Sylvi Silta-nen, siht. Taimi Rinne-Virolainen.

Sos.-dem. Nuorison Keskusliitto:

Helsinki 53, IV linja 3-5 F, puh. 71 80 55 (keskus.) Puheenjohtaja Väinö Vilpo-niemi, sihteeri Martti Pöysälä, puh. 77 01 17, tiedotussihteeri 76 79 68.

YLEISIÄ TYÖVÄENJÄRJESTÖJÄ:

Eläkesääjien Keskusliitto ry.:

Helsinki 33, Munkinpolku 3 B, puh. 48 74 09.

Kuntoliikunnan Keskusliitto ry.:

Helsinki 53, IV linja 3-5 F, toim.joht. Keijo Lahtinen, puh. 76 46 83.

Kotien Puolesta Keskusliitto:

Helsinki 53, Paasivuorenkatu 3 B, puh. 76 57 66/48.

Miina Sillanpään Seura:

Helsinki 53, Paasivuorenkatu 3 B, puh. 76 57 66.

Suomen Pienviljelijäin Liitto:

Helsinki 17, Maneeskatu 2a A, puh. 63 77 25, 62 92 36.

Suomen Työväen Musiikkiliitto:

Tampere, Työväentalo, puh. 931-24 957.

Työväen Matkailuliitto:

Helsinki 53, Paasivuorenkatu 5, A 45,

puh. 76 17 87.

Työväen Näyttämöiden Liitto:

Helsinki 10, Vuorik. 6 A, puh. 63 99 08.

Työväen Sivistysliitto:

Helsinki 17, Kirjatyöntekijäntätkä 10, puh. 10 012 (keskus).

TSL:n kirjeopisto:

Helsinki 55, Sturenkatu 27, kirjeopisto, puh. 76 05 14, opintokerhoasiat, puh. 60 516, kirjeopiston hoitaja ja kirjaväli-tys, puh. 76 05 18.

Työväen Urheiluseurojen Keskusliitto

(TUK):

Helsinki 51, L. Brahenk. 2, puh. 71 14 88. Pääsihteeri Pertti Hyvönen, pj. Sulo Hostila ja vpj. Väinö Soininen.

TALOUDELLISIA JÄRJESTÖJÄ

Helsingin Asuntokeskuskunta Haka:

Helsinki 55, Hämeentie 68, puh. 70 371.

Kultareuna ry:

Helsinki 12, Bulevardi 24 B, puh. 63 84 22.

Kansan Matkatoimisto Oy:

Helsinki 53, Paasivuorenkatu 5, puh. 71 69 22 (keskus).

Lomaliitto ry:

Helsinki 53, II linja 17, puh. 71 64 22 (keskus).

Kustannusosakeyhtiö Tammi:

Helsinki 50, Hämeentie 15, puh. keskus 71 65 22.

Kulutuskuntien Keskusliitto (KK):

Helsinki 10, Mikonkatu 17. Edistysmie-listen osuuskappojen yhteistyöjärjestö, puh. 10 491.

Kotien Messut:

Helsinki 53, Paasivuorenkatu 3 B, puh. 76 57 66/47.

Lasten ja Nuorten Puolesta kukkaisrahasto:

Helsinki 53, Paasivuorenkatu 3 B, puh. 76 57 66/49.

Osuustukkukauppa (OTK):

Edistysmielisten osuuskappojen tukku-liike, Helsinki 50, Hämeentie 19, puh. 70 731, 71 13 22.

Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö Kansa -

Keskinäinen Vahinkovakuutusyhtiö Kansa:

Helsinki 50, Hämeentie 33, puh. 70 751.

Työväen Keskinäinen Vakuutusyhtiö Turva:

Tampere, Hämeenkatu 25, puh. 931-27 670. Helsingin toimisto, Siltasaarenk. 3-5, puh. 71 62 44.

T-LEHDISTÖ

Työväenlehdistö ry:

Helsinki 53, Paasivuorenkatu 3, puh. 77 76 38. Keskus 76 57 66.

Työväen Sanomalehtien Tietotoimisto

(TST):

Helsinki 53, Paasivuorenkatu 3, puh. keskus 76 57 66 (klo 9—16.30). Ulko-linjat 77 22 85 (Kalkkinen), toimittajat 77 05 66, 77 18 37, Telex 12-1560 tst helsinki.

Suomen Sosialidemokraatti:

Helsinki 53, Paasivuorenkatu 3, puheli-met: toimitus 77 25 48 (ulkolinjapuh.), 77 12 34 (urheiluos.), toimituskanslia 77 31 37, konttori 77 30 64 ja 77 19 37. Telex 12-322 sosdem helsinki.

Eteenpäin:

Kotka, Kotkank. 9, puhelimet: päätoim. 952-14 463, toimitus 952-14 461, kont-tori 952-14 460, toim.joht. 952-14 460. Telex 53-43 eteenpain ktk.

Hämeen Kansa:

Hämeenlinna, Kasarminkatu 7, puheli-met: toimitus 917-22 264, 917-23 662, konttori 917-22 263, toim.joht. 917-22 262. Telex 22-518 hameenkansa hml.

Kansan Lehti:

Tampere, Hämeenpuisto 21, puhelimet: toimitus 931-30 600 (keskus), päätoim.

suor. 931-24 895, toim.joht. suor. 931-24 765, Telex 22 257 kansanlehti tre.

Pohjois-Karjala

Joensuu, Koulukatu 30, puhelimet: toimitus 22 518, konttori 22 383. Telex 46 132 pohjkarjala js.

Pohjanmaan Kansa:

Vaasa, Pitkätatu 48, puhelimet: toimitus 961-13 771, konttori 961-13 261, toim.joht. 961-12 487. Telex 74-280 pohjankansa vsa.

Pohjolan Työ:

Oulu, Pakkahuoneenk. 26, puhelimet: toimitus 981-12 597, 981-13 599, konttori 981-13 597. Telex 32-251 pohjolan työ ou.

Saimaan Sanomat:

Lappeenranta, Koulukatu 19, puhelimet: toimitus 953-10 464, 953-11 272, konttori 953-11 020, tal.hoit. 953-10 720. Telex 58-215 saisanomat lpr.

Svenska Demokraten:

Helsinki 53, Paasivuorenkatu 3, puhelimet: toimitus 77 59 24, konttori 77 23 70.

Turun Päivälehti:

Turku, Käsityöläiskatu 10, puhelimet: toimitus 921-13 088, konttori 921-13 380. Telex 62-129 turunpäivä tku.

Uusi Aika:

Pori, Antinkatu 15, puhelimet: toimitus 939-12 644, 939-12 652, konttori 939-12 651. Telex 26-152 uusiaika pr.

T-LEHDISTÖN KIRJAPAINOT:

Helsinki: Paasipaino, Paasivuorenkatu 3, puh. 77 36 68.

Kotka: Eteenpäin Oy, Kotkankatu 8, puh. 952-11 546.

Hämeenlinna: Oy Hämeen Kansa, Kasarminkatu 7, puh. 917-21 778.

Tampere: Tampereen Keskuspaino, Hämeenpuisto 21, puh. 931-23 961.

Lappeenranta: Kustannus Oy Kansan Työ, Koulukatu 19, puh. 953-10 720.

Joensuu: Kansan Voima Oy, Koulukatu 30, puh. 23 336.

Vaasa: Oy Kirjapaino Ab, Pitkätatu 48, puh. konttori 961-13 261, faktori 961-11 711, toim.joht. 961-12 487.

Oulu: PT-paino Oy, Kansankatu 31, puh. 981-16 153

Turku: Lounais-Suomen Kirjapaino Oy, Käsityöläiskatu 10, puh. 921-13 370.

Jyväskylä: Työn Voiman Kirjapaino, Puistokatu 1, puh. 941-12 286.

Pori: Oy Kehitys, Antinkatu 15, puh. 939-14 000.

Mikkeli: Oy Vapaus, Olkkolankatu 5, puh. 13 150.

MUITA TYÖVÄENLEHTIÄ:

Ammattijärjestö: Helsinki 53, Paasivuorenkatu 5, puh. 76 55 00 (keskus).

Kotkaviesti: Helsinki 53, Paasivuorenkatu 5, puh. 77 56 48.

Nuorin siivin: Helsinki 53, IV linja 3-5 F, puh. 71 80 55 (keskus).

Pelto ja Koti: Helsinki 17, Maneesikatu 2a A, puh. 62 92 36.

Raitis Kansa: Helsinki 53, Paasivuorenkatu 5 A 9, puh. 76 40 92.

Saratus: Helsinki 53, Paasivuorenkatu 5 A 9, puh. 76 40 93.

Sosialistinen Aikakauslehti: Helsinki 53, Paasivuorenkatu 3. Päätoimittaja, toimitussihteeri ja konttori 76 57 66 (keskus).

Aikamerkki: Helsinki 17, Kirjatyöntekijänkatu 10 B, puh. 10 012 (keskus).

Veljeys: Pekka Lampinen, Vanaja, puh. 957-25 743, konttori postilokero 15 154, H:ki 15. Elma Jaatinen.

OSUUSTOIMINNALLISIA LEHTIÄ:

Elanto: toimitus ja konttori, Helsinki 53, Kaikukatu 2, puh. 70 531.

Me kuluttajat ja Konsumentien: toimitus ja konttori: Helsinki 10, Mikonkatu 17, puh. 10 491.

Osuusliike ja Työtoveri: toimitus ja konttori: Helsinki 10, Mikonkatu 17, puh. 10 491.

TYÖVÄENLIIKKEEN LAITOKSET JA OPISTOT:

Työväen Akatemia: Kauniainen, puh. 50 28 59. Joht. Väinö Liukkonen.

Työväen Arkisto: Helsinki 53, Paasivuorenkatu 5 B. Avoimna klo 13—17 ja arkipyhien aattona klo 10—14, lauantaisin suljettu. Arkistonhoitaja Matti Nieminen, puh. 77 17 20.

Ammattiyhdistysopisto: Kiljava, puh. 27 58 69. Joht. Emil Strand.

Väinö Voionmaan Opisto: Tampere, puh. 931-82 049, Vt.joht. Tellervo Ruohonen.

Pajulahden Urheiluoipisto: Nastola, Pajulahti. Puh. 918-62 11 26 Joht. Kalervo Tuominen.

Raittius- ja varhaisnuorisotyöopisto (Liittokoti): Veikkola, Tervalampi. Puh. 913-13 913.

Pohjolan Opisto: Haukipudas as. Puh. 981-71 309, Joht. Reino Pienimäki.

Työväen Muistitietotoimikunta: Helsinki 53, Paasivuorenkatu 5 B (Työväen Arkisto). Sihteeri Heimo Huhtanen tavattavissa klo 11—17, arkipyhien aattona klo 10—14, lauantaisin suljettu. Puh. 77 17 20.

LOMAKODIT:

Äitien Lomahuolto: Helsinki 53, Paasivuorenk. 5 A 44, puh. 76 53 82.

Aarnipirtti: Espoo, Kolmiranta, puh. Helsinki 86 80 05.

Hakalahti: Kuopio, Kelloniemi, puh. Kuopio 971-15 942.

Hietaranta: Lahti 3, Järventaus, puh. 918-84 154.

Hirvasranta: Pääskylähti, Nätki, puh. Savonlinna 57 15.
Järvelä- Valkeakoski, Mäkiäinen, puh. 917-70 725.
Kallioniemi: Helsinki, Katariinansaari, puh. Helsinki 87 98 48.
Kiviniemi: Rovaniemi, Norvajärvi, puh. Rovaniemi 83 314.
Koivuranta: Kajaani, Sokasaari.
Kotoranta: Kiljava, puh. Helsinki 27 58 79.
Lapin Lomakoti: Ivalo, Tsharmijärvi puh. 232.
Lepola: Kaakamo, Alakaakamo, puh. 2725.
Lepopirtti: Siuntio, puh. Helsinki 26 11 23.
Leporanta: Pyhtää, Heinlahti, puh. 952-12 647.
Liikeliiiton Loma ja kurssikeskus, Tyrvääntö, puh. 70 413.
Lomapirtti: Piekämäki, Vangasjärvi, puh. Piekämäki 20 86.
Metsäpirtti: Runni, puh. Runni 13.
Mäntyniemi: Mikkeli, Ihastjärventie, puh. Mikkeli 22 042.
Mäntyrinne: Rauma, Haapasaari, Otanmaa, puh. 938-22 033.
Nurmela: Vesanka, puh. 941-35 098.
Onnela: Haukipudas, puh. Oulu 71 258.
Ruskeapää: Tottijärvi, Pajulahti, puh. 931-14 007.
Saimaan Lomakoti: Ruokolahti, Salosaari, puh. Ruokolahti 133.
Sallan Lomakoti: Salla, puh. Salla 23.
Saunamäki: Joutseno, Jänhiälä.
Seutulanharju: Rovaniemi, Kittiläntie, puh. Rovaniemi 33 03.
Tammilehto: Rymättylä, puh. 921-51 222.
Toninveräjä: Kämmenniemi, puh. 931-83 102.
Tyynelä-Niemelä: Äänekoski, Niemelä, puh. Äänekoski 945-85 52.
Ykstammi: Eurajoki, Verkkokari, puh. 938-82 047.

VANHAINKODIT:

Koteja Vanhuksille ry: H:ki 51, Ensikodintie 4, puh. 77 23 56.
Koivupirtti: Tampere, Mutkakatu 38.
Koskenrinteen Vanhainkoti: Kotka.
Käpyrinne: Helsinki 61, Koskelantie 26, puh. 79 06 22.
Mäntykoti (Oulu), Kuivastie 9, Tuira.
Taloustyöntekijäin Vanhainkoti, Helsinki 13, Tarkk'ampujankatu 1, puh. 63 60 55.
Viitaniemen Vanhainkoti, Jyväskylä, Viitaniemi.

ENSI-KODIT:

Ensi Kotien Liitto: Helsinki 51, Ensikodintie 4, puh. 77 23 56.
Helsingin Ensi Koti: Helsinki 51, Ensikodintie 4, puh. 77 65 02.
Keski-Suomen Ensi Koti: Jyväskylä, Salmela, puh. 941-12 417.
Lahden Ensi Koti: Nikkilänkatu 51, puh. 918-32 221.

Lapin Ensi Koti: Rovaniemi, Lähteentie 3, puh. 39 94.
Oulun Ensi Koti: Oulu, Kangastie 3, puh. 981-34 82.
Tampereen Ensi Koti: Tampere, Mutkakatu 38, puh. 931-51 285.
Turun Ensi Koti: Turku, Luulavurentie 7, puh. 921-35 69 56.
Vuoksenlaakson Ensi Koti: Tainionkoski, puh. 22 82.

SOSIAALIMINISTERIÖN ALAISIA OSOITTEITA:

Työneuvosto: Helsinki 10, Salomonk. 17 A, puh. 64 55 97.
Ensio Salonen, puheenjohtaja, puh. 14 311.
Mirjam Sundström, sihteeri, Helsinki, Salomonk. 17, puh. 64 55 93.
Tapaturmavirasto: Helsinki, Pitkäsillanranta 3, puh. vaihde 70 841.

SEKALAISIA OSOITTEITA:

Asuntosäätiö, Tapiointori, puh. 46 19 21.
Eduskunta, puh. 44 00 51.
Helsingin Työväenyhdistys ry: Helsinki 53, Paasivuorenk. 5. Vahtimestari 77 19 58.
Käpylän Työväentalo 79 10 95, Vallilan Työväentalo 77 30 31. HTY:n kerho 77 20 66.
Maalaiskuntien liitto, puh. 64 08 11.
Mainosrengas, puh. 78 03 55.
Matkatoimisto Area, puh. 61 491.
Suomen Kaupunkiliitto, puh. 44 02 61.
Tapaturmatorjunta ry., Helsinki 12, Iso Roobertinkatu 20, puh. 65 86 88.
Työterveyslaitos, Helsinki 25, Haartmaninkatu 1. (Vaihde 8.15—17.15), puh. 41 36 22.
Valtioneuvosto, puh. 14 311.
Valtion Painatuskeskus: Helsinki 10, Annankatu 44. Vaihde 64 51 21.
Vuokralaisten Keskusliitto ry., Helsinki 50, Hämeentie 33, puh. 77 61 84, 77 17 70.
Yhdistysrekisteritoimisto, Helsinki 17, Marinkatu 9. Toimisto, puh. 63 17 88.

Suomen Ammattijärjestö (SAJ)

H:ki 53, Paasivuorenk. 5 B, puh. 76 55 00

SAJ:n kuuluvat liitot:

Järjestötoimitsijain Liitto
Hki 53, Paasivuorenk. 3, puh. asiamies 76 57 66.
Teollisuuden korjaamo- ja voimalaitostyöväen Liitto
Hki 53, Paasivuorenk. 5 A, puh. toimisto 77 40 34.
Nahka- ja kumialojen ammattiliitto
Hki 53, Paasivuorenk. 5 A, puh. toimisto 76 24 40.
S. Paperikoneenhoitajien Liitto
Tampere, Kaleva, Pellervonk. 15 F, puh. 931-55 771.
Rautatieläisten Ammattiyhdistysten Liitto
Hki 53, Paasivuorenk. 5 A, puh. toimisto 76 89 92, siht. 76 89 93.

S. Sosialidemokraattinen Sanomalehtimiesliitto

Hki 53, Paasivuorenk. 3, puh. siht. 77 11 76.

Teräs-, kaivos- ja konepajatyöväen ammattiliitto

Hki 53, Sörnäistenrantatie 7 B, puh. 76 58 77.

Tiemiesten ammattiliitto

Hki 53, Paasivuorenk. 5 A, puh. toimisto 76 39 95.

S. Vaatetustöläisten Liitto

Hki 53, Paasivuorenk. 5 A, puh. toimisto 77 39 14, siht. 77 05 41.

Yleis- ja erikoisalojen ammattiliitto

Hki 53, Paasivuorenk. 5 A 24, puh. 76 58 55.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö ry. (SAK)

Hki 53, Paasivuorenk. 5 B, puh. 70 296.

SAK:n kuuluvat liitot:

Suomen Auto- ja Kuljetusalan työntekijäliitto

H:ki 10, Vuorik. 8 A 14, puh. 61 191.

Auto- ja Kuljetustyöväen Liitto

H:ki 17, Unionink. 45 B 26, puh. toimisto 66 50 59, puh. joht. 66 23 04.

Suomen Elintarviketöläisten Liitto

Hki 53, Suonionk. 4 B, puh. keskus 71 78 77, siht. 77 39 59.

Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan Liitto

Hki 10, Minervank. 2 A 15, puh. toimisto 44 98 51, puh.j. 44 68 53.

Ilmailualan Unioni r.y.

Hki 53, Paasivuorenk. 5 A, puh. toimisto 76 40 30.

Jalometallityöntekijäin Liitto

Turku, Yliopistonk. 12b A 5, puh. toimisto 921-17 547.

Suomen Kaivostyöväen Liitto

Hki 10, Yrjönk. 38 B, puh. siht. 64 12 88.

Suomen Kiinteistötyöntekijäin Liitto

Hki 53, Hämeentie 10 A, puh. toimisto 77 40 49, siht. 76 66 64.

Kirjatyöntekijäin Liitto

Hki 12, Ratak. 9, puh. 61 625.

Kunnallis- ja sairaala-alojen työntekijäin liitto

Hki 17, Mariank. 15a A, puh. toimisto 13 321.

Kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain liitto (KTV)

Hki 53, Paasivuorenk. 5 B, puh. 70 907.

Kutoma- ja Neuletyöväen Liitto

Tampere, Hallitusk. 19, puh. toimisto 931-21 250.

Suomen Lasi- ja Posliinistyöväen Liitto

Hki 17, Unionink. 45 A, puh. toimisto 62 67 15.

Liiketyöntekijäin Liitto

Hki 17, Unionink. 45 M, puh. keskus 13 751.

Suomen Maaseututyöväen Liitto

Hki 18, Albertink. 36 D, puh. keskus 64 07 28.

Suomen Mekanikkojen Liitto

Hki 17, Meritullink. 13 C, puh. toimisto 66 24 04.

Suomen Metallityöväen Liitto

Hki 53, Siltasaarenk. 3, puh. 70 570.

Suomen Merimies-Unioni

Hki 12, Iso-Roobertink. 30, puh. 13 404

Suomen Muurarien Liitto r.y.

Hki 53, Suonionk. 4, puh. toimisto 77 68 91, siht. 77 32 86.

Suomen Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen Liitto

Hki 17, Vironk. 9 D, puh. toimisto 63 49 95, puh.joht. 65 74 05.

Paperiteollisuuden Työntekijäin Liitto

Hki 17, Rauhank. 15, puh. 65 96 55.

Puutyöväenliitto

Hki 53, Siltasaarenk. 3-5, puh. 71 74 88.

Rakennustöläisten Liitto

Hki 53, Viherniemenk. 5, puh. 71 72 11.

Rautatieläisten Liitto

Hki 10, Kaisaniemenk. 10, puh. 15 688.

Satamatyöntekijäin Liitto

Hki 17, Unionink. 45 G, puh. toimisto 65 44 29, siht. 63 99 66.

Suomen Sukeltajain Liitto

Hki 10, Simonk. 8 B, puh. 64 22 70.

Sähköalan työntekijäin Liitto

Tre, Hämeen. 17 A, puh. 931-28 800.

Suomen Tekstiililaitosmiesten Liitto

Tre, Hallitusk. 19, puh. toimisto 931-24 753.

Tekstiilityöväen Liitto

Tre, Hämeen. 5 B, puh. 931-32 340.

Toimittajaliitto

Hki 21, Veneentekijäntie 2, puh. siht. 67 33 11.

Suomen Työläisliitto

Hki 15, Hernesaarenk. 7 B 16, puh. 65 00 44.

Valtion Virkailijain Liitto

Hki 53, Paasivuorenk. 5 A 10, puh. toimisto 76 64 94.

Virkamiesten Yhteisjärjestö (VY)

Hki 10, Mechelinink. 10 A 5, puh. 44 06 85.

Yleinen Lehtimiesliitto

Hki 51, Kotkank. 9, puh. siht. 70 491/53.

Virkamiesten Yhteisjärjestöön kuuluvat liitot:

Helsingin Poliisien Yhdistys

Hki 10, Et. Hesperiank. 28, puh. toimisto 49 91 85, siht. 44 38 92.

Mielisairaanhoidtajien Liitto

Hki 10, Mechelinink. 10 A 17, puh. 44 06 44.

Oppilaitosten ja virastojen toimihenkilöliitto

Turku, Kauppiaank. 15 E, puh. 921-13 220.

Postiliitto

Hki 10, Fredrikink. 61, puh. toimisto 64 15 51, siht. 64 12 46.

S. Poliisien Liitto

Hki 15, Pursimiehenk. 5 A, puh. 63 45 00.

S. Veturimiesten Liitto

Hki 10, Eerikink. 24, puh. 64 54 04.

MUISTIINPANOJA

A series of horizontal dashed lines for writing.

MUISTIINPANOJA

A series of horizontal dashed lines for writing, spanning the width of the page.

TEHKÄÄ TEKIN

tilaisuudestanne juhla,
tarjotkaa vierailenne
sykähdyttävä yllätys
tarjotkaa

**KULTAMITALI-
ILOTULITUS**

Tunnetusti korkealaa-
tuisia tuotteitamme

**RAKETIT —
TÄHTISADETIKUT**

ILOTULITUS OY

Hyrylä, puh. vaihde 250 161

Elannon
tavarataloissa
on monipuolinen
runsas valikoima
aikuisten ja lasten
asusteita, vaatteita,
jalkineita, laukkuja,
kankaita, pientavaraa,
taloustavaraa ja
kodin koneita.

Tervetuloa tutustumaan!

ELANTO

TAVARATALOT

luotettava -ajan tasalla

Aleksi 9 Siitasaarenkatu 8—10

SARAT, diagonaali-

**puku- ja hamekankaat, peitehuovat
sekä Finn-jersey leningit**

jotka ovat varustetut ylläolevalla tavaramerkillämme,
taataan kestäviksi.

ORAVAISTEN VERKATEHDAS OY

Oravaistentehdas

NUORET KOTKAT

Välitöntä kasvatustyötä
Kasvatuspoliittista
toimintaa

**Nuorten Kotkain
Keskusliitto ry.**

Paasivuorenkatu 5 A 15,
Helsinki 53
puh. 775 648 ja 769 216

Jäsenlehti:

KOTKAVIESTI

Paasivuorenkatu 5 A 15,
Helsinki 53
puh. 775 648

**Koko sarja valmistuu
kevääseen 1970 mennessä**

MAAILMAN TAIDE AARTEITA

Julkaisutoiminnan kansainvälinen
voimannäyte: Loitelias, 6-osainen
kuvateos, joka esittelee Teille
maailman johtavien taidemuseoi-
den taidearteet

**KUTSUU TEIDÄT TAITEEN
SUURTEN MESTARIEN
SEURAAN**

Sarjan osat ilmestymisjärjestyk-
sessä: Louvre, Pariisi; British
Museum, Lontoo; Vatikaanin mu-
seot, Rooma; Kansallisgalleria,
Washington; Prado, Madrid; Kan-
sallismuseo, Tokio.

Koko sarjan hinta 330,—, myös
kuukausimaksulla 15,—/kk.

PIMENNYKSIÄ

Tänä vuonna tapahtuu neljä pimennystä, kaksi auringon- ja kaksi kuunpimennystä. Niistä vain toinen kuunpimennys näkyy Suomessa ja sekin vain osaksi. Lisäksi sattuu vuoden aikana Merkurius-pasaasi.

Ensimmäinen auringonpimennys sattuu maaliskuun 7 päivänä. Se on näkyvissä Pohjois- ja Keski-Amerikassa ja on keskiväyhykkeessään täydellinen. Toinen auringonpimennys, joka on rengasmainen, tapahtuu elokuun 31 ja syyskuun 1 päivän välisenä yönä. Sen näkyvyysalue on Tyynen valtameren lounaisosassa ja käsittää osia Australiaa ja Etelämannerta.

Kuunpimennykset ovat molemmat osittaiset. Niistä ensimmäinen näkyy helmikuun 21 päivänä läntisellä pallonpuoliskolla, Toinen kuunpimennys on elokuun 17 päivänä. Se on näkyvissä Länsi-Euroopassa, Afrikassa ja Amerikassa. Kuu tulee maan puoli-varjoon klo 3.07 ja varsinainen pimennys alkaa klo 4.17. Silloin on meillä kuu laskemassa, ainakin Itä-Suomessa (laskuaika Helsingissä 4.32), eikä edes maamme läntisimmissä osissa nähdä pimennyksen suurinta vaihetta, joka sattuu klo 5.24.

Merkurius-planeetta kulkee auringon editse toukokuun 9 päivänä. Ohikulku on melkein keskinen ja se on kokonaan näkyvissä Suomessa. Tähti ilmestyy auringon itä-reunalle klo 6.20—6.23 ja poistuu vastakkaisella puolella (auringon lounaisreunalta) klo 14.10—14.13.

MERKKIEN SELITYKSIÄ

☉ Aurinko. ☾ Uusi kuu. ♄ Ensimmäinen neljännes. ☿ Täysikuu. ♀ Viimeinen neljännes. S. lihavalla painettuna merkitsee pyhäpäivää. = klo 9.45 on luettava: kuu syntyy kello 9 ja 45 min. ☉ 3.14—21.22 aurinko nousee kello 3 ja 14 min. aamulla ja laskee kello 21 ja 22 min. illalla.) kuuluu edelliseen päivään. (kuuluu seuraavaan päivään. On huomattava, että kaikki ajat on merkitty Suomen laillisen keskiajan mukaan, joka on kaksi tuntia edellä Greenwichin keskiajasta eli 20 min. 11 sek. edellä Helsingin keskiajasta. Auringon ja kuun nousu- ja laskuajat koskevat kunkin taivaankappaleen keskipistettä.

ORTODOKSISEN KIRKON JUHLAT VUONNA 1970

Tammik.	1.	Uudenvuodenpäivä
"	6.	Herran kaste, loppiainen
Helmik.	2.	Herran temppeliintuominen
Maalisk.	22.	Palmusunnuntai
"	25.	Neitsyt Marian ilmesty
"	27.	Pitkäperjantai
"	29., 30.	Pääsiäinen
Toukok.	7.	Herran taivaaseen astuminen, helatorstai
"	17., 18.	P. Kolminaisuuden päivä, helluntai
Kesäk.	24.	Johannes Kastajan syntymä
"	29.	Apostolien Pietarin ja Paavalin päivä
Elok.	6.	Kristuksen kirkastuminen
"	15.	Neitsyt Marian kuolinpäivä
"	29.	Johannes Kastajan mestaus
Syysk.	8.	Neitsyt Marian syntymä
"	14.	Ristinpäivä
Lokak.	1.	Neitsyt Marian suojelus
Marrask.	3.	Karjalan valistajien päivä
"	21.	Neitsyt Marian temppeliinkäynti
Jouluk.	6.	Pyhän Nikolaoksen päivä
"	25., 26.	Kristuksen syntymä

TEIDÄN JA PERHEENNE PARHAAKSI

KANSA
VAKUUTUS

Työväen Sivistysliitto, Kirjatyöntekijänk. 10 B H:ki 17, puh. 10 012, TSL:n kirjasto, Sturenk. 27 H:ki 55, puh. 760 514.

1 T Uudenv.päivä	€ klo 0.52
2 P Aapeli	○ 9.26—15.22
3 L Elmo, Elmer	○ 9.26—15.24
4 S Uudenv. j. s. Ruut	○ 9.25—15.25
5 M Lea, Leea	○ 9.24—15.27
6 T Loppiaisen Harri	○ 9.23—15.29
7 K Aukusti, August	☉ klo 22.36
8 T Hilppa	○ 9.21—15.32
9 P Veikko, Veijo, Veli	○ 9.20—15.34
10 L Nyrikki	○ 9.19—15.36
11 S 1. lopp. j. s. Kari	○ 9.18—15.39
12 M Toini	○ 9.17—15.41
13 T Nuutti	○ 9.15—15.43
14 K Sakari	☉ klo 15.18
15 T Solja	○ 9.12—15.47
16 P Ilmari, Ilmo	○ 9.11—15.50
17 L Antto, Anton	○ 9.09—15.52
18 S 2. lopp. j. s. Laura	○ 9.07—15.54
19 M Heikki, Henrik	○ 9.06—15.57
20 T Henna	○ 9.04—15.59
21 K Aune, Auni	○ 9.02—16.02
22 T Visa	☺ klo 14.55
23 P Eini, Eine, Enni	○ 8.58—16.07
24 L Senja	○ 8.56—16.09
25 S Septuages. Paavo	○ 8.54—16.12
26 M Raino	○ 8.52—16.14
27 T Viljo	○ 8.50—16.17
28 K Kaarlo, Kalle, Kai	○ 8.47—16.20
29 T Valtteri	○ 8.45—16.22
30 P Irja	€ klo 16.39
31 L Aili	○ 8.40—16.28

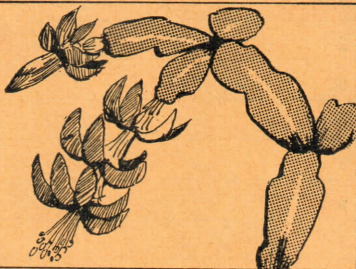
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31

SNK

- on poliittinen nuorisjärjestö
- toimii kaikkialla Suomessa
- antaa nuorille mahdollisuuden tietojen ja taitojen kartuttamiseen
- on vaikutuskanava puolueeseen ja yhteiskuntaan
- antaa mahdollisuuden tutustua muihin nuoriin monipuolisen toiminnan parissa
- julkaisee
NUORIN SIIVIN
-lehteä

**SOSIAALI-
DEMOKRAATTISEN
NUORISON
KESKUSLIITTO
(SNK) ry**

4. linja 3–5 F
HELSINKI 53
vaihte 718 055

- 1 S Kynttilänp. Riitta** ☉ 8.38—16.30
 2 M Aamu ☉ 8.36—16.33
 3 T Valo ☉ 8.33—16.36
 4 K Armi ☉ 8.31—16.38
 5 T Runeb. p., Oivi ☉ 8.28—16.41
 6 P Terhi, Terhikki ☼ klo 9.13
 7 L Riku, Rikhard ☉ 8.23—16.46

- 8 S 1. rukousp. Laina** ☉ 8.21—16.49
 9 M Raija, Raisa ☉ 8.18—16.52
 10 T Elina, Ellen, Elna ☉ 8.15—16.54
 11 K Talvikki ☉ 8.13—16.57
 12 T Elma, Elmi ☉ 8.10—17.00
 13 P Sulo, Sulho ☼ klo 6.10
 14 L Voitto ☉ 8.05—17.05

- 15 S 1. paast.aj. s. Sipi** ☉ 8.02—17.08
 16 M Julia ☉ 7.59—17.10
 17 T Väinö, Väinämö ☉ 7.57—17.13
 18 K Kaino ☉ 7.54—17.16
 19 T Eija ☉ 7.51—17.18
 20 P Helinä, Heli, Hely ☉ 7.48—17.21
 21 L Keijo ☺ klo 10.19

- 22 S 2. paast.aj. s.** ☉ 7.42—17.26
 23 M Salli Tuulikki ☉ 7.40—17.29
 24 T Matti, Matias ☉ 7.37—17.31
 25 K Tuija ☉ 7.34—17.34
 26 T Nestori ☉ 7.31—17.36
 27 P Torsti ☉ 7.28—17.39
 28 L Kalev. p., Onni ☉ 7.25—17.42

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

**Henkivakuutus-
maksumme ovat
maan
huokeimmat**

**PATENTTI-
arvat**

ovat erikoisalamme
Valmistamme ne no-
peasti ja edullisesti
ajanmukaisilla
koneilla.

**Tampereen
KESKUSPAINO
KESKUSSITOMO**

Hämeenpuisto 21
Puh. 23 961

1 S 3. paast.aj. s. Alpo € klo 4.33
2 M Virva, Virve ○ 7.19—17.47
3 T Kauko ○ 7.16—17.49
4 K Ari, Atro, Arsi ○ 7.13—17.52
5 T Laila, Leila ○ 7.10—17.54
6 P Tarmo ○ 7.07—17.57
7 L Tarja, Taru ☺ klo 19.43

8 S 4. paast.aj. s. ○ 7.01—18.02
9 M Auvo Vilppu) ○ 6.58—18.04
10 T Aura ○ 6.55—18.07
11 K Kalervo ○ 6.52—18.09
12 T Reijo, Reko ○ 6.49—18.12
13 P Tarvo ○ 6.46—18.14
14 L Matilda, Tilda ☺ klo 23.16

15 S Marianp. Risto ○ 6.40—18.19
16 M Ilkka ○ 6.37—18.22
17 T Kerttu, Kerttuli ○ 6.34—18.24
18 K Eetu, Edvard ○ 6.31—18.27
19 T Jooseppi, Juuso ○ 6.28—18.29
20 P Jaakkima, Aki ○ 6.25—18.32
21 L Pentti Kpt. ○ 6.22—18.34

22 S Palmus. Vihtori ○ 6.19—18.37
23 M Akseli ☺ klo 3.53
24 T Kaapo, Gabriel ○ 6.13—18.42
25 K Aija ○ 6.10—18.44
26 T Immanuel, Manu ○ 6.07—18.46
27 P Pitkäperjantai ○ 6.04—18.49
28 L Armas Sauli) ○ 6.01—18.51

29 S Pääsiäisp. Joonas ○ 5.58—18.54
30 M2.pääsiäisp. Usko € klo 13.05
31 T Irma, Irmeli ○ 5.52—18.59

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

SEIS! ONKO TEILLÄ
TURVAN
LIIKENNE- JA
AUTOVAKUUTUS

?

TYÖVÄEN KESKINÄINEN
VAKUUTUSYHTIÖ

TURVA

Raittius on terve, luonnollinen ja myönteinen väkijuomista vapaa elämäntapa.

Tämän puolesta toimii myös
Suomen Sosialidemokraattinen Raittiusliitto.

Julkaisut: **Lasten Lehti, Sarastus.**

Liittokoti Vihdin Tervalammella tarjoaa hyvän kurssipaikan ja kesällä lomanviettomahdollisuuden.

Os., Paasivuorenk. 5 A 9 **Hel-sinki 53.** Puhelimet: toimisto 764 093, sihteeri 764 092, liitto-koti 913-13 913.

1 K Pulmu	⊙ 5.49—19.01
2 T Pellervo	⊙ 5.46—19.04
3 P Sampo	⊙ 5.43—19.06
4 L Ukko	⊙ 5.40—19.08

5 S 1. pääs. j. s. Irene	⊙ 5.37—19.11
6 M Vilho, Ville	☺ klo 6.09
7 T Allan, Ahvo	⊙ 5.31—19.16
8 K Suoma, Suometar	⊙ 5.28—19.18
9 T Agricolan p., Elias	⊙ 5.25—19.21
10 P Tero	⊙ 5.22—19.23
11 L Verna	⊙ 5.19—19.26

12 S 2. pääs. j. s. Julius	⊙ 5.16—19.28
13 M Tellervo	☺ klo 17.44
14 T Taito	⊙ 5.10—19.33
15 K Tuomi	⊙ 5.07—19.35
16 T Jalo	⊙ 5.04—19.38
17 P Otto	⊙ 5.01—19.40
18 L Valto	⊙ 4.58—19.43

19 S 3. pääs. j. s. Päivi	⊙ 4.55—19.45
20 M Lauha	⊙ 4.52—19.48
21 T Anssi, Anselmi	☺ klo 18.21
22 K Alina	⊙ 4.46—19.53
23 T Yrjö, Jyrki, Jyri	⊙ 4.43—19.55
24 P Pertti, Albert	⊙ 4.41—19.58
25 L Markku, Markus	⊙ 4.38—20.00

26 S 4. pääs. j. s. Terttu	⊙ 4.35—20.03
27 M Merja	⊙ 4.32—20.05
28 T Ilppo, Ilpo	☺ klo 19.18
29 K Teijo	⊙ 4.26—20.10
30 T Mirjam, Mirja	⊙ 4.24—20.13

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8
- 9
- 10
- 11
- 12
- 13
- 14
- 15
- 16
- 17
- 18
- 19
- 20
- 21
- 22
- 23
- 24
- 25
- 26
- 27
- 28
- 29
- 30

POHJOLAN TYÖ

POHJOIS-SUOMEN
SOSIALIDEMOKRAAT-
TISEN VÄESTÖN
ÄÄNENKANNATTAJA

TOIMISTOT

KAJAANISSA
KEMISSÄ
ROVANIEMELLÄ

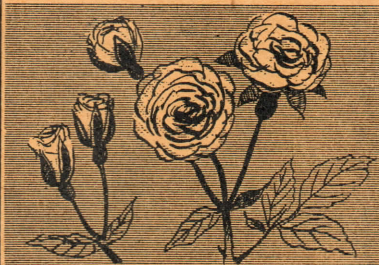
TOIMITUS JA KONTTORI

OULU
Pakkahuoneenkatu 26

HÄMEEN KANSA

Sosialidemokraattinen maakunta-
lehti Etelä-Hämeessä

Hämeenlinna
Kasarminkatu 7 puh. 22 262

1 P Vappu, Valpuri	○ 4.21—20.15
2 L Vuokko	○ 4.18—20.18
3 S Rukouss. Outi	○ 4.16—20.20
4 M Ruusu	○ 4.13—20.23
5 T Maini	☉ klo 16.51
6 K Ylermi	○ 4.08—20.28
7 T Helatorst. Helmi	○ 4.05—20.30
8 P Heino	○ 4.02—20.32
9 L Timo	○ 4.00—20.35
10 S 2. rukouss. äit.p.,	○ 3.57—20.37
11 M Osmo Aino, Aina)	○ 3.55—20.40
12 T Snellm. p., Lotta	○ 3.52—20.42
13 K Kukka, Floora	☉ klo 12.26
14 T Tuula	○ 3.48—20.47
15 P Sofia, Sonja, Sohvi	○ 3.45—20.49
16 L Ester, Essi	○ 3.43—20.52
17 S Helluntaip. Maila	○ 3.41—20.54
18 M2. helluntaipäivä	○ 3.38—20.56
19 T Emilia Erkki)	○ 3.36—20.58
20 K Lilja, Lilli	○ 3.34—21.01
21 T Kosti, Konstantin	☉ klo 5.38
22 P Hemminki	○ 3.30—21.05
23 L Lyyli, Lyydia	○ 3.28—21.07
24 S Kolmin.p. Panu	○ 3.26—21.09
25 M Urpo	○ 3.24—21.12
26 T Vilma, Vilhelmiina	○ 3.22—21.14
27 K Ritva	○ 3.20—21.16
28 T Alma	☉ klo 0.32
29 P Oiva	○ 3.17—21.20
30 L Pasi	○ 3.15—21.21
31 S 1. kolm.j.s. Helka	○ 3.13—21.23

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8
- 9
- 10
- 11
- 12
- 13
- 14
- 15
- 16
- 17
- 18
- 19
- 20
- 21
- 22
- 23
- 24
- 25
- 26
- 27
- 28
- 29
- 30
- 31

Varmimmaksi vakuudeksi

vakuutus

Monipuolista
vakuutuspalvelua
kotien hyväksi

Osuusliike

SUOJA

Rauma

50—vuotta

1920—1970

1 M Teemu	⊙ 3.12—21.25
2 T Venla	⊙ 3.10—21.27
3 K Orvokki	⊙ 3.09—21.28
4 T Puol.v. Ij., Toivo	☉ klo 4.21
5 P Sulevi	⊙ 3.06—21.32
6 L Kustaa, Kyösti	⊙ 3.05—21.33
7 S 2. kolm.j.s. Suvi	⊙ 3.04—21.34
8 M Salomo, Salomon	⊙ 3.03—21.36
9 T Ensio	⊙ 3.02—21.37
10 K Seppo	⊙ 3.01—21.38
11 T Impi, Immi	⊙ 3.00—21.39
12 P Esko	☾ klo 6.07
13 L Raili, Raila	⊙ 2.59—21.41
14 S 3. kolm.j.s. Kieli	⊙ 2.59—21.42
15 M Vieno, Viena	⊙ 2.58—21.43
16 T Päivi, Päivikki	⊙ 2.58—21.44
17 K Urho	⊙ 2.58—21.44
18 T Tapio	⊙ 2.57—21.45
19 P Siiri	☺ klo 14.28
20 L Juhannusp. eli Joh. Kast. p.	
S. lipun p., Into	⊙ 2.57—21.46
21 S 4. kolm.j.s. Ahti	⊙ 2.57—21.46
22 M Paula, Liina Kps.)	⊙ 2.58—21.46
23 T Aatto, Aatu	⊙ 2.58—21.46
24 K Juhani, Jussi, Jukka	⊙ 2.58—21.46
25 T Uuno	⊙ 2.59—21.46
26 P Jorma, Jarmo	☾ klo 6.01
27 L Elvi	⊙ 3.00—21.46
28 S 5. kolm.j.s. Leo	⊙ 3.01—21.45
29 M Pietari, Pekka	⊙ 3.02—21.45
30 T Päiviö, Päivö	⊙ 3.02—21.44

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

HALLITUSKATU 19

TTY:n SUURRAVINTOLA

puh. 20 955 - 23 011

- maukkaita lounaita
- illallistanssiaiset joka ilta
- ikivihreää ja tuoreempaa tanssimusiikkia hyvien orkestereiden myötäilemänä

KAUPUNGINKELLARI

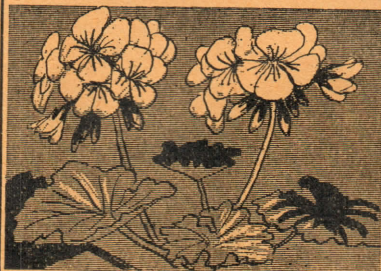
puh. 20 965

- moderni olutravintola
- maukkaat ruokapalat ja piristävä olut sammuttavat nälkänne ja janonne nopeasti ja huokealla

KATISKA

- viihtyisä itsepalveluravintola Hallituskadun ja puiston kulmassa
- aterioitte joko nopeasti tai rauhallisesti — kuten haluatte

ATERIOITTE TAI RENTOUDUTTE

1 K Aaro, Aaron	⊙ 3.03—21.43
2 T Maria, Maija	⊙ 3.04—21.43
3 P Arvo	⊙ klo 17.18
4 L Ulla	⊙ 3.07—21.41

5 S 6. kolm.j.s. Unto	⊙ 3.08—21.40
6 M Esa, Esaia	⊙ 3.09—21.39
7 T Klaus, Launo	⊙ 3.11—21.38
8 K Turo	⊙ 3.12—21.37
9 T Ilta	⊙ 3.14—21.35
10 P Saima, Saimi	⊙ 3.16—21.34
11 L Elli	⊙ klo 21.43

12 S 3. rukousp.	⊙ 3.19—21.31
13 M Ilari Hermannii)	⊙ 3.21—21.30
14 T Aliisa	⊙ 3.22—21.28
15 K Rauni, Rauna	⊙ 3.24—21.26
16 T Reino	⊙ 3.26—21.24
17 P Ossi, Ossian	⊙ 3.28—21.23
18 L Riikka	⊙ klo 21.59

19 S 8. kolm.j.s. Saara	⊙ 3.32—21.19
20 M Marketta, Maarit	⊙ 3.34—21.17
21 T Johanna, Hanna	⊙ 3.36—21.15
22 K Leena, Matalena	⊙ 3.38—21.13
23 T Oili, Olga Mät. a.	⊙ 3.41—21.11
24 P Kirsti, Kristiina	⊙ 3.43—21.09
25 L Jaakko, Jakob	⊙ klo 13.00

26 S 9. kolm.j.s. Martta	⊙ 3.47—21.04
27 M Unikeonpäivä	⊙ 3.50—21.02
28 T Atso	⊙ 3.52—21.00
29 K Olavi, Olli, Uolevi	⊙ 3.54—20.57
30 T Asta, Augusta	⊙ 3.56—20.55
31 P Helena	⊙ 3.59—20.52

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

JYVÄSKYLÄN TYÖVÄEN RAVINTOLAT

KANSANRAVINTOLA
Väinönkatu 7

TEATTERIRAVINTOLA
Kauppakatu 30

KELTAINEN VIIVA
Kauppakatu 30

- Hyvä ruoka
- kohtuulliset hinnat
- Tanssia joka ilta
- Laulu- ja toiveiltoja

TERVETULOA

PAASIRAVINTOLA

Paasivuorenk. 5 p. 772 056

Edullinen ruokailupaikka yksityisille ja ryhmille

Tanssia iltaisin la ja su myös päivällä klo 14—17

VALLILASSA

Sturenkatu 27

I lk ravintola 17—24 s. 15—24
hyvä kansanravintola 10—24

Tervetuloa läheltä ja kaukaa!

1 L Maire ☉ 4.01—20.50

2 S 10. kolm.j.s. Kimmo ☉ klo 7.58

3 M Vanamo, Linnea ☉ 4.06—20.45

4 T Veera ☉ 4.08—20.42

5 K Salme ☉ 4.11—20.40

6 T Toimi ☉ 4.13—20.37

7 P Lahja ☉ 4.15—20.35

8 L Sylvi, Sylvia ☉ 4.18—20.32

9 S 11. kolm.j.s. Erja ☉ 4.20—20.29

10 M Lauri, Lassi ☉ klo 10.50

11 T Susanna, Sanna ☉ 4.25—20.24

12 K Klaara ☉ 4.27—20.21

13 T Keimo ☉ 4.30—20.19

14 P Onerva ☉ 4.32—20.16

15 L Marjatta, Marja ☉ 4.35—20.13

16 S 12. kolm.j.s. Aulis ☉ 4.37—20.10

17 M Verner ☉ klo 5.15

18 T Leevi ☉ 4.42—20.04

19 K Mauno, Maunu ☉ 4.44—20.02

20 T Samuli, Samuel ☉ 4.47—19.59

21 P Soini, Veini ☉ 4.49—19.56

22 L Iivari, Iivo ☉ 4.51—19.53

23 S 13. kolm.j.s. Varma ☉ klo 22.34

24 M Perttu Mät. I.) ☉ 4.56—19.47

25 T Loviisa ☉ 4.59—19.44

26 K Ilma, Ilmi, Ilmatar ☉ 5.01—19.41

27 T Vilja ☉ 5.03—19.38

28 P Tauno ☉ 5.06—19.35

29 L Iina, Iina ☉ 5.08—19.32

30 S 14. kolm.j.s. Eemil ☉ 5.11—19.29

31 M Arvi ☉ 5.13—19.26

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31

on suorittanut viime vuosina
maksunpalautuksia palo-, vastuu-
ja autovakuutusasiakkailleen jo

yli **4 000 000 mk**

KANSA-YHTIÖT

monipuolista vakuutuspalvelua
kotien hyväksi

"Ulkoillen terveyttä"

KUNTOLIIKUNNAN KESKUSLIITTO r.y.

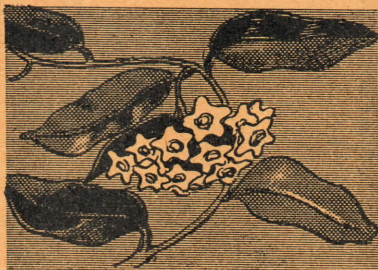
4 linja 3—5 F. Puh. 76 46 83

Kuntokoulu

Helsinginkatu 25 puh. 76 41 13

Ota omaksi hyödyksesi

"LIIKUNTA TAVAKSI"

1 T Pirkka	☉ klo 0.01
2 K Sinikka	☉ 5.18—19.20
3 T Soili, Soile, Soila	☉ 5.20—19.17
4 P Ansa	☉ 5.23—19.14
5 L Mainio	☉ 5.25—19.11

6 S 15. kolm. j.s. Asko	☉ 5.27—19.08
7 M Arho, Arhippa	☉ 5.30—19.05
8 T Taimi	☉ klo 21.38
9 K Isto	☉ 5.34—18.59
10 T Kalevi, Kaleva	☉ 5.37—18.56
11 P Santeri	☉ 5.39—18.53
12 L Valma	☉ 5.41—18.50

13 S 16. kolm. j.s. Orvo	☉ 5.44—18.47
14 M Iida	☉ 5.46—18.44
15 T Sirpa	☉ klo 13.10
16 K Hellevi, Hillevi	☉ 5.51—18.38
17 T Aili, Aila	☉ 5.53—18.35
18 P Tyyne, Tyyni	☉ 5.56—18.32
19 L Reija	☉ 5.58—18.29

20 S 17. kolm. j.s. Varpu	☉ 6.00—18.26
21 M Mervi	☉ 6.03—18.23
22 T Mauri	☉ klo 11.42
23 K Miellikki Syysp.tas.	☉ 6.07—18.17
24 T Auno	☉ 6.10—18.14
25 P Kullervo	☉ 6.12—18.10
26 L Kuisma	☉ 6.14—18.07

27 S 18. kolm. j.s. Vesa	☉ 6.17—18.04
28 M Arja	☉ 6.19—18.01
29 T Mikko, Mikael	☉ 6.22—17.58
30 K Sorja	☉ klo 16.32

1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	
10	
11	
12	
13	
14	
15	
16	
17	
18	
19	
20	
21	
22	
23	
24	
25	
26	
27	
28	
29	
30	

Työväen perustama ja
hallitsema
vahinkovakuutuslaitos

**TYÖVÄEN KESKINÄINEN
VAKUUTUSYHTIÖ
TURVA**

**OSUUSLIIKE
SALLA
KEMIJÄRVI**

1 T Rauno	⊙ 6.26—17.52
2 P Valio	⊙ 6.29—17.49
3 L Raimo	⊙ 6.31—17.46
4 S Mikkelinp. Saila	⊙ 6.34—17.43
5 M Inkeri	⊙ 6.36—17.40
6 T Roine	⊙ 6.38—17.37
7 K Pirkko, Pirjo	⊙ 6.41—17.34
8 T Hilja	☺ klo 6.43
9 P Ilona	⊙ 6.46—17.28
10 L A. Kiven p., Aleksi	⊙ 6.48—17.25
11 S 4. rukousp. Otso	⊙ 6.51—17.22
12 M Aarre, Aarto	⊙ 6.53—17.19
13 T Taina	⊙ 6.56—17.16
14 K Elsa	☺ klo 22.21
15 T Helvi, Heta	⊙ 7.01—17.10
16 P Sirkka, Sirkku	⊙ 7.03—17.07
17 L Saini	⊙ 7.06—17.05
18 S 21. kolm.j.s. Satu	⊙ 7.08—17.02
19 M Uljas	⊙ 7.11—16.59
20 T Kauno	⊙ 7.13—16.56
21 K Ursula	⊙ 7.16—16.53
22 T Anitta	☺ klo 4.47
23 P Severi	⊙ 7.21—16.47
24 L YK:n päivä, Asmo	⊙ 7.23—16.45
25 S 22. kolm.j.s. Sointu	⊙ 7.26—16.42
26 M Amanda, Manta	⊙ 7.28—16.39
27 T Helli, Hellä, Hellin	⊙ 7.31—16.36
28 K Simo	⊙ 7.34—16.34
29 T Urmas	⊙ 7.36—16.31
30 P Eila	☺ klo 8.28
31 L Pyhäinp. Artturi	⊙ 7.41—16.25

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

Sanomalehti

POHJOIS-KARJALA

Joensuu Koulukatu 30

Puhelimet:

Konttori 22 383

Toimitus 22 518

Kirjapaino 22 336

Kuutena päivänä viikossa

ETEENPÄIN

— arvostettu
kymenlaaksolainen,
jonka 15 kuntaa
on valinnut
ilmoituslehdekseen

PAINOTYÖT

suorittaa Eteenpäin
osakeyhtiön kirjapaino
ehdottomasti kilpailukykyisin
hinnoin.

Meillä on myös
OFFSETPAINO

ETEENPÄIN OSAKEYHTIÖ

Kotka, Kotkank. 9
Puh. sarja 14 460

- 1 S 23. kolm.j.s. Lyly ○ 7.44—16.23
2 M Topi, Topias ○ 7.46—16.20
3 T Terho ○ 7.49—16.18
4 K Hertta ○ 7.52—16.15
5 T Reima ○ 7.54—16.12
6 P Kustaa Aadolf ☺ klo 14.47
7 L Taisto ○ 8.00—16.07

- 8 S 24. kolm.j.s. isänp., ○ 8.02—16.05
9 M Teuvo Aatos) ○ 8.05—16.02
10 T Martti ○ 8.07—16.00
11 K Anja ○ 8.10—15.58
12 T Virpi ○ 8.12—15.55
13 P Ano ☺ klo 9.28
14 L Iiris (Vaula ○ 8.18—15.51

- 15 S Kirkkov. I. v. s. ○ 8.20—15.49
16 M Aarne, Aarno ○ 8.23—15.46
17 T Eino, Einari ○ 8.25—15.44
18 K Jousia ○ 8.28—15.42
19 T Liisa, Elisabet ○ 8.30—15.40
20 P Jalmari, Jari ○ 8.33—15.38
21 L Hilma ☺ klo 1.13

- 22 S Tuomios. Silja ○ 8.38—15.34
23 M Klemetti ○ 8.40—15.32
24 T Lempi, Lemmikki ○ 8.42—15.31
25 K Katarina, Kaija ○ 8.45—15.29
26 T Sisko ○ 8.47—15.27
27 P Hilikka ○ 8.49—15.25
28 L Heini ☺ klo 23.14

- 29 S 1. adventtis. Aimo ○ 8.54—15.22
30 M Antti, Antero, Atte ○ 8.56—15.21

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

TEIDÄN JA PERHEENNE PARHAAKSI

VAKUUTUS

TURUN PÄIVÄLEHTI

Perust. 1898

Varsinais-Suomen
sosialidemokraattien
lehti

Maakunnan ainoa
työväenlehti

1 T Oskari	⊙ 8.58—15.20
2 K Anelma	⊙ 9.00—15.18
3 T Vellamo	⊙ 9.02—15.17
4 P Airi, Aira	⊙ 9.04—15.16
5 L Selma	☺ klo 22.36
6 S 2. adventtis. Niilo ⊙ 9.08—15.14	
7 M Sampsa Itsen.p.)	⊙ 9.10—15.13
8 T Kyllikki, Kylli	⊙ 9.11—15.12
9 K Anna, Anneli, Anni	⊙ 9.13—15.12
10 T Ismo	⊙ 9.15—15.11
11 P Taneli, Daniel, Tatu	⊙ 9.16—15.10
12 L Tuovi	☺ klo 23.03
13 S 3. adventtis. Seija ⊙ 9.19—15.09	
14 M Jouko	⊙ 9.20—15.09
15 T Heimo	⊙ 9.21—15.09
16 K Auli, Aulikki	⊙ 9.22—15.09
17 T Raakel	⊙ 9.23—15.09
18 P Aapo, Aabraham	⊙ 9.24—15.09
19 L Iisakki, Iikka, Iiro	⊙ 9.25—15.09
20 S 4. adventtis. Kerkko ☾ klo 23.09	
21 M Tuomas, Tuomo	⊙ 9.26—15.10
22 T Raafael Tps.	⊙ 9.27—15.10
23 K Senni	⊙ 9.27—15.11
24 T Aatami, Eeva	⊙ 9.28—15.12
25 P Joulupäivä	⊙ 9.28—15.12
26 L 2. joulupäivä eli Tapaninpäivä	⊙ 9.28—15.13
Tapani, Teppo	
27 S Joul. j. s. Johannes ⊙ 9.28—15.14	
28 M Viatt. lasten p.	☺ klo 12.43
29 T Rauha	⊙ 9.28—15.16
30 K Taavi, Daavid	⊙ 9.28—15.18
31 T Sylvester, Silvo	⊙ 9.27—15.19

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

Järjestynyt palkansaaja — Järjestynyt kuluttaja

Kuluttajina ja palkansaajina olemme voineet valvoa etujamme kahta tietä: toisaalta ansiotasoaamme kohottamalla, toisaalta kulutushyödykkeiden hintakehitystä valvomalla.

Koko asiakaskuntansa joukkovoimalla on osuuskauppaliike asettanut tehokkaan sulun asiattomille hintojen korotuksille.

**E-liike on
myös Sinun
liikkeesi —
ole Sinäkin
E-liikkeen jäsen**

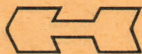

Iin Osuuskauppa Ii
Itä-Savon Osuusliike Savonlinna
Janakkalan Osuuskauppa Turenki
Jokelan Osuuskauppa Jokela
Jämsän Osuusliike Jämsä
Kainuun Osuusliike Kajaani
Kalajokilaakson Osuusliike Ylivieska
Keiteleen Osuuskauppa Keitele
Kemin Osuuskauppa Kemi
Kiuruveden Työväen Osuuskauppa Kiuruvesi
Kyminlaakson Osuusliike Kotka
Lahden Osuuskauppa Lahti
Lestijokilaakson Osuusliike Kannus
Loimaan Osuusliike Loimaa
Osuuskauppa Mäki-Matti Jyväskylä
Osuuskauppa Perhelä Järvenpää
Osuusliike Ahjo Hyvinkää
Osuusliike Eteläpohja Seinäjoki
Osuusliike Häme Hämeenlinna
Osuusliike Imatra Imatra
Osuusliike Kalla Kuopio
Osuusliike Kansa Pori
Osuusliike Kansanvoima Rautalampi
Osuusliike Kehä Eura
Osuusliike Keko Lohja
Osuusliike Kerhola Paimio
Osuusliike Kymenmaa Kouvola
Osuusliike Laaja Lapua
Osuusliike Lapinmaa Rovaniemi
Osuusliike Mänty Mänttä
Osuusliike Oma-Apu Joensuu
Osuusliike Onni Lappeenranta

Osuusliike Oras Somero
Osuusliike Oripää Oripää
Osuusliike Paavonseutu Saarijärvi
Osuusliike Pielinen Lieksa
Osuusliike Pohjankangas Kankaanpää
Osuusliike Puurtaja Tuusniemi
Osuusliike Sata-Häme Humpplila
Osuusliike Satapohja Parkano
Osuusliike Satarengas Lauttakylä
Osuusliike Savonseutu Mikkeli
Osuusliike Tammi Forssa
Osuusliike Tarmola Turku
Osuusliike Tuki Karkkila
Osuusliike Työnvoima Varkaus
Osuusliike Tähhä Salo
Osuusliike Uurtaja Tuusniemi
Osuusliike Valli Hamina
Osuusliike Voima Tampere
Osuusliike Ylä-Savo Iisalmi
Otanmäen Osuusliike Otanmäki
Oulun Osuuskauppa Oulu
Pihtiputaan Osuuskauppa Pihtipudas
Pohjois-Päijänteen Osuusliike Korpilahti
Raahen Osuuskauppa Raahе
Raja-Karjalan Osuusliike Nurmes
Taalintehtaan Osuuskauppa Taalintehdas
Taka-Lapin Osuusliike Ivalo
Tornionlaakson Osuusliike Pello
Vakka-Suomen Osuusliike Uusikaupunki
Vihdinseudun Osuusliike Ojakkala
Viitasaaren Osuuskauppa Viitasaari
Yläneen Osuusliike Yläne

Vaikuta jäsenenä — liity E-osuuskauppa- liikkeeseen!

E-osuuskauppaliike on kansainvälisesti hallittu liike, jossa jokaisella jäsenellä on mahdollisuus vaikuttaa liikkeen toimintaan. Juuri sen vuoksi E-osuuskauppaliike edistää voimiansa mukaan kuluttajien aseman parantamista. Jäsenkunnan määrä ratkaisee vaikutusvallan laajuuden.

Vain jäsenenä voit tehokkaasti vaikuttaa osuusliikkeesi toimintaan. Samalla saat jäsenetuja ja opit ajattelemaan taloudellisesti.

**vaikuta — liity
E-osuuskauppaliikkeeseen!**

JÄRJESTYNYT PALKANSAAJA — JÄRJESTYNYT KULUTTAJA

Yhteistyössä on heikkojen voima. Kansanvaltainen hallintomme, kohonnut elintaso, lisääntynyt sosiaaliturva ja vapaa-aika, lastemme opiskelumahdollisuudet sekä monet muut saavutukset eivät ole tulleet meille lahjoina. Aina on ollut vahvoja voimia kaikkia uudistuksia vastustamassa. Ne on voitu voittaa vain heikkojen yhteistyöllä.

Kuluttajina ja palkansaaajina olemme edenneet tavoitteisiimme kahta tietä: toisaalta ansiotasoamme kohottamalla ja toisaalta kulutushyödykkeiden hintakehitystä valvomalla. Koko asiakaskuntansa joukkovoimalla on osuuskauppaliike asettanut tehokkaan sulun asiattomille hintojen korotuksille. E-liike ei ole vain myymälä toisten joukossa. Jokaiselle palkansaaajalle ja kuluttajalle se on oma ostospaikka. Se pystyy antamaan meille jatkuvasti yhä enemmän ja yhä parempaa — se on juuri sellainen, millainen me haluamme sen olevan. Me jäsenethän sen omistamme.

**E-liike on myös Sinun liikkeesi —
ole Sinäkin E-liikkeen jäsen**

**KULUTUSOSUUSKUNTIEN
KESKUSLIITTO**